

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

«Διακυβέρνηση, Ανάπτυξη και Ασφάλεια στη Μεσόγειο»

Θέμα: «Η Κρίση της Υεμένης και η Αντιπαλότητα Σαουδικής Αραβίας – Ιράν»

Νικόλαος Π. Κουνάδης

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Καθηγήτρια Κεφαλά Παρασκευή

Μέλη Επιτροπής:

1. Καθηγητής Σακκάς Ιωάννης
2. Επίκουρος Καθηγητής Στριμπής Ιωάννης

Ρόδος, Ιούνιος 2022

Δήλωση Μη Λογοκλοπής και Ανάληψης Προσωπικής Ευθύνης

Η εργασία που παραδίδω είναι αποτέλεσμα πρωτότυπης έρευνας και δεν χρησιμοποιώ πνευματική ιδιοκτησία τρίτων χωρίς αναφορές. Αναλαμβάνω όλες τις νομικές και διοικητικές συνέπειες που δύναμαι να αντιμετωπίσω σε περίπτωση που η εργασία μου αποδειχθεί ότι αποτελεί προϊόν λογοκλοπής, σύμφωνα με τον Κανονισμό του Ιδρύματος.

Περίληψη

Η Δημοκρατία της Υεμένης, ως ένα από τα φτωχότερα κράτη της Μέσης Ανατολής, με ιδιαίτερη γεωπολιτική σημασία, υπέστη και συνεχίζει να υφίσταται, εξωτερικές παρεμβάσεις από τους ισχυρούς περιφερειακούς και διεθνείς δρώντες. Ιδίως η Σαουδική Αραβία, με αρωγούς τις τοπικές κυβερνήσεις, χρησιμοποιεί κάθε είδους οικονομικό, διπλωματικό, ή ακόμα και στρατιωτικό μέσο, προκειμένου να επηρεάζει την εσωτερική πολιτική του γειτονικού αυτού κράτους και να διασφαλίζει τα συμφέροντά και την ασφάλειά της.

Ωστόσο, μετά την μετατροπή της εξέγερσης του 2011 στην Υεμένη σε πόλεμο διά αντιπροσώπων, η Σαουδική Αραβία εμπλέκεται, από το 2015 και στρατιωτικά στην Υεμένη, με την αρωγή και άλλων αραβικών κρατών, όπως της Αιγύπτου. Στόχος της ανάμειξης αυτής ήταν η αποκατάσταση στην εξουσία του φίλα προσκείμενου στο Ριάντ, Προέδρου Χάντι, καθώς και η ήττα των μειονοτικών σιτών Χούθι της Υεμένης, το κίνημα των οποίων θεωρείται ότι υποστηρίζεται από Ιράν.

Μέσα από την περιορισμένη υποστήριξη των Χούθι, η Τεχεράνη καταφέρνει όχι μόνο να διευρύνει τα περιφερειακά της ερείσματα, αλλά συγχρόνως να πιέσει ακόμα περισσότερο τους αντιπάλους της με σχετικά μικρό κόστος. Αντιθέτως, η Σαουδική Αραβία, έχει εγκλωβιστεί σε ένα πολυδάπανο πόλεμο, τον οποίο δεν φαίνεται να μπορεί να κερδίσει, πολύ περισσότερο, που οι Άραβες σύμμαχοί της στην εισβολή της Υεμένης αποχώρησαν από το πεδίο.

Αν και μέχρι το ξέσπασμα του Ρωσο-Ουκρανικού πολέμου, τον Φεβρουάριο του 2022, έχουν αποτύχει όλες οι ειρηνευτικές προσπάθειες, εντούτοις η ξαφνική παραίτηση του μεταβατικού προέδρου της χώρας τον Απρίλιο του 2022, που θα πρέπει να γίνει αντιληπτή μέσα στα πλαίσια των γενικότερων πολιτικών μετατοπίσεων που συντελούνται στην Μέση Ανατολή, δημιουργεί, ενδεχομένως, νέα πολιτικά δεδομένα, τα οποία μπορεί να οδηγήσουν σε μια πιθανή επίλυση της κρίσης στην Υεμένη.

Abstract

The Republic of Yemen, as one of the poorest states in the Middle East, of special geopolitical importance, has been and continues to be subjected to external interventions by powerful regional and international actors. Saudi Arabia in particular, with the help of local governments, uses all kinds of economic, diplomatic and even military means to influence the internal politics of the neighbouring state and to safeguard its interests and security.

However, after the 2011 uprising in Yemen turned into a proxy war, Saudi Arabia has also been militarily involved in Yemen since 2015, with the help of other Arab states such as Egypt. The aim of this involvement was to restore to power President Hadi, who is friendly to Riyadh, and to defeat Yemen's Shia Houthi minority, whose movement is believed to be supported by Iran.

Through Houthis limited support, Tehran manages not only to expand its regional ground, but at the same time to put even more pressure on its opponents at relatively little cost. On the contrary, Saudi Arabia is trapped in a costly war that cannot seem to win, especially now that its Arab allies in the Yemeni invasion have withdrawn from the field.

Although, and up until the outbreak of the Russo-Ukrainian war in February 2022, all peace efforts have failed, the sudden resignation of the country's interim president in April 2022, which should be seen in the context of the general political shifts taking place in the Middle East, potentially creates new political realities that could lead to a possible resolution of the Yemeni crisis.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	6
Κεφάλαιο 1 ^ο : Οι ιδιαιτερότητες, η σημασία και το παραγμένο παρελθόν της Υεμένης	8
1.1 Η στρατηγική αξία της Υεμένης και η εγκαθίδρυση του Ιμαμάτου	8
1.2 Τα δύο κράτη, ο Ψυχρός Πόλεμος και η Ζαΐντική Αφύπνιση	16
Κεφάλαιο 2 ^ο : Η ενοποίηση της Υεμένης και η ηγεμονία του Αλί Σάλεχ	21
2.1 Η αναγκαστική ένωση και η επικυριαρχία του Νότου	21
2.2 Η διακυβέρνηση Σάλεχ και το συτικό πολιτικό Ισλάμ στην Υεμένη	26
Κεφάλαιο 3 ^ο : Η εξέγερση του 2011 στην Υεμένη και οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες	33
3.1 Οι ειρηνικές διαδηλώσεις και η αποπομπή Σάλεχ	33
3.2 Η διακυβέρνηση Χάντι και η πορεία προς την κρίση	39
Κεφάλαιο 4 ^ο : Η Υεμένη ως πεδίο πολέμου δι' αντιπροσώπων	46
4.1 Τα κυβερνητικά λάθη και η απειλή των Χούθις	46
4.2 Η στρατιωτική ανάμειξη της Σαουδικής Αραβίας στην Υεμένη και το Ιράν	51
Κεφάλαιο 5 ^ο : Η εξέλιξη της κρίσης της Υεμένης	57
5.1 Οι συμμαχικοί ανταγωνισμοί, η ιρανική επιρροή και οι ειρηνευτικές προσπάθειες	57
5.2 Τα κέρδη, οι απώλειες και η κρίση της Υεμένης σήμερα	62
Συμπεράσματα	67
Βιβλιογραφία	69
Χάρτες	78

Εισαγωγή

Η Υεμένη αποτελεί μια χώρα με Ιστορία τριών χιλιετιών και μια εκ των πλουσιότερων περιοχών του αρχαίου κόσμου. Συνιστά αναπόσπαστο κομμάτι της ευρύτερης Μέσης Ανατολής, ενός υποσυστήματος εξαιρετικής γεωστρατηγικής και γεωοικονομικής σημασίας, το οποίο παρουσιάζει έντονα χαρακτηριστικά συγκοινωνούντων δοχείων. Στα παράλια της βρέχεται από την Ερυθρά θάλασσα και τον Κόλπο του Άντεν, ενώ στο χερσαίο της τμήμα συνορεύει με τη Σαουδική Αραβία και το Ομάν. Η στρατηγική θέση της Υεμένης πάνω από το Κέρασ της Αφρικής, η δυνατότητα ελέγχου της περιοχής καθώς και ο έλεγχος επί των στενών Μπαμπ αλ Μάντεμπ της προσδίδουν βαρύνουσα σημασία σε ό,τι αφορά τον παγκόσμιο ενεργειακό εφοδιασμό και τη διαμετακόμιση αγαθών.

Ωστόσο παρά την σημαντική της θέση η χώρα από το δεύτερο κυρίως μισό του 20^{ου} αιώνα έως και σήμερα εξακολουθεί όχι μόνο να παραμένει φτωχή, αλλά να ταλανίζεται από εσωτερικές κοινωνικές, θρησκευτικές, πολιτικο-ιδεολογικές αντιπαλότητες, καθώς και αντιπαλότητες μεταξύ φυλών.

Έτσι, η δυναμική των αραβικών εξεγέρσεων του 2011 δεν αργεί να επηρεάσει και την Υεμένη, όπου η εξέγερση, ειρηνική στην αρχή, μετατρέπεται σε εμφύλιο πόλεμο, στα πλαίσια του οποίου αναδεικνύεται το κίνημα των περιθωριοποιημένων σιτών Χούθις της Υεμένης, το οποίο υποστηρίζεται από το Ιράν. Καθώς οι πολιτικές αλλαγές που προτείνονται δεν αγγίζουν τα ουσιαστικά προβλήματα, οι μεσολαβητικές προσπάθειες αποτυγχάνουν και οι συγκρούσεις συνεχίζονται. Ο εμφύλιος της Υεμένης μετατρέπεται σε πόλεμο διά αντιπροσώπων, ενώ η Σαουδική Αραβία αποφασίζει το 2015 να επέμβει στρατιωτικά, διότι οι εξελίξεις στην Υεμένη επηρεάζουν τόσο την εσωτερική της ασφάλεια, δεδομένου ότι υπάρχει σιτικός πληθυσμός εντός των συνόρων της, όσο και την περιφερειακή της ασφάλεια, αφού ενδεχόμενη νίκη των Χούθις θα ενίσχυε τον μείζονα περιφερειακό αντίπαλο του Ριάντ, δηλαδή την Τεχεράνη.

Έτσι, η σύγκρουση παροξύνεται, ιδιαίτερα κατά την περίοδο της προεδρίας Τράμπ, εφόσον το Ιράν εξακολουθεί να θεωρείται ως ζωτική απειλή τόσο για τα αμερικανικά συμφέροντα, όσο και για τα συμφέροντα των τοπικών συμμάχων της Ουάσιγκτον, στην ευρύτερη Μέση Ανατολή και τον αραβο-περσικό Κόλπο. Η κατάσταση περιπλέκεται ακόμα περισσότερο και ταυτόχρονα εγκυμονεί ακόμα περισσότερους κινδύνους, εξ αιτίας του ελέγχου που έχουν αποκτήσει οι τρομοκρατικές οργανώσεις Αλ Κάιντα της Αραβικής Χερσονήσου και του Ισλαμικού Κράτους σε τμήμα της Υεμένης. Τέλος, η παρατεταμένη και πολλαπλή σύγκρουση που διεξάγεται στην Υεμένη έχει προκαλέσει καταστροφές υποδομών σε μία ήδη πολύ φτωχή χώρα και, ταυτόχρονα, μία τεράστια ανθρωπιστική καταστροφή.

Η υπόθεση εργασίας που υιοθετείται στην παρούσα εργασία είναι ότι ο πόλεμος στην Υεμένη δεν είναι μία θρησκευτική διαμάχη, αλλά, αντιθέτως, είναι ένα πολυπαραγοντικό ζήτημα, που αφορά την εσωτερική και περιφερειακή ασφάλεια τόσο της ίδιας όσο και των

περιφερειακών δρώντων που παρεμβαίνουν. Παράλληλα, αφορά και την αναδιαμόρφωση των περιφερειακών ισορροπιών, οι οποίες διαταράχθηκαν μετά τις αραβικές εξεγέρσεις, όπως επίσης και τις ενδο-αραβικές σχέσεις αλλά και την αντίδραση των αραβικών καθεστώτων στην αυξημένη επιρροή του πολιτικού Ισλάμ, κυρίως μετά τις αραβικές εξεγέρσεις του 2011.

Έτσι, στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας θα αναδειχθούν οι ιδιαιτερότητες της Μέσης Ανατολής και των υποσυστημάτων, που την απαρτίζουν, καθώς και η σημασία της Υεμένης για την περιοχή. Επίσης, θα αναλυθεί ο ρόλος των θρησκευτικών ομάδων και των φυλών στη διαμόρφωση της εγχώριας κοινωνικο-πολιτικής πραγματικότητας, ενώ παράλληλα θα παρουσιαστούν οι πρώτες προσπάθειες της Σαουδικής Αραβίας για την προς όφελός της αναδιαμόρφωση της εσωτερικής πολιτικής της Υεμένης. Μεγάλο βάρος θα δοθεί και στις ιδεολογικο-πολιτικές αντιθέσεις εντός της υεμένηκης επικράτειας.

Στην ενοποιητική πορεία της Υεμένης, καθώς και στην σταδιακή ανέλιξη του προέδρου Σάλεχ ως απόλυτου ηγεμόνα της χώρας θα επικεντρωθεί το δεύτερο κεφάλαιο και παράλληλα, θα αναδειχθεί ο τρόπος, με τον οποίο το σαουδαραβικό βασίλειο και η κυβέρνηση της Υεμένης συντέλεσαν στην ανάπτυξη των εσωτερικών ανταγωνισμών και στη δημιουργία του κινήματος των Χούθις, ενώ θα γίνει αναφορά και στην εμφάνιση των τοπικών τρομοκρατικών και αποσχιστικών ομάδων.

Στο τρίτο κεφάλαιο θα αναλυθούν οι επιπτώσεις των αραβικών εξεγέρσεων στην Υεμένη, καθώς και οι προσπάθειες εργαλειοποίησης της υπάρχουσας αναταραχής από περιφερειακούς δρώντες, όπως επίσης και η πολιτική του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου και των Ηνωμένων Πολιτειών. Στο τέταρτο κεφάλαιο θα αναλυθούν οι λόγοι και οι συνθήκες της σταδιακής ενίσχυσης των Χούθι και η επέκταση του ελέγχου τους στον Βορρά της χώρας, καθώς και η αντίδραση σουνιτικών κρατών στην ενδυνάμωση αυτή.

Το πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας θα επικεντρωθεί στην πορεία των εξελίξεων μετά και την εκλογή του Αμερικανού προέδρου Τζο Μπάιντεν, με ιδιαίτερη έμφαση όμως στον αιματηρό τερματισμό της συμμαχίας των Χούθις με τον Αλί Σάλεχ και στην σημαντική αποδιοργάνωση των δυνάμεων του συνασπισμού. Συγχρόνως, θα αποτιμηθούν τα κέρδη και οι απώλειες για τους βασικούς συμμετέχοντες του πολέμου, ενώ θα πραγματοποιηθεί και μια σύντομη αναφορά στις τελευταίες πολιτικές διεργασίες στην Υεμένη.

Κεφάλαιο 1^ο: Οι ιδιαιτερότητες, η σημασία και το παραγμένο παρελθόν της Υεμένης

1.1 Η στρατηγική αξία της Υεμένης και η εγκαθίδρυση του Ιμαμάτου

Η Μέση Ανατολή¹ αποτελεί ένα ιδιαίτερος σύνθετο και σημαντικό υποσύστημα κυρίως λόγω της ζωτικής γεωστρατηγικής της θέσης και της εξαιρετικής γεωοικονομικής της σημασίας². Κατά συνέπεια, ο έλεγχός της ήταν σημαντικός για τις κατά καιρούς Μεγάλες Δυνάμεις, οι οποίες άσκησαν σημαντική επίδραση στην πολιτική διαμόρφωση της περιοχής, τις διακρατικές σχέσεις, καθώς και τις περιφερειακές αντιπαλότητες και συγκρούσεις. Ένα σημαντικό πρόβλημα που δημιουργήθηκε από την πολιτική των Μεγάλων Δυνάμεων ήταν και η επιβολή συνόρων που δεν ανταποκρίνονται στις εθνικές ταυτότητες των εγχώριων πληθυσμών και θεσμών που στηρίζουν τη βιωσιμότητά τους σε εξωτερικούς παράγοντες³.

Στην σύγχρονη εποχή, νέα προβλήματα συσσωρεύονται στα ήδη υπάρχοντα, όπως η έλλειψη οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής ανάπτυξης στις περισσότερες χώρες της περιοχής, οι εσωτερικές αντιπαλότητες και οι περιφερειακοί ανταγωνισμοί⁴. Επίσης, βαρύνοντες παράγοντες αποτελούν η απειλή της ισλαμικής τρομοκρατίας, καθώς και οι νέες

¹ Ο όρος Μέση Ανατολή δεν περιγράφει μια γεωγραφική οντότητα με στατικά σύνορα, καθώς εκτός των άλλων παραγόντων οι ερμηνείες, που δίδονται διαχρονικά διαφοροποιούνται αναλόγως της γεωγραφικής, στρατηγικής ή και πολιτικής τοποθέτησης των ενδιαφερόμενων επιστημόνων και πολιτικών, αλλά και των αντίστοιχων ιστορικο-πολιτικών συνθηκών, που επικρατούν κάθε φορά. Παρόλα αυτά η χρήση του όρου συνήθως αφορά μια τεράστια έκταση όπου περιλαμβάνει τις χώρες - μέλη του Συνδέσμου Αραβικών κρατών, το Ισραήλ, την Τουρκία και το Ιράν. Ωστόσο, από το 2003 και μετά εμφανίζεται ο ακόμα πιο διευρυμένος όρος της Ευρύτερης Μέσης Ανατολής και Βόρειας Αφρικής, όπου περιλαμβάνει επιπλέον το Αφγανιστάν και το Πακιστάν. Βλ. Philipp O. Amour Introduction: The Regional Order in the Gulf Region and the Middle East. In Amour O. Philipp (ed), *The Regional Order in the Gulf Region and the Middle East: Regional Rivalries and Security Alliances*, Palgrave Macmillan, Cham, 2020, pp. 4, 6 και Κεφαλά Βιβή, *Διεθνής Πολιτική στη Μέση Ανατολή και Ανεπίλυτες Συγκρούσεις: Παλαιστίνη, Λίβανος, Συρία, Ιράκ*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2021, σσ. 35-36, 38 και Schwedler Jillian, Introduction. In Jillian Schwedler - Deborah J. Gerner (eds), *Understanding the Contemporary Middle East*, Lynne Rienner, Boulder, 2020, p. 2.

² Κεφαλά Βιβή, *Διεθνής Πολιτική στη Μέση Ανατολή και Ανεπίλυτες Συγκρούσεις*, οπ. π. σσ. 13, 39.

³ Prifti Bledar, *US Foreign Policy in The Middle East: The Case for Continuity*, Palgrave Macmillan, Cham, 2017, p. 3 και Kamrava Mehran, *The Modern Middle East: A Political History Since the First World War*, University of California Press, Berkeley and Los Angeles, 2005, pp. 14, 73.

⁴ Kamrava Mehran, *The Modern Middle East*, οπ. π. p. 73 και Buzan Barry - Waever Ole, *Regions and Power: The Structures of International Security*, Cambridge University Press, New York, 2003, p. 200.

κρίσεις, οι οποίες συσσωρεύονται στις ήδη παγωμένες ή λανθάνουσες διενέξεις, ενισχύοντας την ήδη υπάρχουσα συγκρουσιακή δυναμική, η οποία διαχέεται στα υποσυστήματα της Μέσης Ανατολής, της Βορείου Αφρικής⁵ και του Κόλπου, δημιουργώντας ένα σύστημα συγκοινωνούντων δοχείων⁶.

Η πολύπλοκη αυτή ώσμωση δεν καθιστά όμως τον αραβικό κόσμο ένα ομοιογενές και κλειστό σύνολο, καθώς το κάθε μεσανατολικό κράτος έχει συστήσει τη δική του ιδιαίτερη ταυτότητα και πρακτικές⁷. Η δημιουργία, όμως, τοπικών ταυτοτήτων, ως απόρροια της διάσπασης του αραβικού έθνους σε είκοσι-δύο ξεχωριστά έθνη-κράτη, δημιουργεί τις κατάλληλες συνθήκες για το ξέσπασμα περαιτέρω ανταγωνισμών εντός του αραβικού κόσμου, είτε για την εξυπηρέτηση των εσωτερικών πολιτικών στόχων ενός καθεστώτος, είτε για την κατάκτηση ενός ηγεμονικού περιφερειακού ρόλου⁸. Έτσι, η αλληλεξάρτηση των εν λόγω υποσυστημάτων, προσφέρει στις επίδοξες περιφερειακές δυνάμεις μια μοναδική ευκαιρία να νομιμοποιούν τις παρεμβατικές τους πολιτικές στις εσωτερικές υποθέσεις των γειτονικών ή μη χωρών μέσω ισχυρισμών ότι δρουν εξ ονόματος του αραβικού έθνους⁹.

Το φαινόμενο αυτό είναι εμφανές στο υποσύστημα του αραβο-περσικού Κόλπου¹⁰, το οποίο αποτελεί μια κομβική για την Μέση Ανατολή περιοχή όχι μόνο λόγω της εξαιρετικής

⁵ Αν και ο γεωγραφικός προσδιορισμός της Βορείου Αφρικής δεν είναι πάντοτε σαφής, εντούτοις το εν λόγω υποσύστημα αποτελείται από την Αλγερία, τη Λιβύη, την Τυνησία, το Μαρόκο και τη Μαυριτανία. Βλ. Κεφαλά Βιβή, *Βόρεια Αφρική: Εσωτερική Πολιτική, Περιφερειακές και Διεθνείς Σχέσεις*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2015, σ. 41.

⁶ Κεφαλά Βιβή, *Διεθνής Πολιτική στη Μέση Ανατολή και Ανεπίλυτες Συγκρούσεις*, οπ. π. σσ. 13, 40.

⁷ Badawi Hasan, Μορφές του Αραβικού Ισλάμ. Στο Δημήτρης Σταματόπουλος – Φωτεινή Τσιμπιρίδου (επίμ.), *Πέρα από τον Οριενταλισμό: Οθωμανικά Βαλκάνια στη Σύγχρονη Μέση Ανατολή*, Εκδόσεις Κριτική ΑΕ, Αθήνα, 2008, σ. 67 και Κεφαλά Βιβή, *Διεθνής Πολιτική στη Μέση Ανατολή και Ανεπίλυτες Συγκρούσεις*, οπ. π. σ. 40.

⁸ Κεφαλά Βιβή, *Διεθνής Πολιτική στη Μέση Ανατολή και Ανεπίλυτες Συγκρούσεις*, οπ. π. σ. 47 και Lu Lingyu - Thies G. Cameron, War, Rivalry and State Building in the Middle East. In *Political Research Quarterly*, June 2013, Vol. 66, No. 2, June 2013, p. 242. Retrieved 1 November 2020 from: <https://www.jstor.org/stable/23563141>.

⁹ Valbjørn Morten and Bank Andre, The New Arab Cold War Rediscovering the Arab Dimension of Middle East Regional Politics. In *Review of International Studies*, Vol. 38, No. 1, January 2012, p. 12. Retrieved 1 November 2020 from: <https://www.jstor.org/stable/41485488> και Κεφαλά Βιβή, *Βόρεια Αφρική*, οπ. π. σ. 14.

¹⁰ Το Μπαχρέιν, το Ιράκ, η Σαουδική Αραβία, το Κουβέιτ, το Ομάν, το Κατάρ, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, η Υεμένη και το Ιράν είναι οι χώρες, από τις οποίες απαρτίζεται το υποσύστημα του Κόλπου. Βλ. Philipp O. Amour Introduction, οπ. π. pp. 4-5.

της σημασίας για ολόκληρο τον μουσουλμανικό κόσμο¹¹ ως γενέθλιος τόπος του Ισλάμ, αλλά κυρίως εξαιτίας της ύπαρξης των πλούσιων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων, όπως επίσης και των σημαντικών θαλάσσιων και χερσαίων εμπορικών οδών¹². Έτσι, ο Κόλπος καθίσταται, ιστορικά, ένα πεδίο έντονων αντιπαλοτήτων, που επηρεάζει άμεσα ή έμμεσα όλα τα μεσανατολικά κράτη¹³.

Ωστόσο, η περιφερειακή αρχιτεκτονική ασφαλείας καθοριζόταν από μια ισορροπία ισχύος μεταξύ των τριών πλουσιότερων πετρελαιοπαραγωγών χωρών του Κόλπου, δηλαδή του Ιράκ¹⁴, του Ιράν και της Σαουδικής Αραβίας, που προσπαθούσαν να προωθήσουν τα περιφερειακά τους συμφέροντα και βλέψεις¹⁵, ενώ οι μικρότερες μοναρχίες της περιοχής δεν ήταν σε θέση να επηρεάσουν καθοριστικά τις εξελίξεις¹⁶.

Έτσι, δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι μία από τις φτωχότερες χώρες της περιοχής¹⁷ όπως η Δημοκρατία της Υεμένης, είναι ευάλωτη στις εξωτερικές παρεμβάσεις

¹¹ Παρά την ύπαρξη θρησκευτικών μειονοτήτων, όλες οι μεσανατολικές χώρες εκτός του Ισραήλ είναι ισλαμικές. Βλ. Lu Lingyu - Thies G. Cameron, *War, Rivalry and State Building in the Middle East*, σπ. π. p. 240.

¹² Shayan Fatemeh, *Security in the Persian Gulf Region*, Palgrave Macmillan, London, 2017, p. 3 και Lotfian Saideh, A regional Security System in the Persian Gulf. Lawrence G. Potter - Gary G. Sick (eds), *Security in the Persian Gulf: Origins, Obstacles, and the Search for Consensus*, Palgrave, New York, 2002, p. 110.

¹³ Peterson E. J., The Historical Pattern of Gulf Security. Lawrence G. Potter - Gary G. Sick (eds), *Security in the Persian Gulf: Origins, Obstacles, and the Search for Consensus*, Palgrave, New York, 2002, p. 26 και Lotfian Saideh, A regional Security System in the Persian Gulf, σπ. π. p. 111 και Shayan Fatemeh, *Security in the Persian Gulf Region*, σπ. π. p. 3.

¹⁴ Ο πρώτος και ο δεύτερος πόλεμος του Κόλπου επιφέρουν την αποδυνάμωση του ρόλου του Ιράκ ως βασικού πόλου του περιφερειακού συστήματος ασφαλείας του Κόλπου. Βλ. Ντόκος Θάνος, Οι ιρανο-αμερικανικές σχέσεις και το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν. Στο Βιβή Κεφαλά – Χαράλαμπος Τσαρδανίδης (επιμ.), *Ιράν: Πολιτική, Οικονομία, Διεθνείς και Περιφερειακές Σχέσεις*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2014, σ. 222.

¹⁵ Kohli Neha, Saudi Arabia and the Region. In Singh Sanjay (ed), *West Asia in Transition*, Delhi Policy Group-IDSAPentagon Press, 2018, p. 80.

¹⁶ Smith Keith, Realist Foreign Policy Analysis with a Twist: The Persian Gulf Security Complex and the Rise and Fall of Dual Containment. In *Foreign Policy Analysis* Vol: 0, 2014, p. 7. Retrieved 10 August 2021 from: <http://fpa.oxfordjournals.org/> και Goldschmidt Jr Arthur - Boum Aomar, *A Concise History of the Middle East*, Westview Press, Los Angeles, 2016, p. 409.

¹⁷ Η Υεμένη αποτελεί το φτωχότερο κράτος της Μέσης Ανατολής με το βιοτικό της επίπεδο προ του ξεσπάσματος του εμφυλίου του 2014 να είναι αντίστοιχο με εκείνο πολλών αφρικανικών χωρών. Σύμφωνα με την κατάταξη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για την ανθρώπινη ανάπτυξη

περιφερειακών και ξένων δυνάμεων, καθώς και το ότι αυτό καθίσταται μία από τις βασικότερες αιτίες για τα προβλήματα, που ταλανίζουν το εν λόγω κράτος από την δεκαετία του '60 μέχρι και σήμερα¹⁸. Η πάλαι ποτέ Ευδαίμων Αραβία, ένα εξαιρετικά σημαντικό και ακμάζων κέντρο πολιτισμού του αρχαίου κόσμου, βρίσκεται στο νότιο τμήμα της Αραβικής Χερσονήσου με το χερσαίο της τμήμα να συνορεύει με τη Σαουδική Αραβία και το Ομάν, ενώ στα παράλια της βρέχεται από την Ερυθρά θάλασσα και τον Κόλπο του Άντεν¹⁹.

Η στρατηγική θέση της Υεμένης πάνω από το Κέρας της Αφρικής της προσδίδει ιδιαίτερη γεωπολιτική σημασία, αφού μπορεί να ελέγχει μία περιοχή, που εκτείνεται μέχρι τις ανατολικές αφρικανικές ακτές της Ερυθραίας, του Τζιμπουτί και της Σομαλίας²⁰. Επιπρόσθετα, μεγάλη σπουδαιότητα έχει και ο έλεγχος επί του στενού Μπαμπ αλ Μάντεμ²¹, το οποίο μαζί με τα στενά του Ορμούζ και τη Διώρυγα του Σουέζ αποτελούν τα σημαντικότερα σημεία διέλευσης των θαλάσσιων εμπορικών ροών στην Μέση Ανατολή²².

τοποθετείται στην εκατοστή εξηκοστή έκτη θέση μεταξύ των εκατό ογδόντα οκτώ χωρών που απαρτίζουν την λίστα. Βλ. Lackner Helen, *Yemen in Crisis: Autocracy, Neo-Liberalism and the Disintegration of a state*, Saqi Books, London, 2017, p. 25.

¹⁸ Johnsen D. Gregory, Foreign Actors in Yemen: The History, the Politics and the Future. In *Sana'a Center for Strategic Studies*, 31 January 2021, p. 4. Retrieved 19 August 2021 from: <https://sanaacenter.org/publications/main-publications/13042> και Pradhan Kumar Prasanta, Arab Spring and Sectarian Faultlines in West Asia: Bahrain, Yemen and Syria, IDSA & Pentagon Press, New Delhi, 2017, p. 62.

¹⁹ Emami Reza Amir and Zare Fatemeh, Iran and Yemen; Study the Reflection of the Islamic Revolution of Iran On Yemen and its Results. In *Journal of Advanced Research in Social Sciences*, Vol. 3, No. 3, 2020, p. 37. Retrieved 8 November 2021 from: <https://dpublication.com/journal/JARSS/article/view/519>.

²⁰ Burrowes D. Robert, Prelude to Unification: The Yemen Arab Republic, 1962 – 1990. In *International Journal of Middle East Studies*, Vol. 23, No. 4, November 1991, p. 483. Retrieved 3 February 2022 from: https://www.jstor.org/stable/163881?seq=1#metadata_info_tab_contents και Emami Reza Amir and Zare Fatemeh, Iran and Yemen; Study the Reflection of the Islamic Revolution of Iran On Yemen and its Results, οπ. π. p. 37.

²¹ Το στενό του Μπαμπ αλ Μάντεμ αποτελεί δίαυλο για το περίπου 5% του παγκόσμιου εμπορίου πετρελαίου. Βλ. Salisbury Peter, Yemen and the Saudi–Iranian ‘Cold War’. In *Chatham House-the Royal Institute of International Affairs*, February 2015, p. 2. Retrieved 11 November 2021 from: https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/field/field_document/20150218YemenIranSaudi.pdf.

²² Emami Reza Amir and Zare Fatemeh, Iran and Yemen; Study the Reflection of the Islamic Revolution of Iran On Yemen and its Results, οπ. π. p. 37 και Johnsen D. Gregory, Foreign Actors in Yemen, οπ. π. p. 32.

Η γεωγραφική θέση της Υεμένης, όμως, δεν προσφέρει μόνο πλεονεκτήματα, αφού τα ψηλά βουνά δυτικά της πρωτεύουσας της χώρας Σαναά, μια μεγάλη εσωτερική έρημος και ένα σύστημα φαραγγιών στα ανατολικά διευκολύνουν τη δημιουργία διαιρέσεων ανάμεσα στον πληθυσμό²³. Έτσι, από το 2^ο αιώνα μ.Χ. εγκαθίστανται ξεχωριστές θρησκευτικές ομάδες²⁴ ανά περιοχή: το συιτικό παρακλάδι του Ζαΐντισμού αποτελεί το πλειοψηφικό δόγμα στα βόρεια και δυτικά βουνά και κοιλάδες της χώρας, ενώ ο σαλαφισμός επικρατεί κατά μήκος της Ερυθράς Θάλασσας και των πεδινών περιοχών νότια της πρωτεύουσας Σαναά²⁵. Οι δύο αυτές θρησκευτικές κοινότητες συνυπήρχαν αρμονικά για αιώνες²⁶ και οι δογματικές διαφορές δεν αποτέλεσαν αιτία μεταξύ τους συγκρούσεων²⁷.

Στο γεγονός αυτό, συνεισέφερε, σε μεγάλο βαθμό και η επικράτηση του συστήματος συνυπαρξης των φυλών, μέσα από το οποίο εξασφαλιζόταν ο πολιτικός διάλογος και η συναίνεση μεταξύ των διαφορετικών θρησκευτικών, κοινωνικών και πολιτικών ομάδων της περιοχής²⁸. Βασικός παράγοντας επιτυχίας για το άτυπο αυτό σύστημα αποτελεί η πολιτική

²³ Day Stephen, The Political Challenge of Yemen's Southern Movement. In *Carnegie Papers*, No. 108, March 2010, p. 3. Retrieved 3 December 2021 from: <https://almasdaronline.net/uploads/books/files/Almasdaronline-8215.pdf>.

²⁴ Η επίσημη θρησκεία της Υεμένης είναι το Ισλάμ, αφού πέραν των ελαχίστων κατοίκων ξένης καταγωγής και των ακόμα λιγότερων Εβραίων. Αν και δεν υπάρχουν επίσημες στατιστικές υπολογίζεται ότι περίπου το 35% είναι σιίτες και το 65% σουνίτες. Βλ. Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 133 και Emami Reza Amir and Zare Fatemeh, *Iran and Yemen; Study the Reflection of the Islamic Revolution of Iran On Yemen and its Results*, σπ. π. p. 38.

²⁵ Kepel Gilles, *Συμμαχίες και Ρήξεις: Από τη Μέση Ανατολή έως τις Ευρωπαϊκές Συννοικίες*, Κλειδάριθμος, Αθήνα, 2021, σ. 112 και Day Stephen, The Political Challenge of Yemen's Southern Movement, σπ. π. p. 3. Για τον θρησκευτικό διαχωρισμό του πληθυσμού ανά την επικράτεια βλ. Χάρτη 1.

²⁶ Ο Ζαΐντισμός δεν διαφοροποιείται σε μεγάλο βαθμό από τις αρχές του σουνιτικού Ισλάμ, καθώς αποδέχονται του τρεις πρώτους χαλίφες ως κανονικούς και απορρίπτουν την ιδέα του κρυμμένου Ιμάμη. Παρόλα αυτά όμως πιστεύουν ότι αρχηγός της ισλαμικής κοινότητας πρέπει να είναι ο Ιμάμης. Βλ. Ζιάκα Αγγελική, *Διαμάχη στους Κόλπους του Ισλάμ: Η Δυναμική του Συιτικού Ισλάμ στη Μέση Ανατολή*. Στο Δημήτρης Σταματόπουλος – Φωτεινή Τσιμπιρίδου (επίμ.), *Πέρα από τον Οριενταλισμό: Οθωμανικά Βαλκάνια στη Σύγχρονη Μέση Ανατολή*, Εκδόσεις Κριτική ΑΕ, Αθήνα, 2008, σ. 335.

²⁷ Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 133 και Emami Reza Amir and Zare Fatemeh, *Iran and Yemen; Study the Reflection of the Islamic Revolution of Iran On Yemen and its Results*, σπ. π. p. 38 και Pradhan Kumar Prasanta, *Arab Spring and Sectarian Faultlines in West Asia*, σπ. π. p. 63.

²⁸ Al-Dawsari Nadwa, *Tribal Governance and Stability in Yemen*. In *The Carnegie Papers*, April 2012, pp. 1, 6. Retrieved 3 October 2021 from: <https://carnegieendowment.org/2012/04/24/tribal-governance-and-stability-in-yemen-pub-47838>.

δομή των φυλών²⁹, όπου αντίθετα από την επικρατούσα αντίληψη η εξουσία του κάθε σείχη ή φυλάρχου στηρίζεται στην συλλογική ευθύνη και την λογοδοσία τους απέναντι στις κοινότητές τους, ενώ η νομιμοποίηση και η αποδοχή τους εξασφαλίζεται από τον τρόπο, που επιλύουν τις συγκρούσεις και εξασφαλίζουν τα συμφέροντα του συνόλου³⁰.

Ωστόσο, οι φυλές καταλήγουν να λειτουργούν ως κράτος εν κράτει, λόγω της σχετικής, τουλάχιστον, αυτονομίας τους από την κεντρική κυβέρνηση, του ελέγχου των περιοχών τους και της έμπρακτης στήριξης των μελών της φυλής³¹. Κατά αυτό τον τρόπο, οι φυλές αποτελούν ένα θεμελιώδες στοιχείο του κοινωνικού ιστού³², αλλά και των πολιτικών εξελίξεων της Υεμένης³³. Συνεπώς, οι τοπικοί άρχοντες προσπαθούν με κάθε τρόπο να ελέγξουν τις φυλές της περιοχής προς ίδιον όφελος³⁴.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η επιτυχημένη εξέγερση του 1904, όταν με τη συνδρομή των τοπικών φυλάρχων εγκαθιδρύεται η δυναστεία των Χαμίντ αλ Ντιν, η οποία θα εξουσιάζει το βόρειο τμήμα της χώρας για αρκετές δεκαετίες³⁵. Η μη αποδοχή όμως της θρησκευτικο-πολιτικής εξουσίας του Ιμάμη από τους σουνιτικούς πληθυσμούς³⁶ του νότου οδηγεί τους κατά τόπους σουνίτες σείχηδες σε μια πολιτική συμμαχία με τους Βρετανούς, οι

²⁹ Η χρήση του όρου φυλή για την Υεμένη απαντά είτε σε ομάδες οικογενειών, που κατοικούν σε μια ορισμένη γεωγραφική τοποθεσία, είτε σε ενώσεις φυλετικών κλάδων, που μοιράζονται ένα κοινό φυλετικό όνομα. Συνεπώς, με τον συγκεκριμένο ορισμό μπορεί να υποδηλώνεται μια συγγενική, πολιτική ή ακόμα και οικονομική σχέση μεταξύ πληθυσμιακών ομάδων. Αν και στο πέρασμα του χρόνου ο φυλετικός χάρτης της χώρας έχει διαφοροποιηθεί αρκετά, εντούτοις σήμερα κατοικούν στην περιοχή πέντε μεγάλες φυλετικές συνομοσπονδίες. Βλ. Mugahed Rim, Tribes and the State in Yemen. In *Sana'a Center for Strategic Studies*, 21 January 2021, p. 7. Retrieved 21 January 2021 from: <https://sanaacenter.org/publications/analysis/13901>.

³⁰ Al-Dawsari Nadwa, Tribal Governance and Stability in Yemen, ο.π. pp. 4-5.

³¹ Mugahed Rim, Tribes and the State in Yemen, ο.π. p. 29 και Fraihat Ibrahim, *Unfinished Revolutions: Yemen, Libya and Tunisia after the Arab Spring*, Yale University Press, New Haven, 2016, p. 210.

³² Υπολογίζεται ότι περίπου το 70 με 80 τις εκατό του πληθυσμού της Υεμένης ανήκουν σε κάποια φυλή. Βλ. Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, ο.π. π. p. 214.

³³ Mugahed Rim, Tribes and the State in Yemen, ο.π. π. p. 7 και Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, ο.π. π. p. 210.

³⁴ Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, ο.π. π. p. 213.

³⁵ Johnsen D. Gregory, Foreign Actors in Yemen, ο.π. π. p. 7 και Mugahed Rim, Tribes and the State in Yemen, ο.π. π. p. 9.

³⁶ Προκειμένου να διατηρηθεί η υποταγή των φυλετικών κοινοτήτων στο Ιμαμάτο, υιοθετείται ένα σύστημα, σύμφωνα με το οποίο κάθε φυλή υποχρεούται να στέλνει αντιπροσώπους, για να κρατούνται από τον Ιμάμη ως όμηροι. Βλ. Mugahed Rim, Tribes and the State in Yemen, ο.π. π. p.10.

οποίοι ήδη από το 1839 ελέγχουν το λιμάνι του Άντεν³⁷, συστήνοντας το ομώνυμο Προτεκτοράτο³⁸. Με αυτό τον τρόπο, οι σουνιτικές φυλές της περιοχής καταφέρνουν να διατηρήσουν έναν επιθυμητό βαθμό αυτονομίας, παρέχοντας στο Στέμμα την επέκταση των δραστηριοτήτων του πέραν των παραδοσιακών τους ορίων³⁹.

Όταν όμως οι απρόσμενες πολιτικές επιτυχίες του Ιμάμη απειλούν τα συμφέροντα του Ηνωμένου Βασιλείου, τότε το Λονδίνο προσφέρει οικονομική και στρατιωτική βοήθεια στο βασιλιά της Σαουδικής Αραβίας εναντίον του Ιμαμάτου⁴⁰. Οι εν λόγω εδαφικοί ανταγωνισμοί καταλήγουν τον Μάιο του 1934 στη σύναψη της Συνθήκης του Ταΐφ⁴¹, η οποία μειώνει την επικράτεια της Υεμένης, χωρίς ουσιαστικά να επιλύει το πρόβλημα της οριοθέτησης των μεταξύ τους συνριογραμμών⁴². Έκτοτε, η Σαουδική Αραβία, έχοντας επίγνωση των κινδύνων μία ισχυρής Υεμένης επεμβαίνει συστηματικά στις εσωτερικές υποθέσεις της γειτονικής χώρας, προκειμένου να διασφαλίζει ότι δεν θα αποτελεί απειλή⁴³.

Ωστόσο, τα προβλήματα για τον Υεμένιο Ιμάμη, συνεχίζονται μετά την Συμφωνία του 1934, καθώς η μεγάλη απώλεια εδαφών στη βόρειά του επικράτεια τον αποδυναμώνει πολιτικά

³⁷ Το Άντεν και το λιμάνι του αποτελεί κομβικό σημείο για το Ηνωμένο Βασίλειο, καθώς βρίσκεται στο μέσο περίπου της διαδρομής μεταξύ της Ινδίας και της διώρυγας του Σουέζ. Έτσι, η περιοχή καθίσταται εξαιρετικής σημασίας για την προστασία των αποικιακών του συμφερόντων στην Ερυθρά Θάλασσα και το Κέρασ της Αφρικής. Βλ. Johnsen D. Gregory, *Foreign Actors in Yemen*, οπ. π. p. 7 και Hill Ginny, *Yemen Endures: Civil War, Saudi Adventurism and the Future of Arabia*, Oxford University Press, New York, 2017, p. 13.

³⁸ Kamrava Mehran, *The Modern Middle East: A Political History Since the First World War*, University of California Press, 2005, p. 113 και Hill Ginny, *Yemen Endures*, οπ. π. p. 11 και Day Stephen, *The Political Challenge of Yemen's Southern Movement*, οπ. π. p. 3 και Blumi Isa, *Destroying Yemen: What Chaos in Arabia Tells Us About the World*, University of California Press, Oakland, 2018, p. 31.

³⁹ Blumi Isa, *Destroying Yemen*, οπ. π. p. 33 και Mugahed Rim, *Tribes and the State in Yemen*, οπ. π. p. 20.

⁴⁰ Hill Ginny, *Yemen Endures*, οπ. π. pp. 11-12 και Blumi Isa, *Destroying Yemen*, οπ. π. p. 37.

⁴¹ Με τη συνθήκη του Ταΐφ παραχωρούνται στη Σαουδική Αραβία οι επαρχίες του Ασίρ, του Ναζράν και του Ιζάν. Η εν λόγω συμφωνία ανανεώνεται το 1954, ενώ το ζήτημα επανέρχεται ξανά στο προσκήνιο το 1974 Βλ. Darwich May, *The Saudi Intervention in Yemen: Struggling for Status*. In *Insight Turkey*, Vol. 20, No. 2, Spring 2018, p. 125. Retrieved 27 September 2021 from: <https://www.jstor.org/stable/10.2307/26390311> και Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, οπ. π. p. 76.

⁴² Hill Ginny, *Yemen Endures*, οπ. π. p. 12. Το Φεβρουάριο του ίδιου έτους έχει πραγματοποιηθεί η σύναψη της συνθήκης της Σαναά μεταξύ του Υεμένιου Ιμάμη και των Βρετανών, η οποία διαιρεί διοικητικά την περιοχή με τρόπο, που προσεγγίζει κατά πολύ τα πρώην Βρετανο-οθωμανικά σύνορα.

⁴³ Darwich May, *The Saudi Intervention in Yemen*, οπ. π. p. 125 και Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, οπ. π. p. 75.

και προκαλεί τη μίμιν των τοπικών φυλών⁴⁴. Έτσι, το καθεστώς του έρχεται αντιμέτωπο με το κίνημα του 1948 και του 1955, οπότε θα χάσει τη ζωή του ο Ιμάμης Γιαχιά⁴⁵. Η κατάσταση για την Υεμένη επιδεινώνεται με το ξέσπασμα του Ψυχρού Πολέμου⁴⁶, ιδιαίτερα όταν η ανοιχτή στήριξη του Υεμενίου ηγεμόνα απέναντι στο νέο αιγυπτιακό καθεστώς, τον φέρνει αντιμέτωπο με τα βρετανικά κυρίως συμφέροντα στην περιοχή, τα οποία ήδη έχουν πληγεί από την μονομερή απόφαση κρατικοποίησης της διώρυγας του Σουέζ το 1956 από τον Αιγύπτιο ηγέτη Γκαμάλ Αμπντέλ Νάσσερ⁴⁷.

Υπό αυτές τις συνθήκες, η έλευση της δεκαετίας του '60 επιφυλάσσει σημαντικές μεταβολές για την Υεμένη, καθώς στο Βορρά ένα νασσερικής έμπνευσης πραξικόπημα το 1962 ανατρέπει τον μόλις μιας εβδομάδας Ιμάμη Μοχάμεντ αλ Μπαντ⁴⁸, ενώ στο Νότο η έναρξη ενός πολυετούς ανταρτοπόλεμου το επόμενο έτος καταλήγει το Νοέμβρη του 1967 στον τερματισμό της βρετανικής κατοχής⁴⁹. Έτσι, μεσούντος του Ψυχρού Πολέμου, στον Βορρά της Υεμένης θα δημιουργηθεί ένα φιλοδυτικό κράτος και στον Νότο ένα φιλοσοβιετικό, πράγμα που σημαίνει ότι η Υεμένη καθίσταται και πεδίο σύγκρουσης στο πλαίσιο του ένδο-αραβικού Ψυχρού Πολέμου⁵⁰.

⁴⁴ Hill Ginny, *Yemen Endures*, οπ. π. p. 15 και Blumi Isa, *Destroying Yemen*, οπ. π. p. 54 και Mugahed Rim, *Tribes and the State in Yemen*, οπ. π. p. 11.

⁴⁵ Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, οπ. π. p. 105 και Kamrava Mehran, *The Modern Middle East*, οπ. π. p. 113.

⁴⁶ Ο Ψυχρός Πόλεμος στην Μέση Ανατολή έχει ως συνέπεια την αλληλεπίδραση των παγκόσμιων δυνάμεων με περιφερειακές σε πολύ μεγαλύτερη έκταση από ότι σε προγενέστερες περιόδους. Βλ. Halliday Fred, *Η Μέση Ανατολή στις Διεθνείς Σχέσεις: Ισχύς, Πολιτική και Ιδεολογία*, Ξιφαράς Εκδόσεις, Αθήνα, 2010, σ. 141.

⁴⁷ Blumi Isa, *Destroying Yemen*, οπ. π. pp. 60, 76 και Hill Ginny, *Yemen Endures*, οπ. π. p. 19.

⁴⁸ Με την κατάρρευση του Ιμαμάτου ο Ζαΐντισμός χάνει την πολιτική του διάσταση ως κρατική ιδεολογία. Βλ. Kepel Gilles, *Away from the Chaos: The Middle East and the Challenge to the West*, Columbia University Press, New York, 2020, p. 182.

⁴⁹ Johnsen D. Gregory, *Foreign Actors in Yemen*, οπ. π. p. 7 και Day Stephen, *The Political Challenge of Yemen's Southern Movement*, οπ. π. pp. 3-4.

⁵⁰ Pradhan Kumar Prasanta, *Arab Spring and Sectarian Faultlines in West Asia*, οπ. π. pp. 62-63 και Gause III F. Gregory, *Beyond Sectarianism: The New Middle East Cold War*. In *Brookings Doha Center Analysis Paper*, No. 11, July 2014, p. 3. Retrieved 12 November 2014 from: <https://www.brookings.edu/research/beyond-sectarianism-the-new-middle-east-cold-war/>. Σε περιφερειακό επίπεδο ο ψυχροπολεμικός ανταγωνισμός λαμβάνει την μορφή μιας ιδεολογικο-πολιτικής σύγκρουσης μεταξύ των λεγόμενων προοδευτικών και συντηρητικών κρατών της περιοχής για την επικράτηση του ενός εκ των δύο πολιτικών μοντέλων. Βλ. Κεφαλά Βιβή, *Διεθνής Πολιτική στη Μέση Ανατολή και Ανεπίλυτες Σύγκρούσεις*, οπ. π. σ. 111.

1.2 Τα δύο κράτη, ο Ψυχρός Πόλεμος και η Ζαΐντική Αφύπνιση

Ο συνταγματάρχης Αμπντουλάχ Σαλλάλ, επικεφαλής του επιτυχημένου πραξικοπήματος του Σεπτεμβρίου του 1962, αναλαμβάνει τη διακυβέρνηση του βόρειου τμήματος της χώρας ανακηρύσσοντας και επισήμως την ίδρυση της Αραβικής Δημοκρατίας της Υεμένης (Βόρεια Υεμένη)⁵¹. Η ανάγκη όμως αντιμετώπισης των εναπομεινάντων φιλομοναρχικών δυνάμεων τον υποχρεώνει να ζητήσει βοήθεια από την Αίγυπτο⁵². Έτσι, σε σύντομο χρονικό διάστημα καταφθάνουν στην περιοχή τμήματα του αιγυπτιακού στρατού με σκοπό να διαφυλάξουν τη βιωσιμότητα της εκκολαπτόμενης Δημοκρατίας, αλλά και να προωθήσουν τους περιφερειακούς στόχους του προέδρου Νάσσερ⁵³, στους οποίους συγκαταλέγεται και η απόκτηση πολιτικής επιρροής, αν όχι ελέγχου, στην χώρα.⁵⁴

Ωστόσο, η νέα ηγεσία αδυνατεί και πάλι να ελέγξει την κατάσταση, ιδιαίτερα σε περιοχές της υπαίθρου, όπου οι βασιλόφρονες πληθυσμοί εξεγείρονται προκειμένου να επιτύχουν την παλινόρθωση της δυναστείας των Χαμίτ αλ Ντιν⁵⁵. Σταδιακά, η χώρα διολισθαίνει σε μια εμφύλια διαμάχη, η οποία εξελίσσεται σε έναν αιματηρό πόλεμο διά

⁵¹ Gupta Ranjit, Yemen: An Introduction. In Singh Sanjay (ed), *West Asia in Transition*, Delhi Policy Group-IDSAPentagon Press, New Delhi, 2018, p. 109 και Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 106.

⁵² Kamrava Mehran, *The Modern Middle East*, σπ. π. p. 113.

⁵³ Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 23 και Kamrava Mehran, *The Modern Middle East*, σπ. π. p. 114. Η εμπλοκή της Αιγύπτου στη Βόρεια Υεμένη, ιδίως σε μια περίοδο όπου συντελείται και η διάλυση της Ενωμένης Αραβικής Δημοκρατίας, αποδεικνύει την στρατηγική σημασία της περιοχής, αφού δεν αποτελεί μόνο μια ευκαιρία για την εξυπηρέτηση των ιδεολογικο-πολιτικών στόχων του Προέδρου Γκαμάλ Αμπντέλ Νάσσερ και την επέκταση της επιρροής του στην Αραβική Χερσόνησο, αλλά ταυτόχρονα συνιστά ένα τρόπο ενίσχυσης των προσπάθειών του για την αποδυνάμωση της σαουδαραβικής μοναρχίας. Επιπρόσθετα, ο έλεγχος επί των στενών Μπαμπ αλ Μάντεμ δυναμικά του προσφέρει όλα τα απαιτούμενα μέσα για ένα πιθανό αποκλεισμό των ροών μαύρου χρυσού προς το κράτος του Ισραήλ. Βλ. Gerges A. Fawaz, *Making the Arab World: Nasser, Qutb and the Clash that Shaped the Middle East*, Princeton University Press, New Jersey, 2018, pp. 290-291 και Kerr Malcom, *The Arab Cold War 1958-1967: A Study of Ideology in Politics*, Oxford University Press, New York, 1967, pp. 141-142.

⁵⁴ Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 23 και Al Iryani Abdulghani, An Unneighborly Rapport: How Yemeni-Saudi Relations Went Astray. *Analysis*, (24 December 2021). Retrieved 24 December 2021 from: <https://sanaacenter.org/publications/analysis/16117>.

⁵⁵ Hourani Albert, *Η Ιστορία του Αραβικού Κόσμου*, Εκδόσεις Ψυχογιός Α. Ε., Αθήνα, 2017, σ. 775.

αντιπροσώπων μεταξύ του υποστηριζόμενου από την Σοβιετική Ένωση προέδρου Νάσσερ και των ισχυρών περιφερειακών συμμάχων των ΗΠΑ όπως το Ιράν και η Σαουδική Αραβία⁵⁶.

Ιδίως για το σαουδαραβικό βασίλειο, ο κίνδυνος αμφισβήτησης και διατάραξης της υφιστάμενης εσωτερικής και περιφερειακής τάξης, το ωθεί στον παραμερισμό κάθε θρησκευτικής ή άλλης διαφοράς με τον έκπτωτο Ζαΐντι Ιμάμη και στη δαπάνη τεράστιων κεφαλαίων για την ενίσχυση των πολεμικών του επιχειρήσεων⁵⁷. Το τέλος της αιγυπτιακής όμως παρουσίας στην περιοχή φέρνει η ήττα του αραβικού συνασπισμού δυνάμεων στον Πόλεμο των Έξι Ημερών του 1967, αφού το αποδυναμωμένο καθεστώς του Καΐρου⁵⁸ σύρεται σε μια συμφωνία με το Ριάντ για την παύση των εχθροπραξιών⁵⁹. Η εξέλιξη αυτή, θα επιτρέψει στη Σαουδική Αραβία να έχει ουσιαστική συμμετοχή στο νέο συμβουλευτικό θεσμό της Αραβικής Δημοκρατίας της Υεμένης⁶⁰.

Παράλληλα, στο νότιο τμήμα της Υεμένης η αποχώρηση των Βρετανών θα σημάνει την έναρξη ενός αιματηρού ανταγωνισμού για την εξουσία μεταξύ των επαναστατικών ομάδων της περιοχής⁶¹. Τρία έτη αργότερα η κατάσταση εξομαλύνεται και τον Δεκέμβριο του 1970 ανακηρύσσεται η ίδρυση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Υεμένης (Νότια Υεμένη)⁶². Εξαρχής, η νέα σοσιαλιστική κυβέρνηση προχωρά σε ριζοσπαστικές μεταρρυθμίσεις, θέτοντας υπό

⁵⁶ Halliday Fred, *Η Μέση Ανατολή στις Διεθνείς Σχέσεις: Ισχύς, Πολιτική και Ιδεολογία*, σπ. π. σ. 164 και Gerges A. Fawaz, *Making the Arab World: Nasser, Qutb and the Clash that Shaped the Middle East*, σπ. π. p. 291 και Kamrava Mehran, *The Modern Middle East*, σπ. π. p. 114. Εκτός των δύο αυτών χωρών τον Ιμάμη στηρίζει η Βρετανία, η Γαλλία, η Ιορδανία, ενώ το Ισραήλ συμμετέχει ενεργά σε δυο επιχειρήσεις μεταφοράς και παράδοσης όπλων στις βασιλόφρονες δυνάμεις. Βλ. Clark Victoria, *Yemen: Dancing on the Heads of Snakes*, Yale University Press, New Haven and London, 2010, p. 91.

⁵⁷ Gerges A. Fawaz, *Making the Arab World: Nasser, Qutb and the Clash that Shaped the Middle East*, σπ. π. p. 291 και Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 24 και Roy Singh Meena, *Saudi Arabia: Understanding Evolving Internal and External Dynamics*. In Singh Sanjay (ed), *West Asia in Transition*, Delhi Policy Group-IDSAPentagon Press, 2018, p. 59.

⁵⁸ Η αιγυπτιακή στρατιωτική επέμβαση στην Υεμένη θεωρείται το «Βιετνάμ» του προέδρου Νάσσερ αφού εκτός της εξάντλησης των κρατικών πόρων επιφέρει μεγάλο πλήγμα στο κύρος του ίδιου και των ενόπλων δυνάμεων της χώρας. Βλ. Gerges A. Fawaz, *Making the Arab World: Nasser, Qutb and the Clash that Shaped the Middle East*, σπ. π. p. 292 και Kamrava Mehran, *The Modern Middle East*, σπ. π. p. 114.

⁵⁹ Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 35 και Hourani Albert, *Η Ιστορία του Αραβικού Κόσμου*, σπ. π. σ. 784.

⁶⁰ Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 35.

⁶¹ Johnsen D. Gregory, *Foreign Actors in Yemen*, σπ. π. p. 8.

⁶² Pradhan Kumar Prasanta, *Arab Spring and Sectarian Faultlines in West Asia*, σπ. π. p. 63. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον εδαφικό διαχωρισμό της χώρας βλ. Χάρτη 2.

κρατικό έλεγχο τα τζαμιά και επιβάλλοντας ένα κοσμικό δίκαιο⁶³. Ταυτόχρονα, υιοθετούνται αυστηρά μέτρα για την εξάλειψη του συστήματος των φυλών, καθώς και της πάταξης της διαφθοράς με εκτελέσεις μεγάλου αριθμού φυλάρχων και κατασχέσεις όλων των γεωργικών τους εκτάσεων⁶⁴.

Βαθμιαία, ο ρόλος των φυλών στη δημόσια ζωή αποδυναμώνεται, ενώ η αναδιοργάνωση του κρατικού μηχανισμού και η αλλαγή του οικονομικού μοντέλου συμβάλλουν στη μείωση του ταξικού χάσματος ανάμεσα στον πληθυσμό⁶⁵. Ωστόσο, οι εσωτερικές διαιρέσεις εξακολουθούν να υφίστανται, αναγκάζοντας πολλά από τα μέλη της πρώην καθεστηκίας τάξης να αναζητήσουν καταφύγιο στη γειτονική, αλλά ακόμα ασταθή πολιτικά Βόρεια Υεμένη⁶⁶.

Δύο νέα πραξικοπήματα το 1967 και το 1973 αντίστοιχα ανατρέπουν εκ νέου το πολιτικό σκηνικό της Αραβικής Δημοκρατίας, ενώ συγχρόνως οι δολοφονίες πολιτικών αρχηγών τείνουν να μετατραπούν σε μια αιματηρή κανονικότητα⁶⁷. Οι συνθήκες αυτές διατηρούνται μέχρι τον Αύγουστο του 1978 όπου ένα μεσαίο στέλεχος του στρατού, ο ταγματάρχης Αλί Αμπντάλα Σάλεχ, αναλαμβάνει τα ηνία της χώρας⁶⁸. Αν και αρχικά αμφισβητείται η μακροήμερευση της ηγεμονίας του, εντούτοις η επιτυχής διαχείριση των αναδυόμενων προκλήσεων του προσφέρει τον απαραίτητο πολιτικό χρόνο για να ενδυναμώσει το καθεστώς του⁶⁹.

Αναδιοργανώνοντας άμεσα τις ένοπλες δυνάμεις και τις υπηρεσίες ασφαλείας, εξαγοράζοντας την αφοσίωση των φυλάρχων και των πολιτικών του αντιπάλων μέσω πελατειακών σχέσεων και κυβερνώντας σύμφωνα με το τρίπτυχο του συνυπολογισμού, της ενσωμάτωσης και του εξαναγκασμού καταφέρνει να επιβάλλει ένα φεουδαρχικού τύπου

⁶³ Emami Reza Amir and Zare Fatemeh, *Iran and Yemen; Study the Reflection of the Islamic Revolution of Iran On Yemen and its Results*, σπ. π. pp. 38-39.

⁶⁴ Mugahed Rim, *Tribes and the State in Yemen*, σπ. π. p. 21 και Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 223. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της πολιτικής κατά του συστήματος των φυλών της νέας κυβέρνησης, αποτελεί η υιοθέτηση ενός αριθμητικού συστήματος ονοματοδοσίας των επαρχιών της επικράτειάς της από τον αριθμό ένα έως τον αριθμό έξι. Βλ. Day Stephen, *The Political Challenge of Yemen's Southern Movement*, σπ. π. p. 4.

⁶⁵ Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. pp. 223-224.

⁶⁶ Johnsen D. Gregory, *Foreign Actors in Yemen*, σπ. π. p. 8 και Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 223.

⁶⁷ Johnsen D. Gregory, *Foreign Actors in Yemen*, σπ. π. p. 8.

⁶⁸ Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 41.

⁶⁹ Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 109 και Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 41.

καθεστώς, που βαθμιαία εξελίσσεται σε ένα μείγμα πλουτοκρατίας και κλεπτοκρατίας⁷⁰. Ωστόσο, η κατ' επίφαση δημοκρατική λειτουργία του εν λόγω συστήματος αρκεί για να κερδίσει την υποστήριξη των ΗΠΑ, ιδίως σε μια περίοδο, που συμπίπτει χρονικά με την εγκαθίδρυση της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν⁷¹.

Οι φόβοι μιας πιθανούς εξάπλωσης των ιρανικών επαναστατικών ιδεών⁷² στους σιιτικούς πληθυσμούς της Μέσης Ανατολής, αυξάνει τις ανησυχίες των σουνιτικών κρατών, γεγονός που εξυπηρετεί σε μεγάλο βαθμό τον στόχο της διεύρυνσης των συμμαχιών του Βορειο-Υεμενίου ηγέτη⁷³. Παρά το σιιτικό του θρησκευτικό υπόβαθρο ο πρόεδρος Σάλεχ προσεγγίζει κυρίως τη Σαουδική Αραβία, η οποία θεωρεί το Ιράν ως μείζονα απειλή λόγω και της παρουσίας μεγάλου αριθμού σιιτών εντός της επικράτειάς της⁷⁴.

Έκτοτε, το Ριάντ καθίσταται ο άμεσος προστάτης τόσο της κυβέρνησης Σάλεχ, όσο και των φυλετικών και στρατιωτικών ηγετών της χώρας, καταβάλλοντάς μηνιαίως μεγάλα χρηματικά ποσά στους τραπεζικούς τους λογαριασμούς⁷⁵. Παράλληλα, με την αρωγή του κράτους χρηματοδοτείται η δημιουργία σαλαφιστικών ιεροδιδασκαλείων⁷⁶ στις περιοχές των

⁷⁰ Johnsen D. Gregory, *Foreign Actors in Yemen*, σπ. π. p. 8 και Juneau Thomas, *Iran's Policy Towards the Houthis in Yemen: A Limited Return on a Modest Investment*. In *International Affairs*, Vol. 92, No 3, 2016, p. 651. Retrieved 5 August 2021 from: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1468-2346.12599> .

⁷¹ Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 130 και Abdo Geneive, *The new Sectarianism: The Arab Uprisings and the Rebirth of the Shia-Sunni Divide*. In *The Saban Center for Middle East Policy at Brookings*, No. 29, April 2013, p. 51. Retrieved 3 September 2021 from: <https://www.brookings.edu/research/the-new-sectarianism-the-arab-uprisings-and-the-rebirth-of-the-shia-sunni-divide/> .

⁷² Το Ιράν προβάλλει εντόνως τις προθέσεις του για εξαγωγή της επανάστασης, ανανεώνοντας τις σχέσεις της ισλαμικής Δημοκρατίας με ομάδες κοινού θρησκευτικού προσανατολισμού τόσο στη Σαουδική Αραβία, όσο και σε άλλες περιοχές του Κόλπου. Βλ. Μπόση Μαίρη, *Ιράν και Διεθνής Τρομοκρατία*. Στο Βιβή Κεφαλά – Χαράλαμπος Τσαρδανίδης (επιμ.), *Ιράν: Πολιτική, Οικονομία, Διεθνείς και Περιφερειακές Σχέσεις*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2014, σσ. 233-234.

⁷³ Abdo Geneive, *The new Sectarianism: The Arab Uprisings and the Rebirth of the Shia-Sunni Divide*, σπ. π. p. 52 και Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 43.

⁷⁴ Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 43 και Saikal Amin, *Iran Rising: The Survival and Future of the Islamic Republic*, Princeton University Press, New Jersey, 2019, p. 170 και Kohli Neha, *Saudi Arabia and the Region*, σπ. π. p. 74.

⁷⁵ Salisbury Peter, *Yemen and the Saudi–Iranian ‘Cold War’*, σπ. π. p. 4. Η καταβολή χρημάτων θα συνεχιστεί για τα επόμενα τριάντα περίπου έτη.

⁷⁶ Κυρίαρχη ιδεολογία των σχολών αυτών συνιστά η πλήρης απόρριψη της πολιτικής δράσης και η αξίωση της απόλυτης πίστης στον πολιτικό ηγεμόνα ακόμα και αν αυτός είναι διεφθαρμένος ή άδικος.

Ζαΐντι σιτών, τα οποία σε βάθος χρόνου αφήνουν το θρησκευτικό τους αποτύπωμα σε ολόκληρη την Υεμένη⁷⁷.

Η αντίδραση όμως στις ενέργειες αυτές έρχεται με την μορφή του κινήματος της Θρησκευόμενης Νεολαίας, με επικεφαλής μια οικογένεια σιτών ακτιβιστών με το όνομα Χούθι⁷⁸. Καταδικάζοντας την τιμωρητική στάση του καθεστώτος ως κοντόφθαλμη και υιοθετώντας την ιρανική επαναστατική ρητορική ως αντίδοτο στον σαουδαραβικό υποκινούμενο σαλαφισμό επιχειρούν την αναβίωση του πυρήνα της ιδεολογίας του Ζαΐντισμού στη σιτική νεολαία της επαρχίας Σααντά⁷⁹.

Την ίδια περίοδο όμως ακολουθείται μια αντίστοιχη πολιτική απομόνωσης και προς τη Λαϊκή Δημοκρατία της Υεμένης, η οποία διατηρεί εξαρχής καλές σχέσεις με το καθεστώς της Τεχεράνης λόγω της αμοιβαίας τους αντίθεσης προς τη δυτική πολιτική και την κυριαρχία των μοναρχιών του Κόλπου⁸⁰. Η κατάσταση περιπλέκεται περαιτέρω το 1986 όταν οι εσωτερικοί ανταγωνισμοί εντός του σοσιαλιστικού κόμματος της χώρας θα αναδείξουν νικητή τον Αλί Σάλεμ αλ-Μπέιντ, που υποστηρίζεται από το Ιράν⁸¹. Έτσι, η νέα αυτή πραγματικότητα όχι μόνο θα αναιρέσει κάθε προγενέστερη απόπειρα συνεννόησης ανάμεσα στα δύο κράτη, αλλά συγχρόνως θα οδηγήσει σε μια όξυνση των μεταξύ τους σχέσεων. Ωστόσο, ουδείς μέχρι τότε δεν θα είναι σε θέση να προβλέψει τι επιφυλάσσει ο ερχομός της νέας δεκαετίας, καθώς οι νέες γεωπολιτικές και οικονομικές προκλήσεις θα αναγκάσουν τις δύο ηγεσίες να επαναπροσδιορίσουν τις πολιτικές τους⁸².

Κατά συνέπεια είναι λογικό να θεωρείται από πολλούς μελετητές ότι η διάδοση της σαλαφιστικής εκπαίδευσης αποτελεί μέρος των προσπαθειών για την αποδυνάμωση της κοινωνικο-πολιτικής επιρροής της Ζαΐντικής κοινότητας. Βλ. Hill Ginny, *Yemen Endures*, οπ. π. p. 185 και Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, οπ. π. p. 135.

⁷⁷ Nevola Luca & Shiban Baraa, The Role of “Coop Forces” Saleh and the Houthis. In Stephen W Day & Noel Brehony (eds), *Global, Regional and Local Dynamics in the Yemen Crisis*, Palgrave Macmillan, Cham, 2020, p. 233.

⁷⁸ Kepel Gilles, *Away from the Chaos: The Middle East and the Challenge to the West*, οπ. π. p. 183.

⁷⁹ Al-Kahwati Ashi, Peace in Yemen. In *The Swedish Institute of International Affairs*, May 2019, p. 6. Retrieved 25 September 2021 from: <https://www.ui.se/globalassets/ui.se-eng/publications/ui-publications/2019/ui-paper-no.-5-2019.pdf> και Kepel Gilles, *Away from the Chaos: The Middle East and the Challenge to the West*, οπ. π. p. 183.

⁸⁰ Salisbury Peter, Yemen and the Saudi–Iranian ‘Cold War’, οπ. π. p. 4.

⁸¹ Day Stephen, The Political Challenge of Yemen’s Southern Movement, οπ. π. p. 4 και Salisbury Peter, Yemen and the Saudi–Iranian ‘Cold War’, οπ. π. p. 4.

⁸² Clark Victoria, *Yemen: Dancing on the Heads of Snakes*, οπ. π. p. 129 και Day Stephen, The Political Challenge of Yemen’s Southern Movement, οπ. π. p. 4.

Κεφάλαιο 2^ο: Η ενοποίηση της Υεμένης και η ηγεμονία του Αλί Σάλεχ

2.1 Η αναγκαστική ένωση και η επικυριαρχία του Νότου

Αν και στο μεγαλύτερο μέρος του 20^{ου} αιώνα η Υεμένη δεν υφίσταται ως ενιαία πολιτική οντότητα, εντούτοις ο στόχος της ενοποίησης δεν έχει εγκαταλειφθεί ποτέ από τους εκάστοτε ηγέτες των δύο κρατών⁸³. Ιδίως σε μια εποχή όπου τα λαϊκά ερείσματα του Προέδρου Σάλεχ εξασθενούν ολοένα και περισσότερο και το διαφαινόμενο τέλος της ψυχροπολεμικής περιόδου δείχνει να μεταβάλλει ραγδαίως την γεωπολιτική πραγματικότητα στην Μέση Ανατολή, μια πολιτική και οικονομική επιτυχία τέτοιου μεγέθους αποτελεί κάτι περισσότερο από αναγκαιότητα για το καθεστώς⁸⁴.

Παρά όμως την όποια θετική στάση της ηγεσίας της Σαναά στην ένωση, τα πάντα την επομένη των αιματηρών συγκρούσεων του Ιανουαρίου του 1986 φαίνεται να εξαρτώνται από τις προθέσεις της νέας ηγεμονεύουσας δύναμης στο Άντεν⁸⁵. Η αδιάλλακτη κυβερνητική στάση απέναντι στο ενδεχόμενο επιστροφής των αυτοεξορισθέντων υποστηρικτών του πρώην προέδρου Αλί Νάσσερ Μοχάμεντ⁸⁶ όχι μόνο προκαλεί προβλήματα στο καθεστώς Σάλεχ, αλλά και εμποδίζει την εξομάλυνση των σχέσεων μεταξύ Βόρειας και Νότιας Υεμένης⁸⁷. Μάλιστα, η μεταξύ τους ένταση αρχίζει να κλιμακώνεται επικίνδυνα εξ αιτίας της αναζωπύρωσης της διαμάχης για τα διαφιλονικούμενα και πλούσια σε πετρελαϊκά κοιτάσματα σύνορα των επαρχιών Μάριμπ και Σάμπουα, δημιουργώντας φόβους για ένα νέο εμφύλιο, που τελικά απεφεύχθη⁸⁸.

⁸³ Burrowes D. Robert, *Prelude to Unification: The Yemen Arab Republic, 1962 – 1990*, οπ. π. p. 489.

⁸⁴ Clark Victoria, *Yemen: Dancing on the Heads of Snakes*, οπ. π. p. 131 και Nonneman Gerd, *The Yemen Republic: From Unification and Liberalization to Civil War and Beyond*. Haifaa A. Jawad (ed), *The Middle East in the New World Order*, Palgrave, London, 2001, p. 66 και Halliday Fred, *Η Μέση Ανατολή στις Διεθνείς Σχέσεις: Ισχύς, Πολιτική και Ιδεολογία*, οπ. π. σ. 187.

⁸⁵ Nonneman Gerd, *The Yemen Republic: From Unification and Liberalization to Civil War and Beyond*, οπ. π. p. 63.

⁸⁶ Μετά την επικράτηση του Αλί Σάλεμ αλ-Μπέιντ, δεκάδες υποστηρικτές του προηγούμενου καθεστώτος βρίσκουν καταφύγιο στη Βόρεια Υεμένη. Βλ. Day Stephen, *The Political Challenge of Yemen's Southern Movement*, οπ. π. p. 4.

⁸⁷ Burrowes D. Robert, *Prelude to Unification: The Yemen Arab Republic, 1962 – 1990*, οπ. π. p. 490 και Nonneman Gerd, *The Yemen Republic: From Unification and Liberalization to Civil War and Beyond*, οπ. π. p. 63.

⁸⁸ Burrowes D. Robert, *Prelude to Unification: The Yemen Arab Republic, 1962 – 1990*, οπ. π. p. 490.

Ωστόσο, ήδη βρισκόμαστε κοντά στο τέλος του διπολισμού και καθώς η σοβιετική οικονομική βοήθεια μειώνεται όλο και περισσότερο, σταδιακά προκαλείται οικονομική ασφυξία και πολιτικές αναταράξεις στους κόλπους της Λαϊκής Δημοκρατίας της Υεμένης⁸⁹. Κατά συνέπεια, γίνεται προσπάθεια αναθέρμανσης των σχέσεων μεταξύ των δύο Δημοκρατιών της Υεμένης, με στόχο την εξεύρεση μιας κοινά αποδεκτής λύσης ως προς τον τρόπο ένωσης τους⁹⁰. Τελικά, προκρίνεται ένα μεταβατικό μοντέλο διακυβέρνησης, στο οποίο την προεδρία θα διατηρήσει ο Βορράς, ενώ τα αξιώματα του Αντιπροέδρου και του Πρωθυπουργού θα καταλαμβάνονταν από στελέχη της κυβέρνησης του Νότου⁹¹. Επίσης, συμφωνήθηκε η διεξαγωγή πλουραλιστικών εκλογών, μέσα σε ένα εξάμηνο, στο ενιαίο πλέον κράτος⁹².

Έτσι, στις 22 Μαΐου του 1990, δημιουργείται η ενοποιημένη πλέον Δημοκρατία της Υεμένης⁹³. Παρά του ότι ο υποχρεωτικός κατά μια έννοια γάμος των δύο Αλί⁹⁴ εξυπηρετεί κυρίως την πολιτική μακροήμερευση των δύο ηγετών και τις προσπάθειές τους να ανταποκριθούν στις υπάρχουσες προκλήσεις, εντούτοις η υιοθέτηση δυτικών πολιτικο-οικονομικών θεσμών αναδεικνύει τη χώρα σε δημοκρατικό πρωτοπόρο της Αραβικής Χερσονήσου⁹⁵.

Η πραγματικότητα, όμως, θα διαψεύσει κάθε ελπίδα οικοδόμησης ενός δημοκρατικού κράτους, αφού από τη μία ο πρόεδρος Σάλεχ διατηρεί ξεκάθαρα το πλεονέκτημα ψήφου σε κρίσιμα κρατικά θέματα, ενώ από την άλλη δεν πραγματοποιείται καμία είδους μεταρρύθμιση στους πιο μείζονος σημασίας τομείς όπως της άμυνας, του δημοσίου και της οικονομίας⁹⁶. Έτσι, σε σύντομο χρονικό διάστημα ο κυβερνητικός μηχανισμός αρχίζει να γίνεται δυσλειτουργικός, καθώς η ολοένα και αυξανόμενη δυσκολία αντιμετώπισης των

⁸⁹ Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. pp. 45-46 .

⁹⁰ Nonneman Gerd, *The Yemen Republic: From Unification and Liberalization to Civil War and Beyond*, σπ. π. pp. 67-68.

⁹¹ Day Stephen, *The Political Challenge of Yemen's Southern Movement*, σπ. π. p. 4.

⁹² Clark Victoria, *Yemen: Dancing on the Heads of Snakes*, σπ. π. p. 133 και Nonneman Gerd, *The Yemen Republic: From Unification and Liberalization to Civil War and Beyond*, σπ. π. p. 70.

⁹³ Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 46 και Clark Victoria, *Yemen: Dancing on the Heads of Snakes*, σπ. π. p. 130. Για την ενοποιημένη Υεμένη βλ. Χάρτη 3.

⁹⁴ Η ονομασία αυτή απορρέει από τα ονόματα των ηγετών της Βόρειας και της Νότιας Υεμένης. Βλ. Johnsen D. Gregory, *Foreign Actors in Yemen*, σπ. π. p. 8.

⁹⁵ Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 104 και Johnsen D. Gregory, *Foreign Actors in Yemen*, σπ. π. p. 8 και Clausen Maria-Louise, *Understanding the Crisis in Yemen: Evaluating Competing Narratives*. In *The International Spectator*, Vol. 50, No. 3, p. 25, 2015. Retrieved 18 September 2021 from: <http://dx.doi.org/10.1080/03932729.2015.1053707> .

⁹⁶ Clark Victoria, *Yemen: Dancing on the Heads of Snakes*, σπ. π. p. 135 και Day Stephen, *The Political Challenge of Yemen's Southern Movement*, σπ. π. p. 4.

ενδοκυβερνητικών κρίσεων επιφέρει την σταδιακή παράλυση στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων⁹⁷.

Ωστόσο, τα προβλήματα του νέου καθεστώτος δεν σταματούν εκεί, αφού οι πολιτικές επιλογές του προέδρου Σάλεχ σε σχέση με την εισβολή του Ιράκ στο Κουβέιτ⁹⁸ προκαλούν την απομόνωση της χώρας σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο⁹⁹. Άμεσα απελαύνονται χιλιάδες Υεμένιοι εργάτες από τη σαουδαραβική επικράτεια, ενώ οι ΗΠΑ περικόπτουν το μεγαλύτερο ποσοστό της παρεχόμενης οικονομικής βοήθειας στην Υεμένη¹⁰⁰. Η ξαφνική απώλεια εσόδων προκαλεί τεράστια ανεργία και μεγάλη αύξηση στις τιμές των βασικών προϊόντων, ιδίως σε μια περίοδο όπου η αδυναμία προσέλκυσης ξένων επενδύσεων οδηγεί σε αποτυχία κάθε κυβερνητική προσπάθεια για ενίσχυση της ανάπτυξης¹⁰¹.

Έτσι, το πετρέλαιο παραμένει η κυριότερη εισοδηματική πηγή της Υεμένης, γεγονός το οποίο συμβάλλει κατά πολύ στην περαιτέρω όξυνση των εσωτερικών διαιρέσεων, αφού η εκμετάλλευσή του εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Υεμένιου ηγέτη¹⁰². Ο ενεργειακός αυτός πλούτος παρέχει τη δυνατότητα στον πρόεδρο Σάλεχ όχι μόνο να συνδέσει άρρηκτα το όνομά του με την ευημερία της χώρας, αλλά συγχρόνως να διευρύνει το πελατειακό του δίκτυο και να υπονομεύσει τους κυβερνητικούς του εταίρους¹⁰³. Στο πλαίσιο αυτό, ενθαρρύνεται η δημιουργία του ισλαμιστικού κόμματος Αλ-Ισλάχ¹⁰⁴, κυρίως για την εκλογική

⁹⁷ Clark Victoria, *Yemen: Dancing on the Heads of Snakes*, σπ. π. p. 135.

⁹⁸ Η ιρακινή εισβολή στο Κουβέιτ όχι μόνο αυξάνει τις εξωτερικές παρεμβάσεις στην περιοχή, αλλά ταυτόχρονα διχάζει τα αραβικά κράτη βαθύτερα από κάθε άλλη προγενέστερη περίοδο, αφού για πρώτη φορά στην σύγχρονη ιστορία Άραβες πολεμούν ομοεθνείς στο πλευρό των δυτικών δυνάμεων. Βλ. Halliday Fred, *Η Μέση Ανατολή στις Διεθνείς Σχέσεις: Ισχύς, Πολιτική και Ιδεολογία*, σπ. π. σ. 204.

⁹⁹ Nonneman Gerd, *The Yemen Republic: From Unification and Liberalization to Civil War and Beyond*, σπ. π. pp. 73-74.

¹⁰⁰ Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 47 και Nonneman Gerd, *The Yemen Republic: From Unification and Liberalization to Civil War and Beyond*, σπ. π. p. 73.

¹⁰¹ Clark Victoria, *Yemen: Dancing on the Heads of Snakes*, σπ. π. pp. 139-140 και Nonneman Gerd, *The Yemen Republic: From Unification and Liberalization to Civil War and Beyond*, σπ. π. p. 74.

¹⁰² Clark Victoria, *Yemen: Dancing on the Heads of Snakes*, σπ. π. p. 139.

¹⁰³ Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 129 και Clark Victoria, *Yemen: Dancing on the Heads of Snakes*, σπ. π. p. 139-140.

¹⁰⁴ Η Ισλαμιστική Σύνοδος της Υεμένης για την Μεταρρύθμιση γνωστή και ως κόμμα Αλ-Ισλάχ συνιστά έναν από τους πολυάριθμους πολιτικούς σχηματισμούς, που συστήνονται στην Υεμένη την επομένη της ενοποίησης της χώρας. Η δημιουργία του πραγματοποιείται κυρίως από μέλη του κυβερνώντος Γενικού Λαϊκού Κογκρέσου και του Υεμένιου παραρτήματος της Μουσουλμανικής Αδελφότητας. Βλ. Hamzawy Amr, *Between Government and Opposition: The Case of Yemeni Congregation for Reform*. In *Carnegie*

αποδυνάμωση των σοσιαλιστών και την απαλλαγή του Υεμένιου προέδρου από την υποχρέωση τήρησης των ενοποιητικών συμφωνιών¹⁰⁵.

Στο ήδη πολωμένο αυτό κλίμα έρχεται να προστεθεί ο επαναπατρισμός των βετεράνων μουτζαχεντίν του αφγανικού μετώπου, μετά το πέρας του πολυετούς πολέμου έναντι των σοβιετικών δυνάμεων¹⁰⁶. Αν και η εγκατάστασή τους δεν γίνεται αποδεκτή σε χώρες όπως η Σαουδική Αραβία και το Ιράκ, εντούτοις οι τζιχαντιστές θα αποτελέσουν ένα εξαιρετικό εργαλείο στα χέρια του προέδρου Σάλεχ, καθώς η πολεμική τους εμπειρία θα χρησιμοποιηθεί εκτενώς για την προώθηση των εσωτερικών πολιτικών του στόχων¹⁰⁷. Μέχρι την άνοιξη του 1992 οι ανεξιχνίαστες δολοφονίες μελών του σοσιαλιστικού κόμματος στη Σαναά σημειώνουν ραγδαία αύξηση, προκαλώντας την έναρξη ενός νέου αιματηρού κύκλου βίας ανάμεσα στο Βορρά και στο Νότο¹⁰⁸.

Ωστόσο, το τελειωτικό χτύπημα στην ήδη βαριά τραυματισμένη ενότητα της Υεμένης θα προέλθει από το πολιτικό χάος, που προκύπτει την επομένη των πρώτων εθνικών εκλογών της χώρας τον Απρίλιο του 1993¹⁰⁹. Η κοινοβουλευτική αποδυνάμωση των σοσιαλιστών επιτρέπει στο νεοεκλεγέντα πρόεδρο να προβεί στον σχηματισμό ενός εύθραυστου κυβερνητικού συνασπισμού με την συμμετοχή των τριών ισχυρότερων κομμάτων. Η απαίτηση όμως του Αλ-Ισλάχ για νομοθετικές μεταρρυθμίσεις, βρίσκει αντιμέτωπο το σοσιαλιστικό μπλοκ σε σημείο που θα φέρει τη ρήξη και την αποχώρησή του ηγέτη του από την πρωτεύουσα¹¹⁰.

Ως προϋπόθεση για την επιστροφή στη Σαναά ορίζεται η εφαρμογή ενός προγράμματος 18 σημείων, το οποίο μεταξύ άλλων προβλέπει εγγυήσεις για μια πιο διευρυμένη πολιτικο-οικονομική αυτονομία για το Νότο¹¹¹. Όταν όμως τα αιτήματα αυτά δεν ικανοποιούνται, ο σοσιαλιστής πολιτικός, με την στήριξη του σαουδαραβικού βασιλείου,

Papers, No. 18, November 2009, p. 1. Retrieved 3 December 2021 from: https://carnegieendowment.org/files/yemeni_congragation_reform.pdf.

¹⁰⁵ Mugahed Rim, *Tribes and the State in Yemen*, σπ. π. p. 22 και Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 137.

¹⁰⁶ Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 48.

¹⁰⁷ Chakravortty Dipanwita, Al Qaeda in the Arabian Peninsula. In Singh Sanjay (ed), *West Asia in Transition*, Delhi Policy Group-IDSAPentagon Press, New Delhi, 2018, p. 114 και Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 48.

¹⁰⁸ Clark Victoria, *Yemen: Dancing on the Heads of Snakes*, σπ. π. p. 140.

¹⁰⁹ Day Stephen, *The Political Challenge of Yemen's Southern Movement*, σπ. π. p. 5.

¹¹⁰ Nonneman Gerd, *The Yemen Republic: From Unification and Liberalization to Civil War and Beyond*, σπ. π. p. 79.

¹¹¹ Clark Victoria, *Yemen: Dancing on the Heads of Snakes*, σπ. π. p. 141 και Nonneman Gerd, *The Yemen Republic: From Unification and Liberalization to Civil War and Beyond*, σπ. π. p. 79.

προβαίνει σε μια αποσχιστική ενέργεια διακηρύσσοντας τον Μάιο του 1994 την ίδρυση μιας ανεξάρτητης Δημοκρατίας με πρωτεύουσα το Άντεν¹¹². Σε σύντομο χρονικό διάστημα αποπέμπονται όλοι οι σύμμαχοι του αλ-Μπείντ από το υπουργικό Συμβούλιο, ενώ οι κυβερνητικές δυνάμεις ασφαλείας με την αρωγή των τζιχαντιστών και των υποστηρικτών του κόμματος Αλ-Ισλάχ καταφέρνουν να καταστείλουν την εν λόγω απόπειρα εντός ολίγων εβδομάδων¹¹³.

Κατ' αυτό τον τρόπο, όχι μόνο διατηρείται δια της βίας η ενότητα της χώρας, αλλά συγχρόνως αναδύεται μια εξαιρετική αφορμή για τη διενέργεια ενός νέου κύματος μαζικών εκκαθαρίσεων κατά των πολιτικών αντιπάλων του καθεστώτος¹¹⁴. Άμεσα απολύονται χιλιάδες στρατιωτικοί της πρώην Λαϊκής Δημοκρατίας μέσω μιας διαδικασίας που επισήμως ονομάζεται συνταξιοδότηση, ενώ την ίδια στιγμή καταφθάνουν στο Νότο ευνοούμενοι της κυβέρνησης επιδιώκοντας να αποκομίσουν κέρδη από την λεηλασία των περιουσιών του πληθυσμού¹¹⁵. Τα εν λόγω γεγονότα διαδραματίζονται μάλιστα σε μια περίοδο, που η πολιτική ηγεσία της χώρας διαμηνύει με κάθε τρόπο τη βούλησή της για την ανοικοδόμηση της περιοχής και την προώθηση της εθνικής συμφιλίωσης μέσα από την καθολική σχεδόν παροχή αμνηστίας στους υποστηρικτές του έκπτωτου κυβερνητικού εταίρου¹¹⁶.

Ωστόσο, για τους κατοίκους του Νότου η ενοποιητική διαδικασία έχει ήδη διαρραγεί, αφού συνεχίζουν να βιώνουν την κοινωνική, οικονομική και πολιτική τους απομόνωση από την κυβέρνηση της Σαναά¹¹⁷. Την κατάσταση δυσχεραίνει περαιτέρω και ένα ανελεύθερο διοικητικό σύστημα, που έχει επιβληθεί από τους τζιχαντιστές συμμάχους του καθεστώτος την επομένη του τερματισμού των εχθροπραξιών. Έτσι, η πραγματικότητα αυτή όχι μόνο δεν επιτρέπει την καλλιέργεια ενός κλίματος εμπιστοσύνης ανάμεσα στο δοκιμαζόμενο λαό και

¹¹² Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 49 και Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 79. Η Σαουδική Αραβία ενθαρρύνουν την προσπάθεια απόσχισης είτε εξοπλίζοντας τις αποσχιστικές δυνάμεις, είτε παρέχοντας διπλωματική στήριξη.

¹¹³ Johnsen D. Gregory, *Foreign Actors in Yemen*, σπ. π. p. 8 και Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 49. Οι εχθροπραξίες θα στοιχίσουν τις ζωές περίπου 7000 ανθρώπων και την απώλεια 8 δις δολαρίων από τα δημόσια ταμεία. Βλ. Clark Victoria, *Yemen: Dancing on the Heads of Snakes*, σπ. π. p. 144.

¹¹⁴ Fraihat Ibrahim, *Unfinished Revolutions: Yemen, Libya and Tunisia after the Arab Spring*, σπ. π. p. 113.

¹¹⁵ Day Stephen, *The Political Challenge of Yemen's Southern Movement*, σπ. π. p. 6 και Fraihat Ibrahim, *Unfinished Revolutions: Yemen, Libya and Tunisia after the Arab Spring*, σπ. π. p. 113 και Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 195.

¹¹⁶ Nonneman Gerd, *The Yemen Republic: From Unification and Liberalization to Civil War and Beyond*, σπ. π. p. 84.

¹¹⁷ Fraihat Ibrahim, *Unfinished Revolutions: Yemen, Libya and Tunisia after the Arab Spring*, σπ. π. p. 113.

την κεντρική εξουσία, αλλά συγχρόνως στρέφει μια σημαντική μερίδα του πληθυσμού στο πλευρό των αναδυόμενων αποσχιστικών ομάδων¹¹⁸.

Παρ' όλα αυτά, ο πρόεδρος Σάλεχ παραμένει ο αδιαμφισβήτητος ηγέτης της Υεμένης, καθώς καταφέρνει συνεχώς να εξοντώνει τους αντιπάλους του ακολουθώντας μια μορφή διακυβέρνησης που συχνά αποκαλείται ως «χορός στα κεφάλια των φιδιών»¹¹⁹. Σε μια προσπάθεια να αποτρέψει κάποια μελλοντική αμφισβήτηση της κυριαρχίας του τοποθετεί στην θέση του αντιπροέδρου τον νοτιο-Υεμένιο πολιτικό Άμπντ Ράμπ Μανσούρ Χάντι¹²⁰, ενώ συνάμα ξεκινά να εργάζεται για την αποδυνάμωση του μέχρι πρότινος κυβερνητικού του εταίρου¹²¹. Έτσι, στον απόηχο των εκλογών του 1997 το πολιτικό σκηνικό στην Υεμένη πρόκειται να διαφοροποιηθεί εκ νέου, αφού η στήριξη των άλλοτε κυνηγημένων ηγετών της Ζαϊντικής κοινότητας δεν θα οδηγήσει μόνο στην ανασχεση της κοινοβουλευτικής ανόδου του κόμματος Αλ-Ισλάχ, αλλά, συγχρόνως, θα σημάνει την έναρξη μιας εκφυλιστικής διαδικασίας για το ίδιο το καθεστώς¹²².

2.2 Η διακυβέρνηση Σάλεχ και το σιιτικό πολιτικό Ισλάμ στην Υεμένη

Μετά την επικράτηση των κυβερνητικών δυνάμεων στο Νότο το σύστημα των φυλών αρχίζει να διαχέεται ακόμα και σε περιοχές όπου είχε εξαλειφθεί¹²³. Έτσι, η επαναφορά του συστήματος των φυλών όχι μόνο συμβάλλει ενεργά στη γιγάντωση της διαφθοράς και της ευνοιοκρατίας στην οργανωτική δομή του κράτους, αλλά συγχρόνως μετατρέπει την πολιτική σε μέσο για την ανεξέλεγκτη συσσώρευση δύναμης και πλούτου¹²⁴. Μοιράζοντας προνόμια

¹¹⁸ Fraihat Ibrahim, *Unfinished Revolutions: Yemen, Libya and Tunisia after the Arab Spring*, οπ. π. p. 113 και Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, οπ. π. p. 147.

¹¹⁹ Johnsen D. Gregory, *Foreign Actors in Yemen*, οπ. π. p. 8 και Mugahed Rim, *Tribes and the State in Yemen*, οπ. π. p. 23.

¹²⁰ Ο διορισμός αυτός έρχεται ως ανταμοιβή για τον καθοριστικό ρόλο του νέου αντιπροέδρου στην αποτροπή των αποσχιστικών ενεργειών του σοσιαλιστή ηγέτη Αλ Μπέιντ. Βλ. Al Dawsari and Nasser Summer, *The Role of "Legitimacy", Hadi and the Islah Party*. In Stephen W Day & Noel Brehony (eds), *Global, Regional and Local Dynamics in the Yemen Crisis*, Palgrave Macmillan, Cham, 2020, p. 213.

¹²¹ Johnsen D. Gregory, *Foreign Actors in Yemen*, οπ. π. p. 9.

¹²² Hamzawy Amr, *Between Government and Opposition: The Case of Yemeni Congregation for Reform*, οπ. π. p. 8 και Johnsen D. Gregory, *Foreign Actors in Yemen*, οπ. π. p. 9 και Gasim Gamal, *Ali Abdullah Saleh's Assassination and Yemen's Tribes: Did Ali Abdullah Saleh's Tribal Games Lead to his Tragic End*. *Opinion*, 18 January 2018. Retrieved 15 February 2022 from: <https://www.aljazeera.com/opinions/2018/1/12/ali-abdullah-salehs-assassination-and-yemens-tribes/> ..

¹²³ Mugahed Rim, *Tribes and the State in Yemen*, οπ. π. p. 23.

¹²⁴ Al-Dawsari Nadwa, *Tribal Governance and Stability in Yemen*, οπ. π. p. 11 και Mugahed Rim, *Tribes and the State in Yemen*, οπ. π. p. 30.

και κυβερνητικές θέσεις σε αρχηγούς φυλών¹²⁵ και προσωπικότητες με διευρυμένη κοινωνική επιρροή, το καθεστώς καταφέρνει να ελέγχει κάθε πτυχή της ζωής στην Υεμένη¹²⁶. Στο ίδιο πλαίσιο, εξασφαλίζεται η υποτέλεια των εγχώριων ενόπλων δυνάμεων και υπηρεσιών ασφαλείας είτε δια της επιλογής στενών συγγενών του ίδιου του Προέδρου στις ηγεσίες τους, είτε οξύνοντας τεχνηέντως τις μεταξύ τους αντιπαλότητες¹²⁷.

Μεταβάλλοντας συνεχώς τις πολιτικές του συμμαχίες ο Αλί Σάλεχ επιτυγχάνει όχι μόνο να συνενώνει, αλλά ταυτόχρονα να κινητοποιεί αντίρροπες πολιτικές δυνάμεις αποκλειστικά προς όφελος των ιδιοτελών του συμφερόντων¹²⁸. Κατ' αυτό τον τρόπο, δεν αποτελεί παράδοξο το γεγονός ότι οι διαφωνίες σχετικά με την κατανομή της εξουσίας στην επικράτεια της πρώην Λαϊκής Δημοκρατίας φέρνουν τριγμούς στον κυβερνητικό συνασπισμό, που σε σύντομο χρονικό διάστημα καταλήγουν στη διάσπαση της κοινοβουλευτικής συμμαχίας με το κόμμα Αλ-Ισλάχ. Σημαντικός παράγοντας στην εν λόγω εξέλιξη συνιστά και η απειλή μιας πιθανής εξάπλωσης της Μουσουλμανικής Αδελφότητας σε περιοχές με μειωμένη κυβερνητική επιρροή¹²⁹.

Έτσι, το καθεστώς προσφεύγει στην οικονομική κυρίως ενίσχυση ομάδων και προσώπων που εναντιώνονται στον ισλαμιστικό αυτό «επεκτατισμό» μεταξύ των οποίων και τον Ζαΐντι βουλευτή του Κόμματος της Αλήθειας¹³⁰ Χουσεΐν Μπαντρ αλ Ντίβ Αλ-Χούθι¹³¹. Προερχόμενος από μια οικογένεια με βαθιά ριζωμένες κοινωνικές διασυνδέσεις και γνώστης των πρακτικών άσκησης επιρροής στις τοπικές φυλές αποκτά έναν αξιοζήλευτο βαθμό νομιμοποίησης στη βόρεια επαρχία της Σααντά, την οποία δεν διαθέτει ο Πρόεδρος Σάλεχ¹³².

Ήδη από το ξεκίνημα της κοινοβουλευτικής του πορείας ο σίιτης πολιτικός Αλ-Χούθι δεν κρύβει την προτίμησή του για το ιρανικό μοντέλο διακυβέρνησης, αφού, παρά τις όποιες δογματικές διαφορές, θεωρεί τον Αγιατολάχ Χομείνι ως ένα δίκαιο και ενάρετο ηγέτη, που

¹²⁵ Η εμπλοκή των σείχηδων στις πολιτικές αυτές διεργασίες έχει ως αποτέλεσμα τη διαστρέβλωση του παραδοσιακού τους ρόλου των απέναντι στα μέλη των φυλών τους. Βλ. Mugahed Rim, *Tribes and the State in Yemen*, οπ. π. p. 31.

¹²⁶ Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, οπ. π. p.129 και Gasim Gamal, *Ali Abdullah Saleh's Assassination and Yemen's Tribes: Did Ali Abdullah Saleh's Tribal Games Lead to his Tragic End*, οπ. π..

¹²⁷ Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, οπ. π. p.109.

¹²⁸ Kepel Gilles, *Away from the Chaos: The Middle East and the Challenge to the West*, οπ. π. p. 179.

¹²⁹ Hamzawy Amr, *Between Government and Opposition: The Case of Yemeni Congregation for Reform*, οπ. π. p. 7.

¹³⁰ Το Κόμμα της Αλήθειας (Hizb al Haqq) εκπροσωπεί τα συμφέροντα της Ζαΐντικής κοινότητας. Βλ. Nevola Luca & Shiban Baraa, *The Role of "Coop Forces" Saleh and the Houthis*, οπ. π. p. 234.

¹³¹ Johnsen D. Gregory, *Foreign Actors in Yemen*, οπ. π. p. 9.

¹³² Gasim Gamal, *Ali Abdullah Saleh's Assassination and Yemen's Tribes: Did Ali Abdullah Saleh's Tribal Games Lead to his Tragic End*, οπ. π. και Hill Ginny, *Yemen Endures*, οπ. π. p. 179.

μέσα από την επαναστατική δράση και την αντι-δυτική του ρητορική προασπίζει τα συμφέροντα ολόκληρου του αραβικού κόσμου¹³³. Κατά παρόμοιο τρόπο, ο Χουσεΐν Αλ-Χουθι υποστηρίζει ότι για να αρθούν οι συστηματικές θρησκευτικο-κοινωνικές και οικονομικές διακρίσεις απέναντι στους συιτικούς πληθυσμούς του Βορρά είναι απαραίτητο να περάσει η κυριαρχία της χώρας στα χέρια των Σαγίντ (απόγονων του Προφήτη) ώστε να επέλθει ο ριζικός μετασχηματισμός της κοινωνίας σύμφωνα με τα προστάγματα της ζαϊντικής ερμηνείας των ιερών κειμένων και της παράδοσης¹³⁴.

Συνεπώς η ευθυγράμμιση του πρώην Ζαΐντι βουλευτή με το καθεστώς της Τεχεράνης βασίζεται σε μια ιδεολογική, κυρίως, ταύτιση ως προς τον τρόπο αντιμετώπισης των υφιστάμενων αδικιών, ιδίως εκείνων που σχετίζονται με τη γεωπολιτική πραγματικότητα στην Μέση Ανατολή¹³⁵. Έτσι, πραγματοποιεί πολυάριθμα ταξίδια στην Ισλαμική Δημοκρατία, ενώ ταυτόχρονα το 1999 εγκαταλείπει την Υεμένη, προκειμένου να μεταβεί στο Σουδάν για την συνέχιση των χρηματοδοτούμενων από τον πρόεδρο Σάλεχ σπουδών του¹³⁶. Ωστόσο, οι τρομοκρατικές επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου του 2001 και η συνακόλουθη κήρυξη του αμερικανικού πολέμου κατά της τρομοκρατίας, διαφοροποιούν εκ νέου το πολιτικό σκηνικό στην Υεμένη, συμβάλλοντας όχι μόνο στον άμεσο επαναπατρισμό του Χουσεΐν Αλ-Χούθι, αλλά ταυτόχρονα και στην σφοδρή εναντίωση του στον μέχρι πρότινος πάτρωνά του¹³⁷.

Με την επιστροφή στη γενέτειρά του αναλαμβάνει ηγετικό ρόλο στο κίνημα της Θρησκευόμενης Νεολαίας, αναπτύσσοντας όμως ένα πιο αντικαθεστωτικό και αντιιμπεριαλιστικό λόγο σε σχέση με το παρελθόν, που προκαλεί πολλαπλές αναταράξεις στο

¹³³ Almahfali Mohammed - Root James, How Iran's Islamic Revolution Does, Does not, Influence Houthi Rule in Northern Yemen. *Analysis*, (13 February 2020). Retrieved 10 February 2022 from: <https://sanaacenter.org/publications/analysis/9050> και Emami Reza Amir and Zare Fatemeh, Iran and Yemen; Study the Reflection of the Islamic Revolution of Iran On Yemen and its Results, *οπ. π.* p. 39.

¹³⁴ Haykel Bernard, The Houthis, Saudi Arabia and the War in Yemen. *Hoover Institution*, Issue 2131, 15 June 2021. Retrieved 16 August 2021 from: https://www.hoover.org/research/houthis-saudi-arabia-and-war-yemen?fbclid=IwAR0V1r5iLEoqJx9_PB2-PHvxcNeG04vCjhrpD7CSZr1HUgGoVW3rdnBpcl.

¹³⁵ Almahfali Mohammed - Root James, How Iran's Islamic Revolution Does, Does not, Influence Houthi Rule in Northern Yemen, *οπ. π.*

¹³⁶ Salisbury Peter, Yemen and the Saudi-Iranian 'Cold War', *οπ. π.* p. 5 και Almahfali Mohammed - Root James, How Iran's Islamic Revolution Does, Does not, Influence Houthi Rule in Northern Yemen, *οπ. π.*

¹³⁷ Emami Reza Amir and Zare Fatemeh, Iran and Yemen; Study the Reflection of the Islamic Revolution of Iran On Yemen and its Results, *οπ. π.* p. 42 και Johnsen D. Gregory, Foreign Actors in Yemen, *οπ. π.* p. 9 και Salisbury Peter, Yemen and the Saudi-Iranian 'Cold War', *οπ. π.* p. 5.

εσωτερικό της οργάνωσης¹³⁸. Η ενότητα του κινήματος διασπάται, ενώ οι Χούθις από το 2001 ξεκινούν να πορεύονται ως ανεξάρτητη πολιτική οντότητα, που βαθμιαία επεκτείνει τις δραστηριότητές της σε όλες τις συιτικές περιοχές της χώρας¹³⁹. Οι αυτοαποκαλούμενοι πλέον Υποστηρικτές του Θεού υιοθετούν στοιχεία και χαρακτηριστικά ομάδων όπως η λιβανέζικη Χεζμπολλά (Κόμμα του Θεού), από την οποία μάλιστα λαμβάνουν και σημαντική τεχνογνωσία σε οργανωτικά κυρίως ζητήματα¹⁴⁰.

Ωστόσο, όπως είναι φυσικό τα μέλη της οργάνωσης καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα ιδεολογικο-πολιτικών αντιλήψεων, με αποτέλεσμα σε κάθε μεταβολή των εγχώριων συνθηκών να παρατηρούνται διαφοροποιήσεις τόσο στις στρατηγικές όσο και στην υποστηρικτική βάση του κινήματος¹⁴¹. Έτσι, η αμερικανική εισβολή στο Ιράκ το 2003 εκτός των περιφερειακών ανακατατάξεων προκαλεί και την περαιτέρω ριζοσπαστικοποίηση ενός σημαντικού τμήματος των Χούθις¹⁴². Εκφράζοντας την έντονη δυσαρέσκειά τους για την αμερικανική πολιτική, συμμετέχουν σε μεγάλες διαδηλώσεις¹⁴³ κατά των ΗΠΑ και του Ισραήλ γεγονός, που θορυβεί όχι μόνο την κυβέρνηση Σάλεχ, αλλά και το σαουδαραβικό βασίλειο, το οποίο έχει στις επαρχίες Αλ Χασά και Κατίφ τους δικούς της συιτικούς πληθυσμούς¹⁴⁴.

¹³⁸ Salisbury Peter, Yemen and the Saudi–Iranian ‘Cold War’, οπ. π. p. 5 και Nevola Luca & Shibana Baraa, The Role of “Coop Forces” Saleh and the Houthis, οπ. π. p. 234.

¹³⁹ Salisbury Peter, Yemen and the Saudi–Iranian ‘Cold War’, οπ. π. p. 6 και Emami Reza Amir and Zare Fatemeh, Iran and Yemen; Study the Reflection of the Islamic Revolution of Iran On Yemen and its Results, οπ. π. p. 39 και Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, οπ. π. p. 165.

¹⁴⁰ Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, οπ. π. p. 164 και Almahfali Mohammed - Root James, How Iran’s Islamic Revolution Does, Does not, Influence Houthi Rule in Northern Yemen, οπ. π..

¹⁴¹ Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, οπ. π. p. 164.

¹⁴² Riedel Bruce, Who are the Houthis, and Why are we at War With Them. *Brookings*, 18 December 2017. Retrieved 3 January 2022 from: <https://www.brookings.edu/blog/markaz/2017/12/18/who-are-the-houthis-and-why-are-we-at-war-with-them/> .

¹⁴³ Οι Χούθι αντλούν μέρος της πολεμικής τους ρητορικής από συνθήματα, τα οποία γίνονται δημοφιλή κατά την περίοδο της ιρανικής επανάστασης. Αν και μέσα από την επονομαζόμενη κραυγή «Ο Θεός είναι μεγάλος, θάνατος στην Αμερική, θάνατος στο Ισραήλ, κατάρα στους Εβραίους, νίκη στο Ισλάμ» αναδεικνύεται μια ταύτιση με την επαναστατική ιδεολογία του καθεστώτος της Τεχεράνης, εντούτοις αυτό δεν συνιστά απόδειξη για την άσκηση οποιασδήποτε μορφής ελέγχου από μέρους του Ιράν. Βλ. Almahfali Mohammed - Root James, How Iran’s Islamic Revolution Does, Does not, Influence Houthi Rule in Northern Yemen, οπ. π..

¹⁴⁴ Rezaei Farhad, *Iran’s Foreign Policy After the Nuclear Agreement: Politics of Normalizers and Traditionalists*, Palgrave Macmillan, 2019, p. 165 και Nevola Luca & Shibana Baraa, The Role of “Coop Forces” Saleh and the Houthis, οπ. π. p. 234.

Εν μέσω της αυξανόμενης αυτής αστάθειας έρχεται να προστεθεί και η κατάρρευση του μπααθικού καθεστώτος της Βαγδάτης, ενώ το Ιράν¹⁴⁵ αποκτά μια άνευ προηγουμένου στρατηγική επιρροή στην περιοχή του Κόλπου, που του παρέχει τη δυνατότητα να επιχειρήσει μια επωφελή αναδιαμόρφωση του περιφερειακού συστήματος¹⁴⁶. Τα ερείσματα που απέκτησε το Ιράν σε κράτη όπως το Ιράκ και ο Λίβανος, εντείνουν την αντιπαλότητα μεταξύ της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν και του Οίκου των Σαούντ, και ωθούν το σαουδαραβικό καθεστώς στην προσπάθεια εξισορρόπησης της ιρανικής επιρροής στην Μέση Ανατολή¹⁴⁷.

Στο πλαίσιο του νέου αυτού ενδο-αραβικού Ψυχρού πολέμου το Ριάντ αναγκάζεται να αναπροσαρμόσει την περιφερειακή του πολιτική, διατηρώντας όμως αμετάβλητη την θέση του ως προς την ανάμιξη της Τεχεράνης στις εσωτερικές υποθέσεις άλλων αραβικών κρατών¹⁴⁸. Διεκδικώντας την ηγεμονία της περιοχής, το Ριάντ όχι μόνο χρησιμοποιεί την ρητορική του σουνιτικού πολιτικού Ισλάμ με σκοπό να πείσει τα άλλα σουνιτικά καθεστώτα ότι κινδυνεύουν από το σιιτικό Ιράν, αλλά ταυτόχρονα χρησιμοποιεί κάθε οικονομικό ή διπλωματικό μέσο προκειμένου να διασφαλιστεί η υφιστάμενη περιφερειακή τάξη¹⁴⁹.

Ο Υεμένιος πρόεδρος εκμεταλλεύεται την σαουδαραβική πολιτική, ένας από τους στόχους της οποίας είναι να διατηρήσει τον έλεγχο της Υεμένης, εξασφαλίζοντας την οικονομική και πολιτική του ενίσχυση από το Ριάντ και μάλιστα, σε μια κρίσιμη περίοδο όπου η συμμετοχή της χώρας στις αντιτρομοκρατικές επιχειρήσεις του Τζορτζ Μπους του νεότερου

¹⁴⁵ Η Τεχεράνη ως φορέας εξωτερικής πολιτικής έχει συνήθως τη δυνατότητα να προωθεί τους περιφερειακούς της στόχους αξιοποιώντας τα λάθη και τις παραλείψεις άλλων περιφερειακών δρώντων. Βλ. Vakil Sanam, *Iran on the Brink: Challenges & Opportunities for Washington*. In *Hoover Institution*, 2018, p. 11. Retrieved 11 November 2021 from: <https://www.hoover.org/research/iran-brink-challenges-and-opportunities-washington>.

¹⁴⁶ Kumaraswamy P. R. and Quamar Muddassir, *Iran and the Region: Changing Dynamics and New Challenges* In Singh Sanjay (ed), *West Asia in Transition*, Delhi Policy Group-IDSAPentagon Press, 2018, pp. 198-199 και Hazbun Waleed, *Regional Powers and the Production of Insecurity in the Middle East*. In *MENARA Working Papers*, No. 11, September 2018, p. 6. Retrieved 17 October 2020 from: https://www.iai.it/sites/default/files/menara_wp_11.pdf.

¹⁴⁷ Gause III F. Gregory, *Beyond Sectarianism: The New Middle East Cold War*, σπ. π. p. 12.

¹⁴⁸ Roy Singh Meena, *Saudi Arabia: Understanding Evolving Internal and External Dynamics*, σπ. π. p. 61. Ο ανταγωνισμός των δύο αυτών περιφερειακών δρώντων για μεγαλύτερη επιρροή διαδραματίζεται στο εσωτερικό των αδύναμων κρατών της περιοχής και όχι σε στρατιωτικό επίπεδο. Βλ. Gause III F. Gregory, *Beyond Sectarianism: The New Middle East Cold War*, σπ. π. p. 1.

¹⁴⁹ Abdo Geneive, *The new Sectarianism: The Arab Uprisings and the Rebirth of the Shia-Sunni Divide*, σπ. π. p. 52 και Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 53 και Ghoble T. Vrushal, *Saudi Arabia-Iran Contention and the Role of Foreign Actors*. In *Strategic Analysis*, Vol. 43, No. 1, 2019, p. 51. Retrieved 5 October 2021 from: <https://doi.org/10.1080/09700161.2019.1573772>.

και οι πολυάριθμες επιδρομές των μη επανδρωμένων αεροσκαφών, προκαλούν ένα ευρύτατο κύμα δυσαρέσκειας κατά των ΗΠΑ και της κυβέρνησης¹⁵⁰.

Από τον έντονο αυτό αντιαμερικανισμό προσπαθεί να επωφεληθεί το κίνημα των Υποστηρικτών του Θεού προκειμένου να αυξήσει το πολιτικό του ακροατήριο και να αποκτήσει μεγαλύτερη αποδοχή στον εγχώριο πληθυσμό¹⁵¹. Αξιόνοντας έναν ηγεμόνα, ο οποίος να σέβεται τις θρησκευτικές παραδόσεις της Ζαΐντι κοινότητας και να μην υποστηρίζεται από ξένες δυνάμεις, έρχονται σε ευθεία αντιπαράθεση με το καθεστώς Σάλεχ σε σημείο, που το 2004 οδηγεί στον θάνατο του Χουσεΐν Αλ-Χούθι και στο ξέσπασμα ενός νέου εμφυλίου πολέμου¹⁵².

Έκτοτε, ο Υεμένιος πρόεδρος μετατρέπει μια αυστηρά εσωτερική υπόθεση σε περιφερειακή, αφού καταβάλλει συνεχώς προσπάθειες να συνδέσει τους Χούθις με το Ιράν ή το τοπικό παρακλάδι της Αλ Κάιντα, ώστε να λαμβάνει ολοένα και μεγαλύτερη βοήθεια από τις συμμαχικές του δυνάμεις¹⁵³. Οι εξεγερμένοι σίιτες, όμως, καταφέρνουν να εξελιχθούν σε μία καλά οργανωμένη πολιτοφυλακή, ικανή να αντιμετωπίσει όχι μόνο τις κυβερνητικές δυνάμεις, αλλά και τα σαουδαραβικά στρατεύματα που το 2009 συμμετέχουν ενεργά στις πολεμικές επιχειρήσεις προκειμένου να διαφυλάξουν την ακεραιότητα των εθνικών τους συνόρων¹⁵⁴.

Ωστόσο, η αυξημένη εμπλοκή του Ριάντ, σε συνδυασμό με τις μειωμένες επιχειρησιακές του ικανότητες, ωθεί την Τεχεράνη στο να ανοίξει διαύλους επικοινωνίας και συνεργασίας με το κίνημα των Υποστηρικτών του Θεού, ούτως ώστε να αποδυναμωθεί

¹⁵⁰ Clausen Maria-Louise, *Understanding the Crisis in Yemen: Evaluating Competing Narratives*, οπ. π. p. 24 και Mugahed Rim, *Tribes and the State in Yemen*, οπ. π. p. 51 και Pradhan Kumar Prasanta, *Arab Spring and Sectarian Faultlines in West Asia*, οπ. π. p. 70.

¹⁵¹ Hill Ginny, *Yemen Endures*, οπ. π. p. 180.

¹⁵² Johnsen D. Gregory, *Foreign Actors in Yemen*, οπ. π. pp. 9-10 και Hill Ginny, *Yemen Endures*, οπ. π. p. 180.

¹⁵³ Juneau Thomas, *Iran's Policy Towards the Houthis in Yemen: A Limited Return on a Modest Investment*, οπ. π. p. 652 και Hill Ginny, *Yemen Endures*, οπ. π. p. 180. Τις ενέργειες αυτές εξυπηρετούν σε μεγάλο βαθμό τα δυτικά κυρίως Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης όπου παρουσιάζουν τον πόλεμο ως μια περίπτωση ιρανικού επεκτατισμού. Ωστόσο, από τη μεριά τους οι ΗΠΑ ερμηνεύουν τους εν λόγω ισχυρισμούς ως την τελευταία ανειλικρινή προσπάθεια του καθεστώτος για να κερδίσει την εύνοια της Δύσης και του σαουδαραβικού βασιλείου. Βλ. Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, οπ. π. p. 169 και Nevola Luca & Shiban Baraa, *The Role of "Coop Forces" Saleh and the Houthis*, οπ. π. p. 235.

¹⁵⁴ Riedel Bruce, *Who are the Houthis, and Why are we at War With Them*, οπ. π. και Juneau Thomas, *Iran's Policy Towards the Houthis in Yemen: A Limited Return on a Modest Investment*, οπ. π. p. 652.

περαιτέρω η παρουσία του περιφερειακού της αντιπάλου στην περιοχή¹⁵⁵. Η στρατιωτική, όμως, διεύρυνση του σιιτικού κινήματος μετατρέπει την Υεμένη σε ένα γόνιμο έδαφος για την τοπική οργάνωση της Αλ Κάιντα, η οποία από τον Ιανουάριο του 2009 έχει ήδη συγχωνευτεί με το σαουδαραβικό της παρακλάδι προκειμένου να επιτύχει την εγκαθίδρυση ενός ισλαμικού χαλιφάτου στην Υεμένη¹⁵⁶.

Ωστόσο, την ίδια περίοδο που το καθεστώς Σάλεχ προσπαθεί να αντιμετωπίσει την εξέγερση των Χούθις και την νεοσύστατη Αλ Κάιντα της Αραβικής Χερσονήσου, ταυτόχρονα αγωνίζεται να περιορίσει τις αποσχιστικές βλέψεις του νεοαναδυόμενου Κινήματος του Νότου¹⁵⁷. Έτσι, ο τερματισμός του εμφυλίου πολέμου τον Φεβρουάριο του 2010 βρίσκει τον Υεμένιο Πρόεδρο εμφανώς αποδυναμωμένο, αφού τα πολλαπλά προβλήματα, οι ενδοκυβερνητικές κρίσεις και η πτώση των πετρελαϊκών εσόδων δημιουργούν ένα εκρηκτικό μείγμα, που τον καθιστούν εξαιρετικά ευάλωτο στις επιπτώσεις των αραβικών εξεγέρσεων¹⁵⁸.

¹⁵⁵ Juneau Thomas, How War in Yemen Transformed the Iran-Houthi Partnership. In *Studies in Conflict & Terrorism*, July 2021, pp. 3-4. Retrieved 1 August 2021 from: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1057610X.2021.1954353> και Johnsen D. Gregory, Foreign Actors in Yemen, οπ. π. p. 21. Σύμφωνα με μια εμπιστευτική έκθεση προς την επιτροπή κυρώσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών το Ιράν ξεκινά να παρέχει μικροποσότητες όπλων στους Χούθι κατά το πέμπτο έτος του εμφυλίου πολέμου. Βλ. Landry Carole, Iran Arming Yemen's Houthi Rebels since 2009: UN Report. *Middle East Eye*, 1 May 2015. Retrieved 2 September 2021 from: <https://www.middleeasteye.net/news/iran-arming-yemens-houthi-rebels-2009-un-report> .

¹⁵⁶ *Al-Jamal Abdulrazzaq*, Al-Qaeda's Decline in Yemen: An Abandonment of Ideology Amid A Crisis Of Leadership. In *Sana'a Center for Strategic Studies*, 25 September 2021, p. 9. Retrieved 27 September 2021 from: <https://sanaacenter.org/publications/analysis/15138> και Chakravotya Dipanwita, Al Qaeda in the Arabian Peninsula. In Singh Sanjay (ed), *West Asia in Transition*, Delhi Policy Group-IDSAPentagon Press, 2018, p. 118.

¹⁵⁷ Johnsen D. Gregory, Foreign Actors in Yemen, οπ. π. p. 10 και Day Stephen, The Political Challenge of Yemen's Southern Movement, οπ. π. p. 9.

¹⁵⁸ Johnsen D. Gregory, Foreign Actors in Yemen, οπ. π. p. 10.

Κεφάλαιο 3^ο: Η εξέγερση του 2011 στην Υεμένη και οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες

3.1 Οι ειρηνικές διαδηλώσεις και η αποπομπή Σάλεχ

Το ξέσπασμα της εξέγερσης στην Τυνησία στα τέλη του Δεκεμβρίου του 2010 και η συνακόλουθη ανατροπή του «ισόβιου» της ηγέτη Ζίν Ελ Αμπιντίν Μπεν Άλι στις αρχές του 2011, αιφνιδιάζει τις κυρίαρχες δυναστείες και την πολιτική καθεστηκία τάξη αρκετών μεσανατολικών κρατών, όπου μέχρι πρότινος θεωρούν την εξουσία και τα συμφέροντα τους εξασφαλισμένα¹⁵⁹. Μία ημέρα μετά την φυγή του Τυνησίου προέδρου, αρκετές δεκάδες φοιτητές και ακτιβιστές της κοινωνίας των πολιτών συμμετέχουν σε μια μικρή διαδήλωση έξω από το πανεπιστήμιο της Σαναά σε ένδειξη συμπαράστασης στο δοκιμαζόμενο λαό της βορειοαφρικανικής αυτής χώρας¹⁶⁰.

Ωστόσο, η κατάσταση για το καθεστώς της Υεμένης δεν είναι καλύτερη, αφού ήδη η αναβολή των εκλογών του 2009 έχει προκαλέσει μία ατέρμονη αντιπαράθεση μεταξύ της κυβέρνησης και της αντιπολίτευσης για τα πρόσωπα, που θα συμπεριληφθούν στους νέους εκλογικούς καταλόγους¹⁶¹. Παράλληλα, οι προεδρικές εξαγγελίες για επικείμενη τροποποίηση του Συντάγματος, δια της οποίας θα παρέχεται στον Αλί Σάλεχ το δικαίωμα της επανεκλογής του, επιβεβαιώνουν τις υποψίες μεγάλης μερίδας του πληθυσμού ότι σκοπεύει να παραμείνει στην εξουσία μέχρι να τον διαδεχθεί ο μεγαλύτερός του γιος Άχμεντ¹⁶².

Βαθμιαία, διαταράσσεται η κυβερνητική συνοχή, καθότι υπογείως επιχειρείται ο παραγκωνισμός των παλαιότερων συμμάχων του καθεστώτος έναντι παραγόντων που εξυπηρετούν καλύτερα τα προεδρικά συμφέροντα¹⁶³. Με την αποδυνάμωση όμως της εξαιρετικά ισχυρής και πολυπληθούς συνομοσπονδίας των φυλών των Χασίντ, αλλά και προσωπικοτήτων όπως ο στρατηγός Αλί Μοχσέν Αλ-Αχμάρ, συγχρόνως χάνεται και η

¹⁵⁹ Κεφαλά Βιβή, Το Ιράν και οι Αραβικές Εξεγέρσεις. Στο Βιβή Κεφαλά – Χαράλαμπος Τσαρδανίδης (επιμ.), *Ιράν: Πολιτική, Οικονομία, Διεθνείς και Περιφερειακές Σχέσεις*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2014, σ. 449 και Hourani Albert, *Η Ιστορία του Αραβικού Κόσμου*, οπ. π. σ. 898.

¹⁶⁰ Durac Vincent, Yemen's Arab Spring - Democratic Opening or Regime Maintenance? In *Mediterranean Politics*, July 2012, p. 6. Retrieved 2 February 2022 from: <https://www.researchgate.net/publication/241715488> και Hill Ginny, *Yemen Endures*, οπ. π. pp. 204-205.

¹⁶¹ Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, οπ. π. p. 36.

¹⁶² Gasim Gamal, Ali Abdullah Saleh's Assassination and Yemen's Tribes: Did Ali Abdullah Saleh's Tribal Games Lead to his Tragic End, οπ. π. και Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, οπ. π. p. 36.

¹⁶³ Gasim Gamal, Ali Abdullah Saleh's Assassination and Yemen's Tribes: Did Ali Abdullah Saleh's Tribal Games Lead to his Tragic End, οπ. π..

εναπομείνασα πολιτική και στρατιωτική ισχύς του ίδιου του Αλί Σάλεχ, αφού πλήθος μελών και ακολούθων των πρώην υποστηρικτών του επιλέγουν να συνταχθούν με τους ειρηνικούς διαδηλωτές της Σαναά¹⁶⁴.

Η κλιμάκωση των διαδηλώσεων την επομένη της κατάρρευσης του Αιγύπτιου ηγέτη Χόσνι Μουμπάρακ, τον Φεβρουάριο του 2011, προκαλεί αυξημένη ανησυχία στους Αμερικανούς αξιωματούχους, οι οποίοι θεωρούν ότι απειλείται η θέση των ΗΠΑ στην μείζονος γεωπολιτικής και γεωοικονομικής σημασίας περιοχή του Κόλπου¹⁶⁵. Ο άμεσος κίνδυνος, κατάρρευσης των φιλοδυτικών καθεστώτων της περιοχής, θέτει εν αμφιβόλω τόσο την ικανότητα αντιμετώπισης του «ιρανικού κινδύνου», όσο και τις συμμαχικές επιχειρήσεις κατά των τρομοκρατικών ισλαμιστικών ομάδων, όπως η Αλ Κάιντα της Αραβικής Χερσονήσου, η οποία ήδη έχει καταλάβει με την συνδρομή του κινήματος των Ακολούθων της Σαρία την πόλη Αμπιάν¹⁶⁶. Έτσι, μετά από αμερικανικές πιέσεις ο Πρόεδρος Σάλεχ, σε τηλεοπτικό του διάγγελμα, αναγκάζεται να αναβάλλει την προαναγγελθείσα συνταγματική αναθεώρηση, προσφέροντας συνάμα υποσχέσεις για πολιτικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις¹⁶⁷.

Παρά τις όποιες προσπάθειες κατευνασμού της κοινής γνώμης η κυβέρνηση δεν μπορεί να αποφορτίσει το κλίμα, με αποτέλεσμα μέχρι τα τέλη Φεβρουαρίου, δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι να διαδηλώνουν αυθόρμητα, αξιώνοντας κυρίως περισσότερες δημοκρατικές ελευθερίες και την παραίτηση του Αλί Σάλεχ¹⁶⁸. Στους εξεγερμένους προσχωρούν άμεσα και τα μέλη του Κινήματος του Νότου θεωρώντας ότι μια πιθανή πολιτική αλλαγή θα δημιουργήσει

¹⁶⁴ Mugahed Rim, *Tribes and the State in Yemen*, σπ. π. p. 51 και Gasim Gamal, Ali Abdullah Saleh's Assassination and Yemen's Tribes: Did Ali Abdullah Saleh's Tribal Games Lead to his Tragic End, σπ. π. .

¹⁶⁵ Κεφαλά Βιβή, Το Ιράν και οι Αραβικές Εξεγέρσεις, σπ. π. σ. 462 και Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 205 και Durac Vincent, *Yemen's Arab Spring - Democratic Opening or Regime Maintenance?*, σπ. π. p. 6.

¹⁶⁶ Kepel Gilles, *Away from the Chaos: The Middle East and the Challenge to the West*, σπ. π. p. 185 και Κεφαλά Βιβή, Το Ιράν και οι Αραβικές Εξεγέρσεις, σπ. π. σ. 462.

¹⁶⁷ Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 205.

¹⁶⁸ Kepel Gilles, *Away from the Chaos: The Middle East and the Challenge to the West*, σπ. π. p. 180 και Tayler Letta, *Yemen's Hijacked Revolution: New Protests Pushed Aside by Old Rivalries in Sanaa*. *Human Rights Watch*, 26 September 2001. Retrieved 6 November 2021 from: <https://www.hrw.org/news/2011/09/26/yemens-hijacked-revolution> και Durac Vincent, *The Joint Meeting Parties and the Politics of Opposition in Yemen*. In *British Journal of Middle Eastern Studies*, December 2011, p. 28. Retrieved 17 November 2021 from: <https://www.researchgate.net/publication/233014149>.

όλες εκείνες τις προϋποθέσεις, που απαιτούνται για την επίτευξη της πολυπόθητης εθνικής ενότητας¹⁶⁹.

Αντίθετα, το πολιτικό κατεστημένο της χώρας διατηρεί αρχικά μια επιφυλακτική στάση απέναντι στις διαδηλώσεις, θέτοντας εαυτούς ως μεσάζοντες μεταξύ του καθεστώτος και των διεθνών δρώντων, που επιζητούν μια άμεση λύση για την εκτόνωση της κρίσης¹⁷⁰. Σύντομα όμως η δυναμική των κινητοποιήσεων μεταβάλλει τα δεδομένα, αφού μέσω αυτών ο αντιπολιτευόμενος συνασπισμός των κομμάτων της Κοινής Συνάντησης¹⁷¹ έχει την ευκαιρία είτε να αποσπάσει μεγαλύτερες απολαβές για τα μέλη του, είτε να αναδιαμορφώσει τους πολιτικούς συσχετισμούς της Υεμένης σύμφωνα με τα δικά του συμφέροντα¹⁷². Έτσι, μέσα σε λίγες μόλις ημέρες διακόπτεται κάθε επαφή με το κυβερνών κόμμα, ενώ ταυτόχρονα καλούν τους υποστηρικτές τους να στηρίζουν τις εξεγέρσεις¹⁷³.

Ωστόσο, από την εθνική αυτή αναταραχή προσπαθεί να επωφεληθεί και το κίνημα των Υποστηρικτών του Θεού, το οποίο διαδραματίζει ενεργό ρόλο στις ειρηνικές διαδηλώσεις προωθώντας μια ξεχωριστή πολιτική ατζέντα¹⁷⁴. Χαράζοντας τη δική του πορεία στα γεγονότα, το κίνημα των Υποστηρικτών του Θεού, καταφέρνει όχι μόνο να διευρύνει τον έλεγχο του κινήματος σε σημεία πέραν των ορίων της επαρχίας Σανταά, αλλά συγχρόνως να προκαλέσει και μια αλματώδη αύξηση των μελών και υποστηρικτών του¹⁷⁵. Έτσι, οι Χούθις, όπως και άλλες φυλές της χώρας, προτίθενται να παραμείνουν στην Σαανά για όσο καιρό χρειαστεί, ούτως ώστε να ασκούνται οι απαραίτητες για την επίτευξη των σκοπών τους πιέσεις¹⁷⁶.

Παρά το αρνητικό αυτό κλίμα, και τις όποιες κυβερνητικές αποστασίες, ο πρόεδρος Σάλεχ δεν ακολουθεί τη μοίρα του Τυνησίου και Αιγύπτιου ομολόγου του, αφού εξακολουθεί

¹⁶⁹ Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 198.

¹⁷⁰ Durac Vincent, *Yemen's Arab Spring - Democratic Opening or Regime Maintenance?*, σπ. π. p. 6 και Durac Vincent, *The Joint Meeting Parties and the Politics of Opposition in Yemen*, σπ. π. p. 28.

¹⁷¹ Το 2002 το σοσιαλιστικό κόμμα της Υεμένης και το Αλ-Ισλάχ ενώνουν τις δυνάμεις τους με τέσσερις μικρότερους πολιτικούς σχηματισμούς προκειμένου να σχηματίσουν μια ευρείας βάσης συμμαχία της αντιπολίτευσης, γνωστή ως Κοινή Συνάντηση, για να αμφισβητηθεί ο ολοένα και πιο αυταρχικός χαρακτήρας του καθεστώτος Σάλεχ. Βλ. Durac Vincent, *The Joint Meeting Parties and the Politics of Opposition in Yemen*, σπ. π. pp. 16-17.

¹⁷² Kepel Gilles, *Away from the Chaos: The Middle East and the Challenge to the West*, σπ. π. p. 181 και Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 38.

¹⁷³ Durac Vincent, *Yemen's Arab Spring - Democratic Opening or Regime Maintenance?*, σπ. π. p. 6.

¹⁷⁴ Darwich May, *The Saudi Intervention in Yemen*, σπ. π. p. 127.

¹⁷⁵ Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 171 και Hiro Dilip, *Cold War in the Islamic World: Saudi Arabia, Iran and the Struggle for Supremacy*, Oxford University Press, New York, 2018, p. 281.

¹⁷⁶ Kepel Gilles, *Away from the Chaos: The Middle East and the Challenge to the West*, σπ. π. p. 180.

να διατηρεί τον έλεγχο των κατασταλτικών μηχανισμών του καθεστώτος¹⁷⁷. Σε μια προσπάθεια διαχείρισης της κρίσης αποστέλλει στρατιωτικό προσωπικό και μέλη των δυνάμεων ασφαλείας για να διαλύσουν τους διαδηλωτές και να αποτρέψουν την περαιτέρω όξυνση της κατάστασης¹⁷⁸.

Σε σύντομο χρονικό διάστημα, οι κυβερνητικές δυνάμεις εντείνουν τις κατασταλτικές τους επιχειρήσεις, με αποκορύφωμα την 18η Μαρτίου του 2011, οπότε δεκάδες ένοπλοι υποστηρικτές του Υεμένιου προέδρου βάζουν, με την ανοχή των κρατικών αρχών, κατά του άοπλου πλήθους, προξενώντας μέσα σε λίγες μόνο ώρες περισσότερους από 50 θανάτους και εκατοντάδες τραυματισμούς¹⁷⁹. Η δολοφονική αυτή επίθεση εξοργίζει το σύνολο του πληθυσμού, το οποίο δεν απαντά στη βία του καθεστώτος, αλλά αντίθετα, ενισχύει τις προσπάθειες του για την αποπομπή του Αλί Σάλεχ¹⁸⁰.

Μέσα σε αυτό το κλίμα η κυβέρνηση αρχίζει να χάνει τους υποστηρικτές της, καθώς ολοένα και περισσότεροι συντάσσονται με τους διαδηλωτές¹⁸¹. Παράλληλα, διασπάται και η ενότητα του στρατεύματος από τη στιγμή, που ο στρατηγός Αλί Μοχσέν¹⁸² και τα ένοπλα τμήματά του αναλαμβάνουν να προστατέψουν τους εξεγερμένους από την καθεστωτική βία¹⁸³. Η ραγδαία αυτή ανατροπή των παλαιών συσχετισμών και τα συγκλίνοντα συμφέροντα πολλών αντικαθεστωτικών ομάδων, προκαλούν τη δημιουργία μιας ετερόκλητης συμμαχίας ορκισμένων εχθρών, όπως οι Χούθις και το κόμμα Αλ-Ισλάχ, όπου καταφέρνει να περιορίσει όχι μόνο την κυβερνητική καταστολή, αλλά και την εργαλειοποίηση της ίδιας της εξέγερσης¹⁸⁴.

Η αδυναμία της κυβέρνησης να διαχειριστεί την κατάσταση και η απειλή ξεσπάσματος ενός νέου εμφυλίου πολέμου εντείνουν τις διεθνείς πιέσεις προς τον πρόεδρο Σάλεχ, καλώντας

¹⁷⁷ Kepel Gilles, *Away from the Chaos: The Middle East and the Challenge to the West*, οπ. π. p. 180.

¹⁷⁸ Durac Vincent, *Yemen's Arab Spring - Democratic Opening or Regime Maintenance?*, οπ. π. p. 7 και Kepel Gilles, *Away from the Chaos: The Middle East and the Challenge to the West*, οπ. π. p. 180.

¹⁷⁹ Hill Ginny, *Yemen Endures*, οπ. π. p. 208 και Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, οπ. π. p. 38. Η ημέρα τέλεσης των αιματηρών αυτών γεγονότων ονομάστηκε Παρασκευή της Αξιοπρέπειας.

¹⁸⁰ Κεφαλά Βιβή, *Το Ιράν και οι Αραβικές Εξεγέρσεις*, οπ. π. σ. 466.

¹⁸¹ Hill Ginny, *Yemen Endures*, οπ. π. p. 209.

¹⁸² Εκτός από διοικητής της πανίσχυρης 1^{ης} Τεθωρακισμένης Μεραρχίας και ξάδερφος του Προέδρου Σάλεχ, ο Αλί Μοχσέν διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην κυβερνητική εκστρατεία της περιόδου 2004-2010 κατά του κινήματος των Χούθις, ενώ συχνά χαρακτηρίζεται ως ο δεύτερος ισχυρότερος άνδρας της Υεμένης. Βλ. Durac Vincent, *Yemen's Arab Spring - Democratic Opening or Regime Maintenance?*, οπ. π. p. 8.

¹⁸³ Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, οπ. π. pp. 38-39.

¹⁸⁴ Tayler Letta, *Yemen's Hijacked Revolution: New Protests Pushed Aside by Old Rivalries in Sanaa*, οπ. π. και Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, οπ. π. p. 39.

τον να αποχωρήσει από την εξουσία¹⁸⁵. Ιδιαίτερα οι κοινωνικο-πολιτικές δυναμικές, που απελευθερώνουν οι λαϊκές εξεγέρσεις σε περιφερειακό επίπεδο, προκαλούν μεγάλη ανησυχία στη Σαουδική Αραβία, η οποία ήδη αντιμετωπίζει την εξέγερση των σουιτών στο Μπαχρέιν και τον κίνδυνο αφύπνισης της δικής της περιθωριοποιημένης σουιτικής κοινότητας στην ανατολική επαρχία της χώρας, όπου αποτελεί και το κέντρο της χημικής και πετρελαϊκής της βιομηχανίας¹⁸⁶. Έτσι, το σαουδαραβικό βασίλειο σε συνεργασία με τα υπόλοιπα κράτη-μέλη του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου (ΣΣΚ)¹⁸⁷, τις ΗΠΑ και τα Ηνωμένα Έθνη πρωτοστατούν στη διαμόρφωση ενός σχεδίου για μια ομαλή πολιτική μετάβαση στην πολύπαθη Υεμένη¹⁸⁸.

Ύστερα από διαβουλεύσεις και με τη σύμφωνη γνώμη της αντιπολίτευσης καταλήγουν τον Απρίλιο του 2011 σε μια πρώτη πρόταση για τη διαδοχή του Αλί Σάλεχ, η οποία μεταξύ άλλων ορίζει την παράδοση της εξουσίας στον σουνίτη Αντιπρόεδρο της κυβέρνησης, την προκήρυξη εκλογών εντός 60 ημερών και την απονομή πλήρους ασυλίας στον υπό παραίτηση Πρόεδρο και τους συνεργάτες του¹⁸⁹. Παρ' όλα αυτά, η κατάσταση συνεχίζει να είναι έκρυθμη, καθώς από τη μία ο Πρόεδρος χρησιμοποιώντας διάφορες προφάσεις παραμένει προσκολλημένος στη θέση του, ενώ από την άλλη πολλοί εκ των εξεγερμένων αντιλαμβάνονται την εν λόγω συμφωνία ως μια προσπάθεια υπονόμησης του αγώνα τους¹⁹⁰.

Η κρίση βαθιάει ακόμα περισσότερο όταν τον Ιούνιο του 2011 μια δολοφονική απόπειρα κατά του ίδιου του Προέδρου, τον αναγκάζει να μεταβεί στη Σαουδική Αραβία για πολύμηνη νοσηλεία¹⁹¹. Έκτοτε, οι διαδηλώσεις υπέρ της Δημοκρατίας επισκιάζονται από έναν αιματηρό ανταγωνισμό για την εξουσία μεταξύ του στρατηγού Αλί Μοχσέν, του

¹⁸⁵ Clausen Maria-Louise, *Understanding the Crisis in Yemen: Evaluating Competing Narratives*, οπ. π. p. 18.

¹⁸⁶ Κεφαλά Βιβή, *Το Ιράν και οι Αραβικές Εξεγέρσεις*, οπ. π. σ. 464 και Rezaei Farhad, *Iran's Foreign Policy After the Nuclear Agreement: Politics of Normalizers and Traditionalists*, οπ. π. p. 167.

¹⁸⁷ Το Συμβούλιο Συνεργασίας του Κόλπου συστήνεται το 1981 με πρωτοβουλία της Σαουδικής Αραβίας προκειμένου να προάγει τη συνεργασία μεταξύ των έξι πετρομοναρχιών της περιοχής. Εκτός του σαουδαραβικού βασιλείου μέλη του είναι το Κουβέιτ, το Μπαχρέιν, το Ομάν, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και το Κατάρ. Βλ. Κεφαλά Βιβή, *Το Ιράν και οι Αραβικές Εξεγέρσεις*, οπ. π. σ. 463.

¹⁸⁸ Johnsen D. Gregory, *Foreign Actors in Yemen*, οπ. π. p. 13 και Clausen Maria-Louise, *Understanding the Crisis in Yemen: Evaluating Competing Narratives*, οπ. π. p. 18.

¹⁸⁹ Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, οπ. π. p. 39.

¹⁹⁰ Fraihat Ibrahim, *Unfinished Revolutions: Yemen, Libya and Tunisia after the Arab Spring*, οπ. π. p. 40 και Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, οπ. π. p. 39 και Hill Ginny, *Yemen Endures*, οπ. π. p. 212.

¹⁹¹ Durac Vincent, *Yemen's Arab Spring - Democratic Opening or Regime Maintenance?*, οπ. π. p. 9.

δισεκατομμυριούχου επιχειρηματία Χαμίτ Αλ-Αχμάρ και του Άχμεντ Αλί Σάλεχ¹⁹². Οι συγκρούσεις αυτές υποσκάπτουν ακόμα περισσότερο την κεντρική εξουσία της χώρας, ιδίως σε μια κρίσιμη για τον Αλί Σάλεχ στιγμή, όπου επιστρέφει στην Υεμένη για να διεκδικήσει εκ νέου το προεδρικό του αξίωμα¹⁹³.

Ωστόσο, οι εσωτερικές μεταβολές ισχύος σε συνδυασμό με την ολοένα και αυξανόμενη πίεση της διεθνούς κοινότητας¹⁹⁴ και την κλονισμένη υγεία του Υεμενίου Προέδρου ανοίγουν το δρόμο του συμβιβασμού¹⁹⁵. Στις 23 Νοεμβρίου του 2011, ο Αλί Σάλεχ αναγκάζεται να υπογράψει το ειρηνευτικό σχέδιο του ΣΣΚ, τερματίζοντας έτσι την πολυετή του θητεία στο προεδρικό αξίωμα¹⁹⁶. Σύμφωνα με τους όρους¹⁹⁷ της Συμφωνίας ο έκπτωτος ηγέτης υποχρεούται να παραμείνει στη θέση του μέχρι τη διεξαγωγή των νέων εκλογών, ενώ θεματοφύλακας των κατ' επίφαση δημοκρατικών αυτών διαδικασιών καθίσταται το βασίλειο της Σαουδικής Αραβίας¹⁹⁸. Έτσι, στις 21 Φεβρουαρίου του 2012 ο αντιπρόεδρος Χάντι, ως μοναδικός υποψήφιος της εκλογικής διαδικασίας, αναλαμβάνει όχι μόνο τα ηνία της χώρας, αλλά και την ευθύνη να άρει το πολιτικό αδιέξοδο της Υεμένης¹⁹⁹.

¹⁹² Tayler Letta, *Yemen's Hijacked Revolution: New Protests Pushed Aside by Old Rivalries in Sanaa*, οπ. π..

¹⁹³ Durac Vincent, *Yemen's Arab Spring - Democratic Opening or Regime Maintenance?*, οπ. π. p. 9 και Tayler Letta, *Yemen's Hijacked Revolution: New Protests Pushed Aside by Old Rivalries in Sanaa*, οπ. π..

¹⁹⁴ Το Συμβούλιο Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών με το ψήφισμα S/Res/2014 (2011) ζητά την άμεση υπογραφή της πρωτοβουλίας του ΣΣΚ και την τακτική παρακολούθηση της εφαρμογής της μέσω εκθέσεων των ειδικών απεσταλμένων του. Βλ. United Nations Security Council, *Resolution 2014 (2011)*, 21 October 2011, pp. 2-3. Retrieved 5 March 2022 from: <http://unscr.com/files/2011/02014.pdf>.

¹⁹⁵ Fraihat Ibrahim, *Unfinished Revolutions: Yemen, Libya and Tunisia after the Arab Spring*, οπ. π. p. 161 και Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, οπ. π. p. 40.

¹⁹⁶ Durac Vincent, *Yemen's Arab Spring - Democratic Opening or Regime Maintenance?*, οπ. π. p. 9 και Κεφαλά Βιβή, *Το Ιράν και οι Αραβικές Εξεγέρσεις*, οπ. π. σ. 466.

¹⁹⁷ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους όρους εφαρμογής της μεταβατικής διαδικασίας στην Υεμένη βλ. United Nations Peacemaker, *Agreement on the implementation mechanism for the transition process in Yemen in accordance with the initiative of the Gulf Cooperation Council (GCC)*, 5 December 2011. Retrieved 8 March 2022 from: <https://peacemaker.un.org/yemen-transition-mechanism2011>.

¹⁹⁸ Johnsen D. Gregory, *Foreign Actors in Yemen*, οπ. π. p. 4 και Durac Vincent, *Yemen's Arab Spring - Democratic Opening or Regime Maintenance?*, οπ. π. p. 9.

¹⁹⁹ Κεφαλά Βιβή, *Το Ιράν και οι Αραβικές Εξεγέρσεις*, οπ. π. σ. 466.

3.2 Η διακυβέρνηση Χάντι και η πορεία προς την κρίση

Η πρωτοβουλία των χωρών του ΣΣΚ μπορεί να μην ικανοποιούσε το σύνολο των εξεγερμένων της χώρας, αλλά αντ' αυτού φαινόταν να δημιουργεί μια πολιτικά βιώσιμη εναλλακτική λύση έναντι της απολυταρχίας του Αλί Σάλεχ και του αδιεξόδου, στο οποίο είχε σύρει την Υεμένη για σχεδόν ένα ολόκληρο έτος²⁰⁰. Η διετούς διάρκειας μεταβατική διαδικασία προέβλεπε την ανάπτυξη μιας νέας κυβερνητικής δομής, στα πλαίσια της οποίας η χώρα θα διοικείται από μια κυβέρνηση εθνικής ενότητας με ισότιμη εκπροσώπηση όλων των κομμάτων και των κινημάτων, που αναδύθηκαν κατά την περίοδο των κινητοποιήσεων²⁰¹.

Παράλληλα, για την επιτυχή αντιμετώπιση των διαφαινόμενων προκλήσεων και της ακραίας εσωτερικής πόλωσης προκρίθηκε η σύσταση μιας Επιτροπής Στρατιωτικών Υποθέσεων για την αναδιοργάνωση των ενόπλων δυνάμεων και των υπηρεσιών ασφαλείας, καθώς και η διεξαγωγή μιας Διάσκεψης Εθνικού Διαλόγου²⁰² για την εύρεση ενός κοινά αποδεκτού οδικού χάρτη για την διευθέτηση των εσωτερικών προβλημάτων και την συνταγματική μεταρρύθμιση²⁰³. Έτσι, η εντυπωσιακή συμμετοχή της πλειονότητας του εκλογικού σώματος στις προεδρικές εκλογές του Φεβρουαρίου του 2012, αποδεικνύει όχι μόνο ότι οι πολίτες ενίσχυαν την προσπάθεια εκδημοκρατισμού της χώρας, αλλά και την αποδοχή της από σημαντική μερίδα του πληθυσμού. Πρόεδρος εξελέγη ο Χάντι, που είχε χρηματίσει Αντιπρόεδρος στην κυβέρνηση Σάλεχ²⁰⁴.

Ο νεοεκλεγείς Πρόεδρος προχωρά άμεσα σε διαρθρωτικές αλλαγές στον τομέα της ασφάλειας, προκειμένου να μπορεί να εφαρμόζει με αποτελεσματικό τρόπο τις κυβερνητικές

²⁰⁰ Fraihat Ibrahim, From Protests to Politics, a New Way Forward for Yemen. *Brookings*, 16 March 2012. Retrieved 23 November 2021 from: <https://www.brookings.edu/opinions/from-protests-to-politics-a-new-way-forward-for-yemen/>.

²⁰¹ Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 40.

²⁰² Ο Εθνικός Διάλογος αποτελεί μια πολιτική διαδικασία με σκοπό τη δημιουργία συναίνεσης μεταξύ των κοινωνικο-πολιτικών φορέων ενός κράτους σε περιόδους βαθιάς πολιτικής κρίσης, σε μεταπολεμικές καταστάσεις ή κατά τη διάρκεια εκτεταμένων πολιτικών μεταβάσεων Βλ. Federal Foreign Office, *National Dialogue Handbook: A Guide for Practitioners*, Berghof Foundation Operations GmbH, Berlin, 2017, p. 21.

²⁰³ United Nations Peacemaker, *Agreement on the implementation mechanism for the transition process in Yemen in accordance with the initiative of the Gulf Cooperation Council (GCC)*, σπ. π. p. 5 και Fraihat Ibrahim, *Unfinished Revolutions: Yemen, Libya and Tunisia after the Arab Spring*, σπ. π. pp. 41, 79 και Hiro Dilip, *Cold War in the Islamic World: Saudi Arabia, Iran and the Struggle for Supremacy*, σπ. π. p. 281.

²⁰⁴ Fraihat Ibrahim, From Protests to Politics, a New Way Forward for Yemen, σπ. π..

αποφάσεις²⁰⁵. Καθ' υπόδειξη των διεθνών υποστηρικτών του, θέτει σε εφαρμογή ένα φιλόδοξο πρόγραμμα ενσωμάτωσης των στρατιωτικών και αστυνομικών υπηρεσιών της χώρας στην επίσημη δομή του κράτους²⁰⁶. Ταυτόχρονα, επιβάλλονται αναγκαστικές μετακινήσεις στα ανώτατα στελέχη και τους διοικητές²⁰⁷, των υπό αναδιάρθρωση υπηρεσιών, ενώ αντίστοιχα στις θέσεις τους τοποθετούνται κυρίως πρόσωπα προερχόμενα από τον στενό προεδρικό κύκλο²⁰⁸.

Ωστόσο, οι προσπάθειες ενοποίησης του στρατεύματος δεν φέρνουν το επιθυμητό αποτέλεσμα, αφού πλήθος στρατιωτικών αρνείται να ακολουθήσει τις εντολές της πολιτικής του ηγεσίας²⁰⁹. Σύντομα ξεσπούν πολυάριθμες αντιδράσεις, που κατακερματίζουν περαιτέρω την στρατιωτική ιεραρχία και δυσκολεύουν ολοένα και περισσότερο το έργο και τη λειτουργία της κυβέρνησης²¹⁰. Την κατάσταση επιδεινώνουν και οι αδιαφανείς τρόποι, με τους οποίους διαμοιράζει την εξουσία η πολιτική καθεστηκυία τάξη της Υεμένης, καθώς όχι μόνο δεν είναι διατεθειμένη να απωλέσει μέρος των προνομίων της για τη δημιουργία ενός ισχυρού κράτους, αλλά, αντίθετα, επικεντρώνεται στην ενίσχυση της δικής της επιρροής²¹¹. Κατ' αυτό τον τρόπο, αναπαράγεται εκ νέου το πελατειακό σύστημα της περιόδου διακυβέρνησης Σάλεχ και τα υπουργεία μετατρέπονται σε εστίες εξυπηρέτησης ιδιοτελών συμφερόντων²¹².

Σταδιακά, οι αδυναμίες της πρωτοβουλίας του ΣΣΚ αρχίζουν να γίνονται ολοένα και πιο εμφανείς, καθώς επί της ουσίας δίνει προτεραιότητα στη βραχυπρόθεσμη σταθερότητα και

²⁰⁵ Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, οπ. π. p. 42 και Fraihat Ibrahim, *Unfinished Revolutions: Yemen, Libya and Tunisia after the Arab Spring*, οπ. π. p. 179.

²⁰⁶ Fraihat Ibrahim, *Unfinished Revolutions: Yemen, Libya and Tunisia after the Arab Spring*, οπ. π. p. 179 και Hill Ginny, *Yemen Endures*, οπ. π. p. 260.

²⁰⁷ Πολλοί από τους συμμάχους του πρώην καθεστώτος, συμπεριλαμβανομένου του γιου, του ετεροθαλούς αδελφού και των ανιψιών του Αλί Σάλεχ, χάνουν τις θέσεις τους. Βλ. Juneau Thomas, *Yemen and the Arab Spring*. In Mehran Kamrava (ed.), *Beyond the Arab Spring: The Evolving Ruling Bargain in the Middle East*, Oxford University Press, New York, 2014, p. 389.

²⁰⁸ Hill Ginny, *Yemen Endures*, οπ. π. p. 260 και Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, οπ. π. p. 43.

²⁰⁹ Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, οπ. π. p. 42 και Al-Kahwati Ashi, *Peace in Yemen*. In *The Swedish Institute of International Affairs*, οπ. π. p. 5.

²¹⁰ Al-Kahwati Ashi, *Peace in Yemen*. In *The Swedish Institute of International Affairs*, οπ. π. p. 5.

²¹¹ Clausen Maria-Louise, *Understanding the Crisis in Yemen: Evaluating Competing Narratives*, οπ. π. p. 26 και Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, οπ. π. p. 42.

²¹² Hill Ginny, *Yemen Endures*, οπ. π. p. 260 και Al-Kahwati Ashi, *Peace in Yemen*. In *The Swedish Institute of International Affairs*, οπ. π. p. 5.

όχι στη δομική μεταρρύθμιση του πολιτικού συστήματος της Υεμένης²¹³. Ιδίως, με την απονομή πλήρους ασυλίας τόσο στους συνεργάτες, όσο και στον ίδιο τον Αλί Σάλεχ, διατηρούνται άθικτοι όλοι εκείνοι οι παράγοντες, που σε προγενέστερες περιόδους οδήγησαν την χώρα σε μια συγκρουσιακή κατάσταση²¹⁴. Έτσι, ο έκπτωτος Πρόεδρος καταφέρνει να παραμείνει επικεφαλής του Γενικού Λαϊκού Κογκρέσου, γεγονός το οποίο του δίνει τη δυνατότητα να ελέγχει το ισχυρό δίκτυο πατρωνίας του κόμματος και να έχει πρόσβαση σε όλο το φιλικά προσκείμενο τμήμα του κρατικού μηχανισμού²¹⁵.

Μέσα σε αυτό το ρευστό πολιτικό σκηνικό αποδυναμώνεται δραματικά η ικανότητα των κρατικών αρχών να επιβάλλουν την τάξη στις επαρχιακές περιοχές της χώρας, με αποτέλεσμα να αναζωπυρώνονται παλαιοί ανταγωνισμοί μεταξύ μη κρατικών δρώντων²¹⁶. Ιδίως το κίνημα των Χούθις εκμεταλλευόμενο την υφιστάμενη συγκυρία διευρύνει συνεχώς την επιρροή του σε περιοχές της Βόρειας Υεμένης επιτυγχάνοντας μέχρι τις αρχές του 2012 να έχει υπό τον έλεγχό του όλη την επαρχία Σααντά, καθώς και σημαντικά τμήματα των γειτονικών διοικητικών περιφερειών της Αμράν, της Χατζά και της Τζαούφ²¹⁷. Παράλληλα, οι Υποστηρικτές του Θεού διεξάγουν έναν ένοπλο αγώνα κατά των σαλαφιστικών πολιτοφυλακών της πόλης Νταμάζ, με τον ισχυρισμό ότι οι σουνίτες συγκεντρώνουν ένα μεγάλο αριθμό ξένων μαχητών προκειμένου να υπονομεύσουν την εδαφική τους κυριαρχία²¹⁸.

Την στρατιωτική προέλαση των Χούθις, αλλά και τη γενική αποσύνθεση του κράτους της Υεμένης εκμεταλλεύεται σε μεγάλο βαθμό και η Αλ Κάιντα της Αραβικής Χερσονήσου ούτως ώστε να ενισχύσει την επιρροή και το κοινωνικό της έρεισμα προς το νότιο κυρίως

²¹³ Fraihat Ibrahim, *Unfinished Revolutions: Yemen, Libya and Tunisia after the Arab Spring*, σπ. π. p. 41 και Clausen Maria-Louise, *Understanding the Crisis in Yemen: Evaluating Competing Narratives*, σπ. π. p. 19.

²¹⁴ Juneau Thomas, *Iran's Policy Towards the Houthis in Yemen: A Limited Return on a Modest Investment*, σπ. π. p. 653 και Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 242.

²¹⁵ Pradhan Kumar Prasanta, *Arab Spring and Sectarian Faultlines in West Asia*, σπ. π. p. 70 και Juneau Thomas, *Iran's Policy Towards the Houthis in Yemen: A Limited Return on a Modest Investment*, σπ. π. p. 653.

²¹⁶ Juneau Thomas, *Yemen and the Arab Spring*, σπ. π. p. 395 και United Nations, *Security Council: 6878th Meeting*, New York, 4 December 2012, p. 3. Retrieved 5 March 2022 from: https://www.securitycouncilreport.org/monthly-forecast/2013-01/yemen_2.php και Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 256.

²¹⁷ Juneau Thomas, *Yemen and the Arab Spring*, σπ. π. p. 395.

²¹⁸ Pradhan Kumar Prasanta, *Arab Spring and Sectarian Faultlines in West Asia*, σπ. π. p. 69 και Juneau Thomas, *Yemen and the Arab Spring*, σπ. π. p. 395.

τμήμα της χώρας²¹⁹. Στην προσπάθειά της να αναδειχθεί η τρομοκρατική αυτή οργάνωση ως η πρώτη γραμμή άμυνας απέναντι στον «σιuitικό επεκτατισμό των Χούθις», κλιμακώνει τις επιθέσεις κατά κυβερνητικών στόχων, ενώ συγχρόνως συστήνει μια παράλληλη κυβέρνηση στις υπό κατάληψη περιοχές με τη συνεργασία των τοπικών φυλάρχων²²⁰.

Την ίδια περίοδο, το θορυβημένο από τις αναταραχές στο βορρά, Κίνημα του Νότου, δημιουργεί επιπρόσθετα προβλήματα στην κυβέρνηση, επαναφέροντας στο προσκήνιο το αίτημά του για ανεξαρτησία²²¹. Σε μια προσπάθεια αποκλιμάκωσης της έντασης το Σοσιαλιστικό Κόμμα της Υεμένης, προτείνει τον Απρίλιο του 2012 την λήψη άμεσων μέτρων για την οικοδόμηση αμοιβαίας εμπιστοσύνης, στα οποία μεταξύ άλλων συμπεριλαμβάνονται η επιστροφή των κατασχθέντων περιουσιών στους αρχικούς τους ιδιοκτήτες, η χορήγηση μαρτυρικού καθεστώτος στους θανόντες του εμφυλίου του 1994 και η επαναπρόσληψη των απολυμένων δημοσίων λειτουργών και στρατιωτικών της εποχής Σάλεχ²²². Παρά το γεγονός ότι ο πρόεδρος Χάντι ικανοποιεί μέρος των αιτημάτων του, πολλοί συνεχίζουν να απειλούν με ένοπλη εξέγερση, κατηγορώντας το νοτιο-Υεμένιο πολιτικό ότι με κάθε του ενέργεια αποσκοπεί αποκλειστικά και μόνο στη διασφάλιση της επιρροής του στην περιοχή²²³.

Έτσι, το νέο καθεστώς φαίνεται ολοένα και πιο αποδυναμωμένο και ανίκανο να διαχειριστεί τις υπάρχουσες προκλήσεις, πολύ περισσότερο που σύμμαχοί του, όπως οι ΗΠΑ και το σαουδαραβικό βασίλειο, χρηματοδοτούν υπογείως αντίπαλες παρατάξεις²²⁴. Κατ' αυτό

²¹⁹ Clausen Maria-Louise, *Understanding the Crisis in Yemen: Evaluating Competing Narratives*, οπ. π. p. 25.

²²⁰ *Al-Jamal Abdulrazzaq*, *Al-Qaeda's Decline in Yemen: An Abandonment of Ideology Amid A Crisis Of Leadership*, οπ. π. pp. 6-7 και Clausen Maria-Louise, *Understanding the Crisis in Yemen: Evaluating Competing Narratives*, οπ. π. p. 25. Η ένταση των επιθέσεων είναι κυρίως απόρροια της ευκολίας μετακινήσεων των μελών της οργάνωσης εντός της χώρας. Βλ. *Al-Jamal Abdulrazzaq*, *Al-Qaeda's Decline in Yemen: An Abandonment of Ideology Amid A Crisis Of Leadership*, οπ. π. p. 6.

²²¹ Chakravorty Dipanwita, *Al Qaeda in the Arabian Peninsula*, οπ. π. p. 123 και Pradhan Kumar Prasanta, *Arab Spring and Sectarian Faultlines in West Asia*, οπ. π. p. 69.

²²² Fraihat Ibrahim, *Unfinished Revolutions: Yemen, Libya and Tunisia after the Arab Spring*, οπ. π. pp. 42-43.

²²³ Parveen Ashiya, *The Yemen Conflict: Domestic and Regional Dynamics*. In Singh Sanjay (ed), *West Asia in Transition*, Delhi Policy Group-IDSAPentagon Press, New Delhi, 2018, p. 134 και Lewis Alexandra, *Unpacking Terrorism, Revolution and Insurgency in Yemen: Real and Imagined Threats to Regional Security*. In *Perspectives on Terrorism*, Vol. 7, No. 5 October 2013, p. 84. Retrieved 10 March 2022 from: <https://www.jstor.org/stable/26297008>.

²²⁴ Hill Ginny, *Yemen Endures*, οπ. π. p. 257 και Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, οπ. π. p. 41. Την κυβέρνηση εθνικής ενότητας προσπαθεί να ενισχύσει το Συμβούλιο Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών απειλώντας μέσω του ψηφίσματος 2051 με κυρώσεις όσους δημιουργούν

τον τρόπο, το πελατειακό κράτος στην Υεμένη συνεχίζει να διογκώνεται, ενώ την ίδια στιγμή η επιδείνωση της ανθρωπιστικής και επισιτιστικής κατάστασης²²⁵ της χώρας υποσκάπτει ακόμα περισσότερο το λαϊκό έρεισμα της κυβέρνησης²²⁶.

Ο πρόεδρος Χάντι, όμως, βρίσκει τον τρόπο να κυβερνά υλοποιώντας τα πρώτα στάδια της μεταβατικής διαδικασίας και εγκαινιάζοντας στις 18 Μαρτίου του 2013²²⁷ την έναρξη των εργασιών της Διάσκεψης Εθνικού Διαλόγου²²⁸. Το εν λόγω φόρουμ στοχεύει εξ αρχής στην συγκέντρωση αντιπροσώπων απ' όλο το κοινωνικό και πολιτικό φάσμα της χώρας προκειμένου να συγκεραστούν οι μεταξύ τους διαφορές και να δημιουργηθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για ένα βιώσιμο κράτος²²⁹. Έτσι, μέσα σε μια περίοδο δέκα μόλις μηνών οι 565 συμμετέχοντες καλούνται να καταθέσουν τις δικές τους προτάσεις σε μια σειρά θεμάτων όπως οι αποσχιστικές τάσεις του Κινήματος του Νότου και το ζήτημα της Σααντά²³⁰.

Αν και κατά την ολοκλήρωση των εργασιών της Διάσκεψης, περί τα τέλη του Ιανουαρίου του 2014, συστήνεται μια τελική έκθεση με περίπου 1800 προτάσεις, εντούτοις δεν καθίσταται δυνατή η εύρεση μιας κοινά αποδεκτής λύσης στο ακανθώδες ζήτημα των έξι

προσκόμματα στην εφαρμογή της μεταβατικής συμφωνίας. Βλ. United Nations Security Council, *Resolution 2051 (2012)*, 12 June 2012. Retrieved 12 March 2022 from: <https://digitallibrary.un.org/record/729036?ln=en>.

²²⁵ Σύμφωνα με τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών το 2012 ο μισός πληθυσμός της Υεμένης, μεταξύ των οποίων και διακόσιες πενήντα περίπου χιλιάδες παιδιά υποσιτίζονται, ενώ πρόσβαση σε καθαρό νερό και βασικές υγειονομικές υπηρεσίες απολαμβάνει μόνο το ένα τέταρτο του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Βλ. United Nations, *Security Council: 6878th Meeting*, σπ. π. p. 4.

²²⁶ Kepel Gilles, *Away from the Chaos: The Middle East and the Challenge to the West*, σπ. π. p. 186 και Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 43 και United Nations, *Security Council: 6878th Meeting*, σπ. π. p. 4.

²²⁷ Η 18^η Μαρτίου επιλέγεται ως ημερομηνία έναρξης της Διάσκεψης Εθνικού Διαλόγου τόσο για να τιμηθούν οι πεσόντες της Παρασκευής της Αξιοπρέπειας, όσο και για να σταλεί το μήνυμα στην κοινή γνώμη ότι η κυβέρνηση διατηρεί ζωντανά τα αιτήματα των αραβικών εξεγέρσεων. Βλ. Fraihat Ibrahim, *Unfinished Revolutions: Yemen, Libya and Tunisia after the Arab Spring*, σπ. π. p. 79.

²²⁸ Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 245 και και Nevola Luca & Shiban Baraa, *The Role of "Coop Forces" Saleh and the Houthis*, σπ. π. p. 236.

²²⁹ Clausen Maria-Louise, *Understanding the Crisis in Yemen: Evaluating Competing Narratives*, σπ. π. p. 19.

²³⁰ Fraihat Ibrahim, *Unfinished Revolutions: Yemen, Libya and Tunisia after the Arab Spring*, σπ. π. p. 80 και Gaston Erica, *Yemen's National Dialogue Conference*. In Elizabeth Murray - Susan Stigant, (eds), *National Dialogues in Peacebuilding and Transitions: Creativity and Adaptive Thinking*, United States Institute of Peace, Washington, 2021, p. 90.

περιφερειών του νέου ομοσπονδιακού κράτους της Υεμένης²³¹. Από την μία οι αντιπρόσωποι του Νότου απαιτούν μια ενιαία περιφέρεια, στην οποία να περιλαμβάνονται όλα τα εδάφη της πρώην Λαϊκής Δημοκρατίας της Υεμένης, ενώ από την άλλη οι Υποστηρικτές του Θεού θεωρούν ότι με τον υπάρχοντα σχεδιασμό επιχειρείται η αποδυνάμωση του κινήματος, καθώς ο περιορισμός του σε μια μικρή έκταση του Βορρά, του στερεί την πρόσβαση στην Ερυθρά Θάλασσα και στους φυσικούς πόρους του Μάριμπ²³².

Ωστόσο, ο Υεμένιος πρόεδρος μέσα σε λιγότερο από ένα μήνα από την ολοκλήρωση των εν λόγω εργασιών, εγκρίνει τα σχέδια του νέου ομοσπονδιακού συστήματος, ξεσηκώνοντας θύελλα αντιδράσεων από τα μέλη των αποσχιστικών ομάδων και τους Χούθις²³³. Σταδιακά, το πολιτικό τοπίο της Υεμένης αρχίζει να διαφοροποιείται εκ νέου, αφού μέχρι το καλοκαίρι του 2014 το όραμα της εθνικής συνεννόησης και η μεταβατική Συμφωνία βαίνουν προς κατάρρευση²³⁴. Την δυσμενή αυτή κατάσταση, έρχεται να επισφραγίσει τον Αύγουστο του 2014 η κυβερνητική απόφαση για διακοπή των κρατικών επιδοτήσεων στα καύσιμα, προκειμένου να συμμορφωθεί η χώρα με τις κατευθύνσεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου²³⁵.

Έκτοτε, χιλιάδες διαδηλωτές ξεχύνονται στους δρόμους της Σαανά απαιτώντας όχι μόνο την απόσυρση των επικείμενων μέτρων δημοσιονομικής λιτότητας, αλλά και την αντιμετώπιση των εκτεταμένων φαινομένων διαφθοράς²³⁶. Οι κοινωνικές αυτές αναταραχές αποδεικνύονται εξαιρετικά επωφελείς για τους Υποστηρικτές του Θεού, αφού τους παρέχουν τη δυνατότητα να διευρύνουν ολοένα και περισσότερο την λαϊκή τους βάση, παρουσιάζοντας το κίνημα ως την καλύτερη εναλλακτική απέναντι στο ανύπαρκτο κράτος της Υεμένης²³⁷. Έτσι, οι πολιτοφυλακές των Ζαΐντι θα καταφέρουν σε σύντομο χρονικό διάστημα να βρεθούν μια

²³¹ Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. pp. 45, 173.

²³² Juneau Thomas, *Iran's Policy Towards the Houthis in Yemen: A Limited Return on a Modest Investment*, σπ. π. p. 653 και Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. pp. 45, 201 και Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 264.

²³³ Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 264.

²³⁴ Johnsen D. Gregory, *Foreign Actors in Yemen*, σπ. π. p. 46 και Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 265.

²³⁵ Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 175.

²³⁶ Οπ. π..

²³⁷ Mugahed Rim, *Tribes and the State in Yemen*, σπ. π. p. 54 και Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 175.

ανάσα από την πρωτεύουσα της χώρας και να απειλήσουνε ευθέως την πολιτική μακροήμερευση του καθεστώτος Χάντι²³⁸.

²³⁸ Clausen Maria-Louise, *Understanding the Crisis in Yemen: Evaluating Competing Narratives*, οπ. π. p. 26 και Mugahed Rim, *Tribes and the State in Yemen*, οπ. π. p. 55. Για την εδαφική επέκταση του κινήματος των Χούθις βλ. Χάρτη 4.

Κεφάλαιο 4^ο: Η Υεμένη ως πεδίο πολέμου δι' αντιπροσώπων

4.1 Τα κυβερνητικά λάθη και η απειλή των Χούθις

Η απόφαση του προέδρου Χάντι για τη μη λήψη μέτρων κατά της στρατιωτικής προέλασης των Χούθις καθ' όλη τη διάρκεια της Διάσκεψης Εθνικού Διαλόγου, αποτελεί μια στρατηγική επιλογή του ίδιου προκειμένου να αποδυναμωθεί το ισλαμιστικό στοιχείο της κυβέρνησής του και να αυξηθεί η πολιτική του επιρροή²³⁹. Ωστόσο, οι Χούθις χρησιμοποιώντας ακραία κατασταλτικά μέτρα κατά των αντιπάλων τους αρχηγών φυλών και στρατιωτικών καταφέρνουν μέχρι τον Ιούλιο του 2014 να καταλάβουν την πόλη Αμράν προκαλώντας αναστάτωση σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, αφού όχι μόνο εκδιώκουν τους πρώην πανίσχυρους ηγέτες της συνομοσπονδίας Χάσιντ από την περιοχή, αλλά συγχρόνως προχωρούν σε συμβολικές πράξεις εξευτελισμού του άλλοτε κραταιού ηγέτη του Αλ-Ισλάχ²⁴⁰.

Εκτός όμως από τις λανθασμένες επιλογές του Υεμενίου προέδρου, οι πολεμικές επιχειρήσεις των Χούθις εννοούνται και από διάφορους άλλους παράγοντες όπως η παθητική υποστήριξη του πληθυσμού και η παρασκηναϊκή συνεργασία με τον πρώην εχθρό και πολέμιο του κινήματος, Αλί Σάλεχ²⁴¹. Ο έκπτωτος ηγέτης της Υεμένης θέλοντας να ανακτήσει την χαμένη του αίγλη²⁴² χρησιμοποιεί όλη την επιρροή του ούτως ώστε να διευκολυνθεί η κάθοδος των Υποστηρικτών του Θεού προς την πρωτεύουσα. Από την μεριά τους οι Χούθις στοχεύουν να επωφεληθούν από το πελατειακό του δίκτυο και να αποκτήσουν πρόσβαση στις πυραυλικές αμυντικές εγκαταστάσεις της χώρας και στις εγχώριες υπηρεσίες πληροφοριών²⁴³.

Υπό αυτές τις συνθήκες, οι πολιτοφυλακές των Ζαϊντι καταφέρνουν να πλησιάσουν την Σαναά με σχετική ευκολία, καθώς οι φιλικές προς τον Αλί Σάλεχ δυνάμεις είτε δεν προβάλλουν αντίσταση, είτε τους παρέχουν την απαιτούμενη υλικοτεχνική βοήθεια²⁴⁴. Έτσι, τον Σεπτέμβριο του 2014 η πολιτική μετάβαση της χώρας καταρρέει λόγω της κατάληψης της

²³⁹ Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, οπ. π. p. 51 και Clausen Maria-Louise, *Understanding the Crisis in Yemen: Evaluating Competing Narratives*, οπ. π. p. 26.

²⁴⁰ Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, οπ. π. p. 174 και Gasim Gamal, *Ali Abdullah Saleh's Assassination and Yemen's Tribes: Did Ali Abdullah Saleh's Tribal Games Lead to his Tragic End*, οπ. π..

²⁴¹ Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, οπ. π. p. 51 και Riedel Bruce, *Who are the Houthis, and Why are we at War With Them*, οπ. π..

²⁴² Ο Αλί Σάλεχ διεκδικεί την παλιά του θέση, προσδοκώντας μελλοντικά να τοποθετήσει τον γιο του στην προεδρία της χώρας. Επίσης, αντιτίθεται κατά του Αλ-Ισλάχ και του Αλί Μοχσέν θεωρώντας τους ως υπεύθυνους για την απώλεια της πολιτικής του ηγεμονίας. Βλ. Juneau Thomas, *Iran's Policy Towards the Houthis in Yemen: A Limited Return on a Modest Investment*, οπ. π. p. 660.

²⁴³ Nevola Luca & Shibana Baraa, *The Role of "Coop Forces" Saleh and the Houthis*, οπ. π. p. 234.

²⁴⁴ Hill Ginny, *Yemen Endures*, οπ. π. p. 269 και Juneau Thomas, *Iran's Policy Towards the Houthis in Yemen: A Limited Return on a Modest Investment*, οπ. π. p. 654.

πρωτεύουσας από το κίνημα των Υποστηρικτών του Θεού²⁴⁵. Άμεσα καταλαμβάνεται το πρώην στρατιωτικό αρχηγείο του ανώτερου προεδρικού συμβούλου Αλί Μοχσέν, ενώ συγχρόνως τα σπίτια του λεηλατούνται και παραδίδονται στο έλεος του μαινόμενου πλήθους²⁴⁶.

Ωστόσο, ο ίδιος έχει καταφέρει ήδη να δραπετεύσει στο γειτονικό σαουδαραβικό βασίλειο, το οποίο με τη σειρά του εκλαμβάνει ως σοβαρή πρόκληση για την εθνική του ασφάλεια την μετατροπή της Σαναά σε σιτικό προπύργιο²⁴⁷. Εξαρχής, το Ριάντ αντιλαμβάνεται το κίνημα των Χούθις ως «ιρανικό πληρεξούσιο», που δύναται να δραστηριοποιείται χάρη στην πολιτική, οικονομική και ιδεολογική στήριξη της Τεχεράνης²⁴⁸. Έτσι, κατηγορεί ανοιχτά την Ισλαμική Δημοκρατία για τον ρόλο της στην Υεμένη, καθώς σύμφωνα με τους Σαουδάραβες αξιωματούχους προσπαθεί να αναβαθμίσει την περιφερειακή της θέση, στηριζόμενη σε τρομοκρατικές ομάδες όπως οι Υποστηρικτές του Θεού²⁴⁹.

Τους εν λόγω ισχυρισμούς εκμεταλλεύεται η Τεχεράνη με τις δηλώσεις του Ιρανού βουλευτή Αλιρεζά Ζακάνι ότι η κατάληψη της Σαναά αποτελεί μια νίκη του ιρανικού καθεστώτος, μολοντί στην πραγματικότητα η Ισλαμική Δημοκρατία δεν έχει καμία εξουσία επί των αποφάσεων ή των ενεργειών των Χούθις²⁵⁰. Αντίθετα, ο εκπρόσωπος των Ζαΐντι Μοχάμεντ Αμπντουλσαλάμ και μέλη του Γενικού Λαϊκού Κογκρέσου, την συγκεκριμένη περίοδο, προσπαθούν να μειώσουν τις εντάσεις με την σαουδαραβική μοναρχία, τόσο διατηρώντας ένα ανοιχτό κανάλι επικοινωνίας με το Ριάντ, όσο και επιχειρώντας δια του υπευθύνου των διεθνών σχέσεων του κινήματος να αναδείξουν τους Υποστηρικτές του Θεού

²⁴⁵ Darwich May, *The Saudi Intervention in Yemen*, σπ. π. p. 128 και Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 266.

²⁴⁶ Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 269.

²⁴⁷ Pradhan Kumar Prasanta, *Arab Spring and Sectarian Faultlines in West Asia*, σπ. π. p. 71 και Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 269.

²⁴⁸ Pradhan Kumar Prasanta, *Arab Spring and Sectarian Faultlines in West Asia*, σπ. π. p. 71.

²⁴⁹ Saikal Amin, *Iran Rising: The Survival and Future of the Islamic Republic*, σπ. π. p. 191.

²⁵⁰ Darwich May, *The Saudi Intervention in Yemen*, σπ. π. p. 130 και Riedel Bruce, *Kings and Presidents Saudi Arabia and the United States since FDR*, Brookings Institution Press, Washington, D.C., 2018, p. 185 και Salisbury Peter, *Yemen and the Saudi–Iranian ‘Cold War’*, σπ. π. p. 8. Πριν την στρατιωτική κατάληψη της Σαναά οι Χούθις αγνοούν τις προτροπές του ιρανικού καθεστώτος στο να μην προχωρήσουν στην εν λόγω ενέργεια, ενώ με συχνές δηλώσεις αντιπροσώπων της κυβέρνησης Ομπάμα διαμηνύεται συνεχώς ότι το Ιράν δεν ασκεί οποιαδήποτε είδους διοίκηση ή έλεγχο στο Ζαΐντικό αυτό κίνημα. Βλ. Juneau Thomas, *Iran’s Policy Towards the Houthis in Yemen: A Limited Return on a Modest Investment*, σπ. π. p. 661.

ως εν δυνάμει συμμάχους της Αιγύπτου λόγω της αμοιβαίας τους εναντίωσης στην Μουσουλμανική Αδελφότητα²⁵¹.

Ανεξάρτητα όμως από τη φύση και το μέγεθος των επαφών μεταξύ της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν και των Χούθις, την επομένη της κατάληψης της Σαναά δυο Ιρανοί κρατούμενοι απελευθερώνονται από την φυλακή, ενώ αξιωματούχοι των Φρουρών της Επανάστασης φέρονται να εκπαιδεύουν Ζαΐντι μαχητές σ' ένα μικρό νησί ανοιχτά των ακτών της Ερυθραίας²⁵². Παράλληλα, οι Υποστηρικτές του Θεού μαζί με τον Αλί Σάλεχ αναγκάζουν την κυβέρνηση εθνικής συνεννόησης του Μοχάμεντ Μπασιντάουα²⁵³ σε παραίτηση και ύστερα από σύντομες διαβουλεύσεις με τον ειδικό απεσταλμένο των Ηνωμένων Εθνών Τζαμάλ Μπενομάρ και τον πρόεδρο Χάντι προχωρούν στις 21 Σεπτεμβρίου του 2014 στην υπογραφή της Συμφωνίας Ειρήνης και Εθνικής Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΕΕΣ)²⁵⁴.

Αν και οι πολιτικές διεργασίες, που προβλέπει η Συμφωνία²⁵⁵ αποδυναμώνουν κατά πολύ το κατεστημένο της χώρας και παρέχουν τον απαραίτητο χώρο για την μεταρρύθμιση του εγχώριου πολιτικού συστήματος, εντούτοις οι Υποστηρικτές του Θεού δεν επιλέγουν να συμμετάσχουν ενεργά στην κυβέρνηση, καθότι προτιμούν να ασκούν την εξουσία τους παρασκηνακά, τοποθετώντας συμβούλους σε κάθε υπουργείο ή κρατικό θεσμό και

²⁵¹ Nevola Luca & Shibana Baraa, The Role of “Coop Forces” Saleh and the Houthis, *οπ. π.* p. 237. Σύμφωνα με σαουδαραβικές πηγές οι διαπραγματεύσεις μεταξύ Ριάντ και Χούθις συνεχίζονται μέχρι τον Μάρτιο του 2015.

²⁵² . Juneau Thomas, Iran’s Policy Towards the Houthis in Yemen: A Limited Return on a Modest Investment, *οπ. π.* p. 658 και Nevola Luca & Shibana Baraa, The Role of “Coop Forces” Saleh and the Houthis, *οπ. π.* p. 238.

²⁵³ Η παραίτηση του πρωθυπουργού Μπασιντάουα αποτελεί επιθυμία πολλών κυρίως λόγω της δουλοπρεπούς του συμπεριφοράς απέναντι στα κελεύσματα του κόμματος Αλ-Ισλάχ. Βλ. Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, *οπ. π.* p. 51.

²⁵⁴ Hiro Dilip, *Cold War in the Islamic World: Saudi Arabia, Iran and the Struggle for Supremacy*, *οπ. π.* p. 282 και Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, *οπ. π.* p. 51. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη Συμφωνία Ειρήνης και Εθνικής Εταιρικής Σχέσης βλ. United Nations Peacemaker, *The Peace and National Partnership Agreement*, 21 September 2014. Retrieved 16 March 2022 from: <https://peacemaker.un.org/yemen-national-partnership-2014> .

²⁵⁵ Σε θεωρητικό τουλάχιστον επίπεδο η Συμφωνία είχε πολλά θετικά στοιχεία, αφού προέβλεπε τον σχηματισμό μιας νέας και χωρίς αποκλεισμούς τεχνοκρατικής κυβέρνησης, ενώ ταυτόχρονα περιέγραφε έναν οδικό χάρτη για την αναδιοργάνωση του κρατικού μηχανισμού και την επίλυση σημαντικών ζητημάτων όπως ο σχεδιασμός των νέων περιφερειών της χώρας. Βλ. Alley Longley April, Yemen’s Houthi Takeover. *Middle East Institute*, 22 December 2014. Retrieved 13 December 2021 from: <https://www.mei.edu/publications/yemens-houthi-takeover> .

εξασφαλίζοντας την προώθηση των στόχων του κινήματος²⁵⁶. Οι κινήσεις αυτές συνοδεύονται από την εγκατάσταση πολυάριθμων σημείων ελέγχου σε ολόκληρη την πρωτεύουσα, προκειμένου να προβάλλονται οι ένοπλες τους ομάδες ως νόμιμες υπηρεσίες ασφαλείας και όχι ως πολιτοφυλακές που υπόκεινται στους όρους αφοπλισμού της ΣΕΕΕΣ²⁵⁷.

Εκτός της διατήρησης των εν λόγω δυνάμεων και με πρόσχημα την αντιμετώπιση των τρομοκρατικών θυλάκων της Αλ Κάιντα της Αραβικής Χερσονήσου, αλλά και του τοπικού βραχίονα του Ισλαμικού Κράτους, οι πολιτοφυλακές των Χούθις και του Αλί Σάλεχ συνεχίζουν, κατά παρέκκλιση των διατάξεων της Συμφωνίας, την στρατιωτική τους προέλαση προς το νότιο τμήμα της Υεμένης²⁵⁸. Συνεπώς, καθίσταται ολοένα και πιο σαφές ότι αντικειμενικός σκοπός της ετερόκλητης αυτής συμμαχίας αποτελεί η κατάληψη ολόκληρης της χώρας ανεξάρτητα από τις όποιες κινήσεις συμβιβασμού της κυβέρνησης Χάντι²⁵⁹.

Μέχρι το τέλος του 2014 οι πολιτοφυλακές των Ζαΐντι καταφέρνουν να ελέγχουν τις εννέα από τις εικοσιπέντε επαρχίες της Υεμένης, ενώ με τον ερχομό του νέου έτους αναλαμβάνουν για πρώτη φορά τον απόλυτο έλεγχο της πρωτεύουσας²⁶⁰. Θέλοντας να αποφύγουν το επικείμενο σχέδιο ομοσπονδιοποίησης της χώρας, απαγάγουν στις 17 Ιανουαρίου του 2015 τον προεδρικό επιτελάρχη Άχμεντ μπιν Μουμπάρακ, απαιτώντας συγχρόνως από τον Υεμένιο ηγέτη να αποδεχθεί έναν μεγάλο αριθμό Χούθι αξιωματούχων σε ανώτερες κυβερνητικές θέσεις²⁶¹.

Ο πρόεδρος Χάντι υποβάλλει την παραίτησή του και μετά την πάροδο λίγων ημερών τίθεται σε κατ' οίκον περιορισμό²⁶². Άμεσα αναστέλλονται οι εργασίες του Κοινοβουλίου και

²⁵⁶ Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 52 και Transfeld Mareike, Houthis on the Rise in Yemen. *Sada Middle East Analysis*, 31 October 2014. Retrieved 22 November 2021 from: <https://carnegieendowment.org/sada/57087>.

²⁵⁷ Transfeld Mareike, Houthis on the Rise in Yemen, σπ. π..

²⁵⁸ Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 270 και Transfeld Mareike, Houthis on the Rise in Yemen, σπ. π. και Kepel Gilles, *Away from the Chaos: The Middle East and the Challenge to the West*, σπ. π. p. 186.

²⁵⁹ Fraihat Ibrahim, *Unfinished Revolutions: Yemen, Libya and Tunisia after the Arab Spring*, σπ. π. p. 49.

²⁶⁰ Alley Longley April, Yemen's Houthi Takeover, σπ. π. και Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 52.

²⁶¹ Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 52 και Fraihat Ibrahim, *Unfinished Revolutions: Yemen, Libya and Tunisia after the Arab Spring*, σπ. π. p. 49.

²⁶² Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 271 και Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 177.

μέχρι τις αρχές Φεβρουαρίου η κυβέρνηση έχει αντικατασταθεί από μια Ανώτατη Επαναστατική Επιτροπή, η οποία θα διοικεί τη χώρα για τα επόμενα τουλάχιστον δύο έτη²⁶³.

Τα μέλη του ΣΣΚ, ο Αραβικός Σύνδεσμος και πολλές φυλές της χώρας καταδικάζουν τις εν λόγω ενέργειες ως πραξικοπηματικές, ενώ οι διπλωματικές αντιπροσωπείες των ΗΠΑ και άλλων 15 ακόμα κρατών αναχωρούν από τη Σαναά προς το Άντεν και αργότερα προς το Ριάντ και την Τζέντα²⁶⁴. Επίσης, η υφιστάμενη κατάσταση επηρεάζει άμεσα και το Νότο, αφού ολόένα και περισσότεροι ευθυγραμμίζονται με τις απόψεις του εγχώριου αυτονομιστικού κινήματος, που θεωρεί τις ταραχές αυτές ως περίτρηνη απόδειξη για την ορθότητα των αιτημάτων τους. Έτσι, η παρούσα συγκυρία εκλαμβάνεται ως μια πολύτιμη ευκαιρία ώστε να αποκτήσουν την υποστήριξη των χωρών του Κόλπου και να ανεξαρτητοποιηθούν²⁶⁵.

Ωστόσο, οι Υποστηρικτές του Θεού απορρίπτουν τις επανειλημμένες εκκλήσεις διεθνών και περιφερειακών δρώντων για διάλογο και αντ' αυτού υπογράφουν συμφωνίες με το Ιράν τόσο για την καθιέρωση απευθείας εμπορικών πτήσεων μεταξύ της Τεχεράνης και της Σαναά, όσο και για την κατασκευή ενός νέου εργοστασίου παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας²⁶⁶. Έτσι, η Ισλαμική Δημοκρατία του Ιράν αποκτά ολόένα και περισσότερα ερείσματα στην περιοχή, παρά το γεγονός ότι αυτή η ευνοϊκή για την ίδια συγκυρία δεν οφείλεται στις δικές της ενέργειες. Επιδιώκοντας τον μετριασμό της σαουδαραβικής επιρροής, εξυπηρετεί κάποιες από τις ανάγκες της Ζαϊντικής οργάνωσης προκειμένου να εδραιωθούν οι στρατιωτικο-πολιτικές της επιτυχίες και να αυξηθεί η ανασφάλεια στο μαλακό υπογάστριο του Ριάντ²⁶⁷.

²⁶³ Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 53 και Nevola Luca & Shibana Baraa, The Role of “Coop Forces” Saleh and the Houthis, σπ. π. p. 237. Έκτοτε, η συμμαχία των Χούθις και του Αλί Σάλεχ αντιμετωπίζει εσωτερικές δυσκολίες σε πολιτικό και στρατιωτικό επίπεδο, καθώς και τα δύο μέρη προσπαθούν να εξυπηρετήσουν τα δικά τους αποκλίνοντα πολλές φορές συμφέροντα. Βλ. Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 178.

²⁶⁴ Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 273 και Nevola Luca & Shibana Baraa, The Role of “Coop Forces” Saleh and the Houthis, σπ. π. p. 237. Μέχρι τα τέλη Φλεβάρη μόνο οι πρεσβείες του Ιράν, της Ρωσίας, της Συρίας, του Λιβάνου και της Παλαιστινιακής Αρχής παραμένουν στην Σαναά. Βλ. Nevola Luca & Shibana Baraa, The Role of “Coop Forces” Saleh and the Houthis, σπ. π. p. 237.

²⁶⁵ Alley Longley April, *Yemen’s Houthi Takeover*, σπ. π. .

²⁶⁶ Riedel Bruce, *Kings and Presidents Saudi Arabia and the United States since FDR*, σπ. π. p. 185 και Nevola Luca & Shibana Baraa, The Role of “Coop Forces” Saleh and the Houthis, σπ. π. p. 237 και Fraihat Ibrahim, Will Saudi Arabia’s “Operation Decisive Storm” Restore Order in Yemen? *Brookings*, 28 March 2015. Retrieved 12 November 2021 from: <https://www.brookings.edu/opinions/will-saudi-arabias-operation-decisive-storm-restore-order-in-yemen/> .

²⁶⁷ Juneau Thomas, Iran’s Policy Towards the Houthis in Yemen: A Limited Return on a Modest Investment, σπ. π. p. 661.

Αντιθέτως, η Σαουδική Αραβία δεν επιθυμεί κατά κανένα τρόπο το Ιράν να αποκτήσει γεωστρατηγικό έρεισμα στον Κόλπο, αλλά ούτε και ένα θύλακα της Αλ Κάιντα της Αραβικής Χερσονήσου σε μια περιοχή όπου θα μπορούσε δυνητικά να εμποδίζει τη διέλευση εμπορικών πλοίων μέσω της Ερυθράς και της διώρυγας του Σουέζ²⁶⁸. Έτσι, όταν ο Πρόεδρος της διεθνώς αναγνωρισμένης κυβέρνησης της Υεμένης θα δραπετεύσει στο Άντεν και θα ζητήσει τη διεθνή επέμβαση για την αποκατάσταση της κυριαρχίας του, το σαουδαραβικό βασίλειο θα είναι το πρώτο, που θα ανταποκριθεί στο πολεμικό αυτό κάλεσμα²⁶⁹.

4.2 Η στρατιωτική ανάμειξη της Σαουδικής Αραβίας στην Υεμένη και το Ιράν

Στις 20 Μαρτίου του 2015 δύο συντονισμένες τρομοκρατικές ενέργειες σε τεμένη της υεμένης πρωτεύουσας προκαλούν τον θάνατο 142 ατόμων και τον τραυματισμό εκατοντάδων άλλων²⁷⁰. Αν και ο τοπικός βραχίονας του Ισλαμικού Κράτους αναλαμβάνει εξολοκλήρου την ευθύνη των βομβιστικών επιθέσεων, εντούτοις σε μια μορφή αντιποίνων οι Ζαϊντικές πολιτοφύλακες πολιορκούν το Άντεν και εντός μιας περίπου εβδομάδας καταφέρνουν όχι μόνο να το καταλάβουν, αλλά συγχρόνως να αναγκάσουν τον πρόεδρο Χάντι να διαφύγει στο σαουδαραβικό αυτή τη φορά βασίλειο, ζητώντας την παρέμβαση της διεθνούς κοινότητας²⁷¹.

Τα εν λόγω γεγονότα συμπίπτουν χρονικά με την αναθεώρηση των στόχων της εξωτερικής πολιτικής της πετρομοναρχίας, αφού ο θάνατος του βασιλιά Αμπντάλα και οι συνεχιζόμενες επιδιώξεις της κυβέρνησης Ομπάμα σε σχέση με το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν ενθαρρύνουν την υιοθέτηση πιο επιθετικών πολιτικών από μέρους του Βασιλείου²⁷². Κατ' αυτό τον τρόπο, ο νέος ηγεμόνας της χώρας Σαλμάν μπιν Σαούντ όχι μόνο καθιστά την

²⁶⁸ Gardner Hall, *World War Trump: The Risks of America's New Nationalism*, Prometheus Books, New York, 2018, p. 157.

²⁶⁹ Fraihat Ibrahim, *Unfinished Revolutions: Yemen, Libya and Tunisia after the Arab Spring*, οπ. π. p. 49 και Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, οπ. π. p. 53.

²⁷⁰ Hill Ginny, *Yemen Endures*, οπ. π. p. 274 και Mubaraz Ahmed, What You Should Know About ISIS in Yemen. *Tony Blair Institute for Global Change*, 3 November 2015. Retrieved 20 December 2021 from: <https://institute.global/policy/what-you-should-know-about-isis-yemen> .

²⁷¹ Hill Ginny, *Yemen Endures*, οπ. π. p. 274 και Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, οπ. π. p. 203 και Darwich May, *The Saudi Intervention in Yemen*, οπ. π. p. 128.

²⁷² Hazbun Waleed, *Regional Powers and the Production of Insecurity in the Middle East*, οπ. π. p. 11 και Hill Ginny, *Yemen Endures*, οπ. π. p. 287.

ανάσχεση της ιρανικής επιρροής στην περιοχή ως κορυφαία εθνική προτεραιότητα, αλλά συγχρόνως μεταβάλλει και τις στρατηγικές για την επίτευξή της²⁷³.

Ιδιαίτερα ο νεαρός Υπουργός Άμυνας Μοχάμεντ μπιν Σαλμάν²⁷⁴, ο οποίος μάλιστα σε μεταγενέστερο χρόνο θα ηγηθεί και ενός φιλόδοξου σχεδίου για τη μετατροπή της Μοναρχίας σε ηγέτιδα δύναμη, αντιλαμβάνεται την Ισλαμική Δημοκρατία του Ιράν ως τον πιο επικίνδυνο και αποσταθεροποιητικό παράγοντα για την ευημερία των κρατών μελών του ΣΣΚ²⁷⁵. Έχοντας απόλυτη εμπιστοσύνη στις επιχειρησιακές δυνατότητες των ενόπλων του δυνάμεων και θεωρώντας την Υεμένη ως έναν εύκολο και σύντομο τρόπο είτε για να εδραιωθεί η θέση του και να αναρριχηθεί ευκολότερα στον σαουδαραβικό θρόνο, είτε για να σταλεί ένα ηχηρό μήνυμα στο Ιράν ότι δεν θα γίνει ανεκτή καμιά δική του παρέμβαση στις αραβικές υποθέσεις, αναλαμβάνει την πρωτοβουλία να οργανώσει μια εκστρατεία κατά των Χούθις²⁷⁶.

Εντός ελαχίστου χρονικού διαστήματος καταφέρνει να εξασφαλίσει τη δημιουργία ενός στρατιωτικού συνασπισμού με την συμμετοχή άλλων οκτώ σουνιτικά κρατών προκειμένου επισήμως να υπερασπιστεί τη διεθνώς αναγνωρισμένη κυβέρνηση της Υεμένης και να διασώσει το λαό της από την επιθετικότητα των Υποστηρικτών του Θεού και των συμμάχων τους²⁷⁷. Έτσι, στις 25 Μαρτίου του 2015, η νέα συμμαχία υπό την ηγεσία της

²⁷³ Dihstelhoff Julius - Lohse Alexander, Political Islam as an Ordering Factor? The Reconfiguration of the Regional Order in the Middle East Since the “Arab Spring”. In Amour O. Philipp (ed), *The Regional Order in the Gulf Region and the Middle East: Regional Rivalries and Security Alliances*, Palgrave Macmillan, Cham, 2020, p. 42.

²⁷⁴ Η πιο ριζοσπαστική κίνηση του βασιλιά Σαλμάν αποτελεί ο διορισμός του νεαρού του γιου Μοχάμεντ ως αναπληρωτή διαδόχου του Στέμματος, καθώς με αυτό τον τρόπο παρακάμπτει την επίσημη σειρά διαδοχής του σαουδαραβικού θρόνου. Βλ. Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 56.

²⁷⁵ Rezaei Farhad, *Iran's Foreign Policy After the Nuclear Agreement: Politics of Normalizers and Traditionalists*, σπ. π. p. 169.

²⁷⁶ Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 56 και Hiro Dilip, *Cold War in the Islamic World: Saudi Arabia, Iran and the Struggle for Supremacy*, σπ. π. p. 283 και Saikal Amin, *Iran Rising: The Survival and Future of the Islamic Republic*, σπ. π. p. 193. Παρά το γεγονός ότι το επίσημο αίτημα του προέδρου Χάντι για στρατιωτική βοήθεια εκδίδεται στις 24 Μαρτίου 2015, ωστόσο η επέμβασή προετοιμάζεται κατά την περίοδο, την οποία διαμένει στο Άντεν μέσα από τακτικές συναντήσεις του με τον Σαουδάραβα πρέσβη. Βλ. Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 56.

²⁷⁷ Darwich May, *The Saudi Intervention in Yemen*, σπ. π. p. 128 και Fraihat Ibrahim, *Will Saudi Arabia's “Operation Decisive Storm” Restore Order in Yemen?*, σπ. π.. Στο συνασπισμό συμμετέχουν αρχικά η Αίγυπτος, το Μπαχρέιν, το Κουβέιτ, το Κατάρ, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, η Ιορδανία, το Σουδάν και το Μαρόκο, ενώ αργότερα προσχωρεί η Σενεγάλη, η Ερυθραία και η Σομαλία. Βλ. Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 56.

Σαουδικής Αραβίας ανακοινώνει την έναρξη της επιχείρησης *Αποφασιστική Καταιγίδα*, πραγματοποιώντας αεροπορικούς βομβαρδισμούς σε όλη την Υεμένη²⁷⁸.

Την αμέριστη υποστήριξη στις εν λόγω ενέργειες εκφράζουν άμεσα ο Αραβικός Σύνδεσμος και ο Οργανισμός Ισλαμικής Συνεργασίας, ενώ το Ηνωμένο Βασίλειο και η Γαλλία παρέχουν υλικοτεχνική υποστήριξη παρά το ότι δεν αποτελούν μέλη του συνασπισμού²⁷⁹. Παράλληλα, αυξάνονται και οι διεθνείς πιέσεις προς τους Χούθις με το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών να υιοθετεί στις 14 Απριλίου του 2015 το ψήφισμα 2216, δια του οποίου απαιτείται η απόσυρση των πολιτοφυλακών τους από τις καταληφθείσες περιοχές και η άνευ όρων παράδοση των κατασχεμένων οπλικών συστημάτων από τις εγκαταστάσεις του στρατού και των υπηρεσιών ασφαλείας²⁸⁰.

Η εν λόγω απόφαση έρχεται να ενισχύσει τις διπλωματικές ικανότητες του συνασπισμού, προσδίδοντας ταυτόχρονα νομιμοποίηση στο ξένο στρατιωτικό προσωπικό, που εμπλέκεται με οποιοδήποτε τρόπο στις πολεμικές επιχειρήσεις. Ιδίως οι ΗΠΑ θέλοντας να αμβλύνουν τις αντιδράσεις του Βασιλιά Σαλμάν απέναντι στην επερχόμενη υπογραφή του Κοινού Ολοκληρωμένου Σχεδίου Δράσης (ΚΟΣΔ) παρέχουν πλήθος υποστηρικτικών υπηρεσιών, συνδράμοντας παράλληλα στο ναυτικό αποκλεισμό της Υεμένης και στον εναέριο ανεφοδιασμό των επιτιθέμενων αεροσκαφών²⁸¹.

Την ίδια όμως περίοδο, η Ισλαμική Δημοκρατία καλεί τα Ηνωμένα Έθνη να προβούν σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες προκειμένου να τερματιστούν οι επιθέσεις του συνασπισμού και αντ' αυτού να εργαστούν από κοινού για την αποτροπή της περαιτέρω διάλυσης της Υεμένης²⁸². Συγκεκριμένα, τον Απρίλιο του 2015 ο Ιρανός Υπουργός Εξωτερικών Μοχάμεντ Τζαβάντ Ζαρίφ, σε επιστολή του προς το Συμβούλιο Ασφαλείας του Οργανισμού προτείνει ένα

²⁷⁸ Riedel Bruce, *Kings and Presidents Saudi Arabia and the United States since FDR*, σπ. π. p. 185. Για τους βασικούς συμμετέχοντες του πολέμου βλ. Χάρτη 4.

²⁷⁹ Fraihat Ibrahim, Will Saudi Arabia's "Operation Decisive Storm" Restore Order in Yemen?, σπ. π. και Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 59.

²⁸⁰ Riedel Bruce, *Kings and Presidents Saudi Arabia and the United States since FDR*, σπ. π. p. 186 και Fraihat Ibrahim, *Unfinished Revolutions: Yemen, Libya and Tunisia after the Arab Spring*, σπ. π. p. 50 και United Nations Security Council, *Resolution 2016 (2015)*, 14 April 2015, p. 3. Retrieved 2 February 2022 from: <https://www.un.org/securitycouncil/s/res/2216-%282015%29-0> .

²⁸¹ Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 59 και Hiro Dilip, *Cold War in the Islamic World: Saudi Arabia, Iran and the Struggle for Supremacy*, σπ. π. p. 283.

²⁸² Pradhan Kumar Prasanta, Arab Spring and Sectarian Faultlines in West Asia, σπ. π. p. 84.

σχέδιο τεσσάρων σημείων για την αποκλιμάκωση της κρίσης, όπου μεταξύ άλλων προβλέπει την άμεση κατάπαυση του πυρός και την επανέναρξη του Εθνικού Διαλόγου²⁸³.

Ωστόσο, οι Δυτικοί και οι Άραβες διπλωμάτες δείχνουν ελάχιστο ενδιαφέρον για την εν λόγω πρόταση, καθώς αμφισβητούν τις ιρανικές προτάσεις σχετικά με την εξομάλυνση της κατάστασης στην Υεμένη²⁸⁴. Έτσι, οι εχθροπραξίες όχι μόνο συνεχίζονται, αλλά μετά και τις στρατιωτικές του επιτυχίες ο συνασπισμός προχωρά στις 22 Απριλίου του 2015 στην έναρξη της δεύτερης φάσης των επιχειρήσεων με την ονομασία *Ανανέωση της Ελπίδας*, προκειμένου να πλήξει τις στρατηγικές υποδομές και την κινητικότητα των αντιπάλων του²⁸⁵.

Έτσι, μετά από την πάροδο μόλις λίγων μηνών από την έναρξη του εμφυλίου πολέμου και των αεροπορικών επιθέσεων, οι συνθήκες για το φτωχότερο κράτος της Μέσης Ανατολής γίνονται ολοένα και πιο δυσμενείς. Η πετρελαϊκή παραγωγή έχει διακοπεί, η απώλεια εσόδων οδηγεί την οικονομία στο ναδίρ, ενώ ο ναυτικός αποκλεισμός της χώρας έχει επιφέρει ραγδαία μείωση στις εισαγωγές τροφίμων και ενεργειακών πόρων²⁸⁶. Παράλληλα, οι πολλαπλοί και αδιακρίτως πραγματοποιούμενοι αεροπορικοί βομβαρδισμοί του συνασπισμού έχουν προκαλέσει σοβαρότατες παράπλευρες απώλειες στις υγειονομικές ή άλλες κοινωνικές υποδομές της Υεμένης και στον άμαχο πληθυσμό²⁸⁷.

Τα γεγονότα αυτά προκαλούν τον αποτροπιασμό του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, αφού μέσω μιας δημοσιογραφικής διαρροής στις αρχές του 2016 γίνεται γνωστό ότι η επιτροπή κυρώσεων έχει αποδείξει ότι και οι δύο αντιμαχόμενες πλευρές παραβιάζουν τακτικά τις

²⁸³ Charbonneau Louis, Iran submits four-point Yemen peace plan to United Nations. *Reuters*, 17 April 2015. Retrieved 19 October 2021 from: <https://www.reuters.com/article/us-yemen-security-iran-idUSKBN0N823820150417>.

²⁸⁴ Charbonneau Louis, Iran submits four-point Yemen peace plan to United Nations. *Reuters*, 17 April 2015.

²⁸⁵ Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 276 και Darwich May, *The Saudi Intervention in Yemen*, σπ. π. p. 136.

²⁸⁶ Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 276.

²⁸⁷ Hiro Dilip, *Cold War in the Islamic World: Saudi Arabia, Iran and the Struggle for Supremacy*, σπ. π. p. 304 και Darwich May, *The Saudi Intervention in Yemen*, σπ. π. p. 136. Σύμφωνα με την έκθεση του οργανισμού Yemen Data Project από τον Μάρτιο του 2015 έως και τον Αύγουστο του 2016 έχουν σημειωθεί 8600 αεροπορικές επιθέσεις από μέρους του συνασπισμού, εκ των οποίων οι 3577 αφορούν στρατιωτικούς στόχους, οι 3158 μη στρατιωτικούς στόχους, ενώ συγχρόνως έχουν πραγματοποιηθεί 1882 περιστατικά, που δεν δύνανται να ταξινομηθούν. Βλ. Hiro Dilip, *Cold War in the Islamic World: Saudi Arabia, Iran and the Struggle for Supremacy*, σπ. π. p. 307 και *Yemen Data ProJect*. Retrieved 30 November 2021 from: <https://yemendataproject.org/>.

διεθνείς ανθρωπιστικές Συμβάσεις²⁸⁸. Από τη μία οι πολιτοφυλακές των Χούθις βάζουν αδιακρίτως κατά κατοικημένων σαουδαραβικών περιοχών και στρατολογούν δια της βίας Αφρικανούς κυρίως μετανάστες για να στηρίξουν την πολεμική τους προσπάθεια, ενώ από την άλλη τα μέλη του συνασπισμού όχι μόνο διεξάγουν τυφλές επιθέσεις σε στρατιωτικούς και μη στόχους, αλλά ταυτόχρονα παρεμποδίζουν σκοπίμως την παράδοση της ανθρωπιστικής βοήθειας σε όσους την έχουν ανάγκη²⁸⁹.

Οι πολλαπλές αυτές παραβιάσεις του Διεθνούς Δικαίου, αλλά και ο φόβος μήπως κατηγορηθούν οι ΗΠΑ για πιθανή συνέργεια σε εγκλήματα πολέμου, μεταβάλλουν την αμερικανική στάση απέναντι στην κρίση της Υεμένης²⁹⁰. Έτσι, ο πρόεδρος Ομπάμα κατά την τελευταία περίοδο της θητείας του αναστέλλει τις πωλήσεις ορισμένων τύπου όπλων προς τον συνασπισμό, διαμηνύοντας συγχρόνως ότι η όποια βοήθεια της χώρας του θα περιοριστεί στην παροχή υλικοτεχνικού εξοπλισμού²⁹¹.

Ωστόσο, η εκλογή του συντηρητικού υποψηφίου Ντόναλντ Τραμπ το 2017 έρχεται να ανατρέψει την εν λόγω απόφαση, αφού ο νέος ένοικος του Λευκού Οίκου από την προεκλογική κιόλας περίοδο έχει εκφράσει ανοιχτά τις αντι-ιρανικές του αντιλήψεις²⁹². Έτσι, για την αμερικανική κυβέρνηση το Ιράν αποτελεί πλέον μια άμεση απειλή για την ασφάλεια και την σταθερότητα των στρατηγικών της εταιρών στον Κόλπο, ενώ η στήριξη, που παρέχει στις

²⁸⁸ Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 282 και Darwich May, *The Saudi Intervention in Yemen*, σπ. π. p. 137 και MacAskill Ewen, *UN Report Into Saudi-led strikes in Yemen Raises Questions Over UK Role*. *The Guardian*, 27 January 2016. Retrieved 20 March 2022 from: <https://www.theguardian.com/world/2016/jan/27/un-report-into-saudi-led-strikes-in-yemen-raises-questions-over-uk-role> .

²⁸⁹ Hill Ginny, *Yemen Endures*, σπ. π. p. 285 και United Nations Security Council, *Letter dated 22 January 2016 from the Panel of Experts on Yemen established pursuant to Security Council resolution 2140 (2014) addressed to the President of the Security Council*, 26 January 2016, pp. 37-39. Retrieved 15 March 2022 from: <https://reliefweb.int/report/yemen/letter-dated-22-january-2016-panel-experts-yemen-final-report-panel-experts-yemen> .

²⁹⁰ Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 59.

²⁹¹ Hiro Dilip, *Cold War in the Islamic World: Saudi Arabia, Iran and the Struggle for Supremacy*, σπ. π. p. 308 και Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. p. 59. Από την έναρξη του πολέμου ως και τις 15 Φεβρουαρίου του 2017 η αμερικανική πολεμική αεροπορία έχει διεξάγει 7564 επιχειρήσεις εναέριου ανεφοδιασμού, ενώ οι ΗΠΑ από το 2001 έως και το 2016 αποτελούν τον μεγαλύτερο εξαγωγέα όπλων προς την Σαουδική Αραβία με συμβόλαια, που αγγίζουν τα 8,4 δις δολάρια. Βλ. Lackner Helen, *Yemen in Crisis*, σπ. π. pp. 59, 61.

²⁹² Saikal Amin, *Iran Rising: The Survival and Future of the Islamic Republic*, σπ. π. p. 209 και Wakil Sanam, *Iran on the Brink: Challenges & Opportunities for Washington*, σπ. π. p. 5 και Hazbun Waleed, *Regional Powers and the Production of Insecurity in the Middle East*, σπ. π. p. 7.

σιτικές ομάδες της περιοχής το καθιστούν απολύτως υπεύθυνο για την αναζωπύρωση των σεχταριστικών συγκρούσεων στην Μέση Ανατολή²⁹³.

Κατ' αυτό τον τρόπο, εξαφανίζεται η όποια πρόοδος έχει συντελεστεί προς τη βελτίωση των μεταξύ τους διακρατικών σχέσεων από την προηγούμενη κυβέρνηση, γεγονός το οποίο επιδοκιμάζεται εντόνως από την Σαουδική Αραβία²⁹⁴. Άμεσα αίρονται όλοι οι προγενέστεροι περιορισμοί στις εξαγωγές οπλικών συστημάτων προς τον συνασπισμό, ενώ το σαουδαραβικό βασίλειο σημειώνει άλλη μια διπλωματική νίκη όταν τον Μάιο του 2017 σε επίσημη ομιλία του στο Ριάντ ο πρόεδρος Τραμπ συσχετίζει τον υποστηριζόμενο από την Τεχεράνη σιτικό ριζοσπαστισμό με τον σουνιτικό τζιχαντισμό²⁹⁵.

Μέσα σε αυτή την ευνοϊκή για τη σαουδαραβική μοναρχία συγκυρία ο πρίγκιπας διάδοχος Μοχάμεντ μπιν Σαλμάν υιοθετεί μια ακόμα σκληρότερη στάση απέναντι στο Ιράν, διαμηνύοντας με κάθε τρόπο ότι δεν πρόκειται ποτέ να συνομιλήσει με ένα καθεστώς, το οποίο στοχεύει στην κατάληψη των ιερών τόπων του Ισλάμ²⁹⁶. Ωστόσο, όσο ο πόλεμος κλιμακώνεται οι Υποστηρικτές του Θεού επεκτείνουν τη δύναμή τους και καθίστανται ολοένα και ελκυστικότερος εταίρος για την Ισλαμική Δημοκρατία του Ιράν²⁹⁷. Έτσι, την ίδια περίοδο οι Χούθι αποκτούν πρόσβαση σε ανώτερο τεχνολογικά πολεμικό εξοπλισμό, ο οποίος όχι μόνο θα τους δώσει τη δυνατότητα να απειλούν ευθέως το σουνιτικό Βασίλειο και τους συμμάχους του, αλλά συγχρόνως θα τους επιτρέψει να αποδεσμευτούν από την υποχρεωτική τους συμπόρευση με τον Αλί Σάλεχ και να εμφανίσουν την οργάνωσή τους ως σημαντικό μέλος της «συμμαχίας των αποκλεισμένων»²⁹⁸.

²⁹³ Saikal Amin, *Iran Rising: The Survival and Future of the Islamic Republic*, σπ. π. p. 210.

²⁹⁴ Hiro Dilip, *Cold War in the Islamic World: Saudi Arabia, Iran and the Struggle for Supremacy*, σπ. π. p. 316 και Saikal Amin, *Iran Rising: The Survival and Future of the Islamic Republic*, σπ. π. p. 12.

²⁹⁵ Rezaei Farhad, *Iran's Foreign Policy After the Nuclear Agreement: Politics of Normalizers and Traditionalists*, σπ. π. p. 177 και Hiro Dilip, *Cold War in the Islamic World: Saudi Arabia, Iran and the Struggle for Supremacy*, σπ. π. pp. 317-318. Ο πρόεδρος Τραμπ υιοθετεί σε μεγάλο βαθμό τις αντι-ιρανικές απόψεις του Αμερικανού συμβούλου εθνικής ασφαλείας Μάικλ Φλιν, οι οποίες αγνοούν εκουσίως την θεολογική σύγκρουση μεταξύ σουνιτών και σιτών για να εξυπηρετήσουν το νέο κυβερνητικό αφήγημα. Βλ. Hiro Dilip, *Cold War in the Islamic World: Saudi Arabia, Iran and the Struggle for Supremacy*, σπ. π. p. 319.

²⁹⁶ Hiro Dilip, *Cold War in the Islamic World: Saudi Arabia, Iran and the Struggle for Supremacy*, σπ. π. p. 320.

²⁹⁷ Juneau Thomas, *How War in Yemen Transformed the Iran-Houthi Partnership*, σπ. π. p. 5.

²⁹⁸ Nevola Luca & Shibana Baraa, *The Role of "Coop Forces" Saleh and the Houthis*, σπ. π. p. 240 και Βιβή Κεφαλά, Η επίδραση του Ιράν στο Ιράκ, στον Λίβανο και την Παλαιστίνη. Στο Κεφαλά Βιβή - Τσαρδανίδης Χαράλαμπος (επιμ.), *Ιράν: Πολιτική, Οικονομία, Διεθνείς και Περιφερειακές Σχέσεις*,

Κεφάλαιο 5^ο: Η εξέλιξη της κρίσης της Υεμένης

5.1 Οι συμμαχικοί ανταγωνισμοί, η ιρανική επιρροή και οι ειρηνευτικές προσπάθειες

Η συμμαχία των Χούθις και του Αλί Σάλεχ μετά από τρία σχεδόν έτη αλληπάλλληλων αεροπορικών βομβαρδισμών και επανειλημμένων προσπαθειών οικονομικού της στραγγαλισμού, παραμένει σταθερά εγκατεστημένη στα βόρεια υψίπεδα της χώρας, διατηρώντας συνάμα τον έλεγχο στο μεγαλύτερο τμήμα της παράκτιας επαρχίας Χοντέιντα στην Ερυθρά Θάλασσα και σε διάφορες περιοχές του Νότου²⁹⁹. Ωστόσο, καθ' όλη τη διάρκεια του πολέμου οι Υποστηρικτές του Θεού καταφέρνουν να οικοδομήσουν ένα δικό τους σύστημα πατρωνίας μέσω του συνδυασμού οικονομικών κινήτρων, φόβου και εκτεταμένων διαπροσωπικών σχέσεων με αρχηγούς φυλών³⁰⁰.

Αντίθετα, ο Αλί Σάλεχ μετά την αποπομπή του από το προεδρικό αξίωμα δεν κάνει καμία απολύτως ενέργεια προκειμένου να διατηρήσει το πελατειακό του δίκτυο, ενώ ακόμα και όταν οι Υποστηρικτές του Θεού στοχοποιούν και εξευτελίζουν κάποιους από τους πρώην πολιτικούς και στρατιωτικούς του συνεργάτες, εκείνος δεν προβάλλει καμία αντίσταση για να τους αποτρέψει. Υπό αυτές τις συνθήκες, οι Χούθις εκμεταλλεύονται με εξαιρετική μαεστρία τα στρατηγικά λάθη του έκπτωτου προέδρου, αποξενώνοντάς τον ολοένα και περισσότερο από τους εναπομείναντες υποστηρικτές του³⁰¹.

Όταν τον Αύγουστο του 2017 μια μαζική συγκέντρωση στην Σαναά για τον εορτασμό της 35^{ης} επετείου από την ίδρυση του Γενικού Λαϊκού Κογκρέσου φέρνει τις σχέσεις των δύο εταίρων σε οριακό σημείο, ο Αλί Σάλεχ φαίνεται αδύναμος να εναντιωθεί στις βουλές των

Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2014, σ. 424. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα όπλα και τις ιρανικές εξοπλιστικές ροές προς τους Χούθις βλ. Conflict Armament Research, *Frontline Perspective: Iranian Technology transfers To Yemen: 'Kamikaze' Drones Used by Houthi Forces to Attack Coalition Missile Defence Systems*, March 2017, pp. 1-10. Retrieved 17 September 2021 from: <https://www.conflictarm.com/publications/>.

²⁹⁹ Alley Longley April, Collapse of the Houthi-Saleh Alliance and the Future of Yemen's War. *International Crisis Group*, 11 January 2018. Retrieved 20 March 2022 from: <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/yemen/collapse-houthi-saleh-alliance-and-future-yemens-war>.

³⁰⁰ Alley Longley April, Collapse of the Houthi-Saleh Alliance and the Future of Yemen's War, σπ. π. και Gasim Gamal, Ali Abdullah Saleh's Assassination and Yemen's Tribes: Did Ali Abdullah Saleh's Tribal Games Lead to his Tragic End, σπ. π..

³⁰¹ Gasim Gamal, Ali Abdullah Saleh's Assassination and Yemen's Tribes: Did Ali Abdullah Saleh's Tribal Games Lead to his Tragic End, σπ. π..

Υποστηρικτών του Θεού³⁰². Ωστόσο, η κατάσταση όχι μόνο δεν εξομαλύνεται, αλλά τρεις μόλις μήνες μετά μια νέα εσωτερική διένεξη με αφορμή τον έλεγχο του τεμένους αλ Σάλεχ καταλήγει σε ένοπλη σύγκρουση στους δρόμους της υεμένηκης πρωτεύουσας³⁰³.

Έτσι, τον Δεκέμβριο του 2017 ο πρώην ηγέτης της Υεμένης σε συνέντευξή του σε τηλεοπτικό δίκτυο της περιοχής καταγγέλλει δημόσια το κίνημα των Υποστηρικτών του Θεού ως διεφθαρμένους πραξικοπηματίες³⁰⁴. Ταυτόχρονα, σε μια απόπειρα να συνάψει νέες συμμαχίες για να τον ενισχύσουν στον αγώνα του κατά των Ζαΐντι πολιτοφυλακών, καλεί τις γειτονικές χώρες και τα μέλη του συνασπισμού για την υπό όρους διακοπή των εχθροπραξιών και την αποκλιμάκωση της κρίσης³⁰⁵. Ο πρόεδρος Χάντι από το Ριάντ χαιρετίζει την μεταστροφή του πρώην πολιτικού του προϊσταμένου, ενώ εντός της σαουδαραβικής ηγεσίας αρχίζει να επικρατεί μια αυξημένη αισιοδοξία για την ευνοϊκή προς τα συμφέροντά της έκβαση του πολέμου³⁰⁶.

Ωστόσο, το θετικό αυτό κλίμα αποδεικνύεται εφήμερο, καθώς ο Αλί Σάλεχ στις 4 Δεκεμβρίου του 2017 δολοφονείται στην Σαναά κατόπιν των τελευταίων του προσπαθειών για να αλλάξει στρατόπεδο³⁰⁷. Έκτοτε, οι Χούθις καθίστανται η ισχυρότερη στρατιωτική δύναμη στο Βορρά, διατηρώντας συγχρόνως σημαντικά λαϊκά ερείσματα λόγω και της έντονης κοινωνικής δυσαρέσκειας απέναντι στους βομβαρδισμούς και τους αποκλεισμούς του συνασπισμού³⁰⁸. Παράλληλα, ο μονοπωλιακός πλέον έλεγχος των χερσαίων εμπορικών οδών στις κατεχόμενες από τους Ζαΐντι περιοχές, προσφέρει μια οικονομική ανάσα στο κίνημα, αφού για πρώτη φορά από το ξέσπασμα του πολέμου αποκτά μια σχετικά βιώσιμη πηγή εσόδων³⁰⁹.

³⁰² Alley Longley April, Collapse of the Houthi-Saleh Alliance and the Future of Yemen's War, *οπ. π.* και Nevola Luca & Shibana Baraa, The Role of "Coop Forces" Saleh and the Houthis, *οπ. π.* p. 244.

³⁰³ Alley Longley April, Collapse of the Houthi-Saleh Alliance and the Future of Yemen's War, *οπ. π.*

³⁰⁴ Hiro Dilip, *Cold War in the Islamic World: Saudi Arabia, Iran and the Struggle for Supremacy*, *οπ. π.* p. 332 και Mugahed Rim, Tribes and the State in Yemen, *οπ. π.* p. 59.

³⁰⁵ Hiro Dilip, *Cold War in the Islamic World: Saudi Arabia, Iran and the Struggle for Supremacy*, *οπ. π.* p. 332 και Mugahed Rim, Tribes and the State in Yemen, *οπ. π.* p. 59 και Reuters Staff, Yemen's Saleh Says Ready for 'New Page' With Saudi-led Coalition. *Reuters*, 2 December 2017. Retrieved 21 November 2021 from: <https://www.reuters.com/article/uk-yemen-security-idUKKBN1DW08K>.

³⁰⁶ Hiro Dilip, *Cold War in the Islamic World: Saudi Arabia, Iran and the Struggle for Supremacy*, *οπ. π.* p. 332 και Reuters Staff, Yemen's Saleh Says Ready for 'New Page' With Saudi-led Coalition, *οπ. π.*

³⁰⁷ Kepel Gilles, *Away from the Chaos: The Middle East and the Challenge to the West*, *οπ. π.* p. 188.

³⁰⁸ Alley Longley April, Collapse of the Houthi-Saleh Alliance and the Future of Yemen's War, *οπ. π.*

³⁰⁹ Salisbury Peter, In Yemen, 2018 Looks Like it Will Be Another Grim Year. In *The Project on Middle East Political Science* 29, January 2018, p. 16. Retrieved 12 January 2022 from: https://pomeps.org/wp-content/uploads/2018/02/POMEPS_Studies_29_Yemen_Web-REV.pdf. Οι Χούθις εισπράττουν

Όσο, όμως, οι συγκρούσεις συνεχίζονται, οι ηγέτες των Χούθις ενισχύουν τις διπλωματικές τους σχέσεις με την Ισλαμική Δημοκρατία, αποκτώντας πρόσβαση σε οπλισμό και τεχνολογία, που τους παρέχει τη δυνατότητα να απειλούν στρατιωτικά το σαουδαραβικό βασίλειο και τους περιφερειακούς τους συμμάχους³¹⁰. Αν και είναι αδύνατο να ορισθεί το ακριβές μέγεθος της ιρανικής συμβολής στην στρατιωτική ενίσχυση των Ζαΐντι πολιτοφυλακών, εντούτοις οι απεσταλμένοι των Ηνωμένων Εθνών σε έκθεσή τους προς το Συμβούλιο Ασφαλείας του Οργανισμού υποστηρίζουν ότι στην Υεμένη έχουν βρεθεί υπολείμματα πυραύλων, πολεμικός εξοπλισμός και στρατιωτικά μη επανδρωμένα αεροσκάφη ιρανικής προέλευσης³¹¹.

Η ιρανική κυβέρνηση επισήμως αρνείται τους εν λόγω ισχυρισμούς, παρά το ότι στο δημόσιο λόγο της έχουν ήδη αρχίσει να γίνονται αναφορές στην σημασία της συνεργασίας της με το κίνημα των Χούθις³¹². Μέσα σε αυτές τις συνθήκες, μια ανώτερη αντιπροσωπεία της Ζαΐντικής οργάνωσης, πραγματοποιεί τον Αύγουστο του 2018 την πρώτη της επίσημη συνάντηση με τον Λιβανέζο ηγέτη της Χεζμπολλά, Χασάν Νασράλα, ενώ την ίδια περίοδο απεσταλμένοι του κινήματος περιοδεύουν στο Ιράν και στο Ιράκ³¹³. Έτσι, οι Ζαΐντι ηγέτες όχι μόνο ενδυναμώνουν τους δεσμούς τους με τις υπόλοιπες σιιτικές ηγεσίες της περιοχής, αλλά συγχρόνως επιδεικνύουν ανοιχτά τις προθέσεις τους να διαδραματίσουν ένα σημαίνοντα ρόλο στο πλευρό του Ιράν³¹⁴.

τελωνειακούς και εταιρικούς φόρους από τις πόλεις και τα λιμάνια τα οποία ελέγχουν. Βλ. Juneau Thomas, *How War in Yemen Transformed the Iran-Houthi Partnership*, σπ. π. p. 13.

³¹⁰ Sharp M. Jeremy, *Yemen Civil War and Regional Intervention*. In *CRS Report*, R43960, 12 March 2021, p. 8. Retrieved 30 November 2021 from: <https://sgp.fas.org/crs/mideast/R43960.pdf> και Juneau Thomas, *How War in Yemen Transformed the Iran-Houthi Partnership*, σπ. π. p. 5.

³¹¹ United Nations Security Council, *Letter dated 26 January 2018 from the Panel of Experts on Yemen mandated by Security Council resolution 2342 (2017) addressed to the President of the Security Council*, 26 January 2018, p. 2. Retrieved 28 March 2022 from: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1800513.pdf>.

³¹² Thomas, *How War in Yemen Transformed the Iran-Houthi Partnership*, σπ. π. p. 5 και Alex Vatanka, *Iran's Role in the Yemen Crisis*. In Stephen W Day & Noel Brehony (eds), *Global, Regional and Local Dynamics in the Yemen Crisis*, Palgrave Macmillan, Cham, 2020, p. 161.

³¹³ Nevola Luca & Shiban Baraa, *The Role of "Coop Forces" Saleh and the Houthis*, σπ. π. p. 246 και Alex Vatanka, *Iran's Role in the Yemen Crisis*, σπ. π. p. 162.

³¹⁴ Nevola Luca & Shiban Baraa, *The Role of "Coop Forces" Saleh and the Houthis*, σπ. π. pp. 245-246 και Heistein Ari, *Yemen: Stalemated, Unstable and Potential Game Changers*. In *Institute for National Security Studies*, No 1433, 1 February 2021, p. 2. Retrieved 1 September 2021 from: <https://www.inss.org.il/publication/yemen-2021/>.

Παρ' όλα αυτά, τον Δεκέμβριο του 2018, πραγματοποιούνται οι πρώτες ουσιαστικές κινήσεις προς την αποκλιμάκωση του πολέμου³¹⁵, αφού ύστερα από τις έντονες πιέσεις της διεθνούς κοινότητας και του διαμεσολαβητή των Ηνωμένων Εθνών Μάρτιν Γκρίφιθς τα δύο αντιμαχόμενα μέρη δέχονται να καθίσουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων προκειμένου να βρεθεί μια αμοιβαία επωφελής διέξοδος από την κρίση³¹⁶. Ύστερα από ολιγοήμερες διαβουλεύσεις σε ένα μικρό προάστιο της Στοκχόλμης, η διεθνώς αναγνωρισμένη κυβέρνηση της Υεμένης και οι αξιωματούχοι των Χούθις αποφασίζουν από κοινού για την άμεση κατάπαυση του πυρός στην πόλη Χοντέιντα, για τη δημιουργία ενός μηχανισμού ανταλλαγής κρατουμένων και για τη διεξαγωγή μελλοντικών ειρηνευτικών συνομιλιών για το μέτωπο του Ταΐζ³¹⁷.

Η εν λόγω εξέλιξη όμως δεν αποφέρει τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, καθώς η έλλειψη προόδου στην εφαρμογή των όρων της συμφωνίας ενισχύει το υφιστάμενο καθεστώς και δημιουργεί τις κατάλληλες προϋποθέσεις για την περαιτέρω αποσταθεροποίηση της χώρας³¹⁸. Ιδιαίτερα για το Ριάντ η κατάσταση γίνεται ολοένα και δυσκολότερη, αφού τον Ιούνιο του 2019 έρχεται αντιμέτωπο με μια πολυμέτωπη κρίση στο εσωτερικό της συμμαχίας³¹⁹. Η ανακοίνωση της απόσυρσης σημαντικού μέρους του εκστρατευτικού σώματος

³¹⁵ Πριν την Στοκχόλμη έχουν υπάρξει δύο γύροι ανεπίσημων ειρηνευτικών συνομιλιών στη Γενεύη και μία ανεπιτυχής διπλωματική προσπάθεια για τον τερματισμό του πολέμου στο Κουβέιτ. Βλ. Al-Kahwati Ashi, Peace in Yemen. In *The Swedish Institute of International Affairs*, σπ. π. p. 5.

³¹⁶ Al-Kahwati Ashi, Peace in Yemen. In *The Swedish Institute of International Affairs*, σπ. π. p. 4 και International Crisis Group, Saving the Stockholm Agreement and Averting a Regional Conflagration in Yemen. In *Crisis Group Middle East Report*, No. 203, 18 July 2019, p. 2. Retrieved 02 Oct 2021 from: <https://www.jstor.org/stable/resrep31302.5>.

³¹⁷ United Nations, *Full text of the Stockholm agreement*, December 2018, pp. 1-2, 4. Retrieved 7 January 2022 from: <https://osesgy.unmissions.org/stockholm-agreement> και Al-Kahwati Ashi, Peace in Yemen. In *The Swedish Institute of International Affairs*, σπ. π. p. 4.

³¹⁸ International Crisis Group, Saving the Stockholm Agreement and Averting a Regional Conflagration in Yemen, σπ. π. p. 2 και Jalal Ibrahim, Yemen's Stockholm Agreement one Year On: Imaginary Progress?. *MEI@75*, 22 January 2020. Retrieved 21 January 2022 from: <https://www.mei.edu/publications/yemens-stockholm-agreement-one-year-imaginary-progress>. Ο πρόεδρος Χάντι σε επιστολή του προς τον επικεφαλής του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών επιρρίπτει ευθύνες στον Μάρτιν Γκρίφιθς για την επιμονή του να συνδιαλλαγεί με το κίνημα των Χούθις. Βλ. Reuters Staff, Yemen President Slams U.N. Envoy's Handling of War in Letter to Secretary-General. *Reuters*, 24 May 2019. Retrieved 3 January 2022 from: [Yemen president slams U.N. envoy's handling of war in letter to secretary-general | Reuters](https://www.reuters.com/article/yemen-president-slams-un-envoy-handling-of-war-in-letter-to-secretary-general/yemen-president-slams-un-envoy-handling-of-war-in-letter-to-secretary-general-idUSKCN190001).

³¹⁹ Riedel Bruce, Saudi Arabia's Role in the Yemen Crisis. In Stephen W Day & Noel Brehony (eds), *Global, Regional and Local Dynamics in the Yemen Crisis*, Palgrave Macmillan, Cham, 2020, p. 129.

των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων από την περιοχή όχι μόνο αναγκάζει την σαουδαραβική ηγεσία να αυξήσει την στρατιωτική της παρουσία στην Υεμένη, αλλά συγχρόνως προκαλεί σοβαρές αναταράξεις στην συνοχή του συνασπισμού³²⁰.

Άμεσα εκδηλώνονται έντονοι ανταγωνισμοί ανάμεσα στους υποστηρικτές του προέδρου Χάντι και το υποστηριζόμενο από το Άμπου Ντάμπι το αποσχιστικό Νότιο Μεταβατικό Συμβούλιο, με αποτέλεσμα μέχρι το τέλος του καλοκαιριού το Άντεν να έχει περάσει στα χέρια των αυτονομιστών³²¹. Μετά από μήνες εντάσεων, ο συχνά αποκαλούμενος «εμφύλιος μέσα στον εμφύλιο» αποκλιμακώνεται μερικώς, αφού στις 5 Νοεμβρίου του 2019 τα δύο αντιμαχόμενα μέρη υπογράφουν την Συμφωνία του Ριάντ, κατόπιν παρεμβάσεως της Σαουδικής Αραβίας³²². Κύριο μέλημά της αποτελεί ο τερματισμός των ενδοσυμμαχικών εντάσεων και η ενσωμάτωση των αυτονομιστικών δυνάμεων στο κυβερνητικό στρατόπεδο³²³.

Όμως, παρά την όποια προσπάθεια ανασύνταξης γίνεται ολοένα και πιο φανερό ότι ο σαουδαραβικής εμπνεύσεως συνασπισμός αδυνατεί να περιορίσει την εξουσία και την εγγύτητα του κινήματος των Χούθις με την Τεχεράνη³²⁴. Η Ζαϊντική οργάνωση εξακολουθεί να ελέγχει μεγάλα τμήματα στο Βορρά λειτουργώντας ουσιαστικά ως ένα έθνος-κράτος, ενώ μέσα στο 2020 η Ισλαμική Δημοκρατία του Ιράν καθίσταται η πρώτη χώρα, που παρέχει διπλωματική αναγνώριση στην κυβέρνηση των Ζαϊντι σιτών³²⁵.

Η εν λόγω ενέργεια προκαλεί πολλαπλές αντιδράσεις με αποκορύφωμα στις αρχές Ιανουαρίου του 2021, ο απερχόμενος πρόεδρος τον ΗΠΑ να χαρακτηρίσει επίσημα τους

³²⁰ Johnsen D. Gregory, *Foreign Actors in Yemen*, οπ. π. pp. 14-15 και Riedel Bruce, *Saudi Arabia's Role in the Yemen Crisis* οπ. π. p. 129.

³²¹ Kepel Gilles, *Συμμαχίες και Ρήξεις: Από τη Μέση Ανατολή έως τις Ευρωπαϊκές Συνοικίες*, οπ. π. p. 113 και Johnsen D. Gregory, *Foreign Actors in Yemen*, οπ. π. p. 15. Το Άμπου Ντάμπι κατά κύριο λόγο ενδιαφέρεται για τον έλεγχο των λιμανιών στις ακτές του Ινδικού Ωκεανού, καθώς αυτά συνδέονται με τη διεθνή αλυσίδα ανεφοδιασμού του Ντουμπάι. Βλ. Kepel Gilles, *Συμμαχίες και Ρήξεις: Από τη Μέση Ανατολή έως τις Ευρωπαϊκές Συνοικίες*, οπ. π. p. 113.

³²² Al Jazeera, *Yemen's Riyadh Agreement: An overview*. *Al Jazeera*, 29 July 2020. Retrieved 3 March 2021 from: <https://www.aljazeera.com/news/2020/7/29/yemens-riyadh-agreement-an-overview> και Radman Hussam, *The Riyadh Agreement One Year On*. *Analysis*, 13 November 2020. Retrieved 12 January 2022 from: <https://sanaacenter.org/publications/analysis/11905>.

³²³ Radman Hussam, *The Riyadh Agreement One Year On*, οπ. π..

³²⁴ Johnsen D. Gregory, *Foreign Actors in Yemen*, οπ. π. p. 15.

³²⁵ Sharp M. Jeremy, *Yemen Civil War and Regional Intervention*, οπ. π. p. 8 και Johnsen D. Gregory, *Foreign Actors in Yemen*, οπ. π. p. 15.

Υποστηρικτές του Θεού ως τρομοκρατική οργάνωση³²⁶. Ωστόσο, η τελευταία απόφαση της περιόδου διακυβέρνησης Τραμπ θα παραπεμφθεί στις καλένδες, καθώς ο νέος ένοικος του Λευκού Οίκου πρόκειται να υιοθετήσει μια νέα προσέγγιση στην εξωτερική πολιτική της χώρας, η οποία, σε ρητορικό τουλάχιστον επίπεδο, θα αποκλίνει από αυτές των προκατόχων του³²⁷.

5.2 Τα κέρδη, οι απώλειες και η κρίση της Υεμένης σήμερα

Όταν στις 20 Ιανουαρίου του 2021 ο Τζο Μπάιντεν αναλαμβάνει τα προεδρικά του καθήκοντα έρχεται αντιμέτωπος με τις επιπτώσεις των πολιτικών της κυβέρνησης Τραμπ. Ιδίως σε ότι αφορά το υποσύστημα του Κόλπου, η επιβολή κυρώσεων σε μη ευθυγραμμιζόμενα με τα αμερικάνικα συμφέροντα κράτη έχει επιδεινώσει σε μεγάλο βαθμό τους παράγοντες, που εξαρχής ευθύνονται για την αστάθεια στην περιοχή³²⁸. Έτσι, στην πρώτη του κιάλας ομιλία σχετικά με το νέο τρόπο χάραξης και άσκησης της εξωτερικής του πολιτικής, κάνει ειδική μνεία στην κρίση της Υεμένης, ανακοινώνοντας το διορισμό του βετεράνου διπλωμάτη Τιμ Λέντερκινγκ στην θέση του ειδικού απεσταλμένου για την περιοχή, τη διακοπή των πωλήσεων όπλων ή κάθε άλλης υποστήριξης σε επιθετικές επιχειρήσεις και την παροχή πλήρους στήριξης στην ειρηνευτική πρωτοβουλία των Ηνωμένων Εθνών³²⁹.

Άμεσα ανακαλείται ο χαρακτηρισμός των Χούθις ως τρομοκρατική οργάνωση, ενώ συγχρόνως παγώνει η αποστολή αμερικανικού πολεμικού εξοπλισμού αξίας 478 εκατομμυρίων

³²⁶ Sharp M. Jeremy, Yemen Civil War and Regional Intervention, οπ. π. p. 2. Ο χαρακτηρισμός είναι προγραμματισμένο να τεθεί σε ισχύ στις 19 Ιανουαρίου του 2021, δηλαδή μια ημέρα πριν από την αποχώρηση του Ντόναλντ Τραμπ από το προεδρικό αξίωμα και την ορκωμοσία του νεοεκλεγμένου προέδρου Τζο Μπάιντεν. Βλ. Chappell Bill, Trump Administration Moves to Brand Houthis in Yemen a Terrorist Group. *NPR*, 11 January 2021. Retrieved 9 March 2022 from: <https://www.npr.org/2021/01/11/936627548/trump-administration-moves-to-brand-houthis-in-yemen-a-terrorist-group?t=1649171282049>.

³²⁷ Al-Alkim Hamdan Hassan, U.S. President Joe Biden's Foreign Policy towards the Gulf. In *Open Journal of Political Science*, 11, 7 June 2021, p. 379. Retrieved 27 December 2021 from: https://www.researchgate.net/publication/352123092_US_President_Joe_Biden's_Foreign_Policy_towards_the_Gulf.

³²⁸ Οπ. π. pp. 381-382.

³²⁹ Alamer Sultan, Biden and the War in Yemen: The Larger Context of the Shifts in the American Position. *Sada Middle East Analysis*, 14 April 2021. Retrieved 23 February 2022 from: <https://carnegieendowment.org/sada/84326> και Sheline R. Anelle - Riedel Bruce, Order from Chaos: Biden's Broken Promise on Yemen. *Brookings*, 16 September 2021. Retrieved 15 March 2021 from: <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2021/09/16/bidens-broken-promise-on-yemen/>.

δολαρίων προς το σαουδαραβικό βασίλειο³³⁰. Οι διπλωματικές αυτές κινήσεις δημιουργούν ελπίδες για την αποκλιμάκωση των εχθροπραξιών, καθώς οι Αμερικανοί αξιωματούχοι θεωρούν ότι η πίεση προς το Ριάντ όχι μόνο θα επιταχύνει τις ειρηνευτικές προσπάθειες, αλλά ταυτόχρονα θα αμβλύνει την επιθετικότητα των Ζαΐντι πολιτοφυλακών³³¹. Πράγματι σε ελάχιστο χρονικό διάστημα βλέπει το φως της δημοσιότητας η καλά σχεδιασμένη πρόταση του Μοχάμεντ Μπιν Σαλμάν για την κατάπαυση του πυρός και την άρση του αποκλεισμού του διεθνούς αερολιμένα της Σαναά, η οποία γίνεται δεκτή με επιδοκμασίες από τη διεθνή κοινότητα³³².

Ωστόσο, οι Υποστηρικτές του Θεού αρνούνται να δεχθούν τους σχεδιασμούς του σαουδαραβικού βασιλείου και αντί να προσέλθουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων πολλαπλασιάζουν, καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, τις στρατιωτικές τους επιχειρήσεις τόσο στο Μάριμπ, όσο και εντός της σαουδαραβικής επικράτειας³³³. Παράλληλα, οι δυνάμεις ασφαλείας της οργάνωσης έχουν καταφέρει να εξαλείψουν κάθε είδους εσωτερική απειλή από τα κατεχόμενα εδάφη, ενώ μέσω σχολικών προγραμμάτων προωθούν το Ισλάμ και την επιρροή τους στον πληθυσμό. Έτσι, όσο περισσότερο χρόνο παραμένουν στην εξουσία αυξάνουν τις πιθανότητες να κερδίσουν τη διεθνή αναγνώριση του καθεστώτος τους³³⁴.

Σημαντικό διαπραγματευτικό εργαλείο στην εν λόγω προσπάθεια αποτελεί η παρουσία των πολιτοφυλακών της οργάνωσης στην Ερυθρά Θάλασσα και σε περιοχές γύρω από το στενό του Μπαμπ αλ Μάντεμ, η οποία παρέχει στους Υποστηρικτές του Θεού τη δυνατότητα να

³³⁰ Al-Alkim Hamdan Hassan, U.S. President Joe Biden's Foreign Policy towards the Gulf, *οπ. π.* p. 393 και Sharp M. Jeremy, Yemen Civil War and Regional Intervention, *οπ. π.* p. 2.

³³¹ Sheline R. Annelle - Riedel Bruce, Order from Chaos: Biden's Broken Promise on Yemen, *οπ. π.* Haykel Bernard, The Houthis, Saudi Arabia and the War in Yemen, *οπ. π.*

³³² Wamsley Laurel, Yemen: Saudi Arabia Proposes a Peace Deal, But Houthis Say it's not Enough. *NPR*, 22 March 2021. Retrieved 20 February 2022 from: <https://www.npr.org/2021/03/22/980031673/yemen-saudi-arabia-proposes-a-peace-deal-but-houthis-say-its-not-enough> και Haykel Bernard, The Houthis, Saudi Arabia and the War in Yemen, *οπ. π.* Για ολόκληρο το κείμενο της σαουδαραβικής ειρηνευτικής πρότασης βλ. Naar Ismaeel and Elkatouri Omar, Full text of Saudi Arabia's New Peace Initiative to End Yemen War. *Al Arabiya News*, 23 March 2021. Retrieved 25 February 2022 from: <https://english.alarabiya.net/News/gulf/2021/03/23/Full-text-of-Saudi-Arabia-s-new-peace-initiative-to-end-Yemen-war>.

³³³ Haykel Bernard, The Houthis, Saudi Arabia and the War in Yemen, *οπ. π.* και Wamsley Laurel, Yemen: Saudi Arabia Proposes a Peace Deal, But Houthis Say it's not Enough, *οπ. π.*

³³⁴ The Sana'a Center Editorial, Delusions of Victory Laid to Rest. *The Yemen Review*, 4 March 2022. Retrieved 2 April 2022 from: <https://sanaacenter.org/publications/the-yemen-review/16922> και Sharp M. Jeremy, Yemen Civil War and Regional Intervention, *οπ. π.* p. 12.

απειλούν ευθέως μία από τις σημαντικότερες διεθνώς οδούς μεταφοράς αγαθών³³⁵. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το κίνημα των Ζαΐντι σιιτών αναδύεται ως ο ισχυρότερος παράγοντας στην Υεμένη, αφού ο υποστηριζόμενος από το σαουδαραβικό βασίλειο πρόεδρος Χάντι φαίνεται να είναι πιο αδύναμος πολιτικά, και από πλευράς σωματικής υγείας, από ό,τι σε οποιαδήποτε άλλη περίοδο του πολέμου³³⁶.

Οι επιτυχίες αυτές συμβάλλουν τα μέγιστα στη δημιουργία εντυπώσεων για την στρατιωτική και πολιτική υπεροχή του Ιράν, παρά του ότι στην πραγματικότητα οι σχέσεις της Τεχεράνης με το κίνημα των Ζαΐντι δεν είναι αρκετά ισχυρές ή τόσο άμεσες όπως με άλλους μη κρατικούς δρώντες της Μέσης Ανατολής³³⁷. Ωστόσο, το γεγονός ότι οι αντίπαλοι της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν την θεωρούν ως μια τόσο υπολογίσιμη δύναμη αποτελεί από μόνο του ένα σημαντικό επίτευγμα για ένα κράτος, που βιώνει τη διεθνή απομόνωση για δεκαετίες και του οποίου η οικονομία και ο στρατός υποφέρουν από κρίσιμες ελλείψεις λόγω της επιβολής των κυρώσεων της Δύσης και των συμμάχων της³³⁸.

Έτσι, η αστάθεια στην Υεμένη εξυπηρετεί σε μεγάλο βαθμό τα συμφέροντα του Ιράν, καθώς του παρέχει τον απαραίτητο χώρο τόσο για την αύξηση της περιφερειακής του επιρροής, όσο και για την περαιτέρω πίεση των αντιπάλων του. Ταυτόχρονα, με την ένταξη των Ζαΐντι πολιτοφυλακών στο συμμαχικό του δίκτυο, καταφέρνει να περικυκλώσει τη Σαουδική Αραβία με ένα σύνολο αντίπαλων και στρατιωτικά ικανών δρώντων, οι οποίοι θα μπορούσαν να λειτουργήσουν αποτρεπτικά ως προς μια ενδεχόμενη επίθεση στην ιρανική επικράτεια, καθώς έχουν τη δυνατότητα να πλήξουν άμεσα όχι μόνο ζωτικής σημασίας υποδομές του Βασιλείου, αλλά και τις στρατιωτικές βάσεις των ΗΠΑ στην περιοχή³³⁹. Σε αυτά τα οφέλη μπορεί επίσης κανείς να προσθέσει και την μείωση του κόστους κάποιας ενδεχόμενης ήττας, αφού ακόμα και σε περίπτωση στρατιωτικής ή πολιτικής αποδυνάμωσης των Υποστηρικτών του Θεού, δεν πρόκειται να επηρεαστεί άμεσα η Ισλαμική Δημοκρατία του Ιράν³⁴⁰.

³³⁵ Juneau Thomas, *How War in Yemen Transformed the Iran-Houthi Partnership*, οπ. π. pp. 15-16.

³³⁶ The Sana'a Center Editorial, *Delusions of Victory Laid to Rest* οπ. π. και Juneau Thomas, *How War in Yemen Transformed the Iran-Houthi Partnership*, οπ. π. p. 16.

³³⁷ Gause III F. Gregory, *Ideologies, Alignments and Underbalancing in the New Middle East Cold War*. In *PS: Political Science and Politics*, Vol. 50, No. 3, July 2017, p. 672. Retrieved 12 November 2021 from: <https://www.cambridge.org/core/journals/ps-political-science-and-politics/article/ideologies-alignments-and-underbalancing-in-the-new-middle-east-cold-war/739C0AB7ACDAD0E8ADE7D36C3CD37AA6>.

³³⁸ Tabatabai M. Ariane, *No Conquest, No Defeat, Iran's National Security Strategy*, Oxford University Press, New York, 2020, p. 292.

³³⁹ Juneau Thomas, *How War in Yemen Transformed the Iran-Houthi Partnership*, οπ. π. p. 17.

³⁴⁰ Tabatabai M. Ariane, *No Conquest, No Defeat, Iran's National Security Strategy*, οπ. π. p. 290.

Αντίθετα, το Ριάντ έχει εγκλωβιστεί σ' ένα εξαιρετικά πολυδάπανο πόλεμο³⁴¹, όπου σε συνδυασμό με τις οικονομικές επιπτώσεις της παγκόσμιας υγειονομικής κρίσης του κορωνοϊού και την μείωση των εσόδων από το πετρέλαιο, έχει προκαλέσει μια δυσμενή για το ίδιο κατάσταση³⁴². Μέσα σε αυτό το θολό τοπίο έρχονται να προστεθούν και οι επιπτώσεις από τις θηριωδίες των δυνάμεων του συνασπισμού, οι οποίες έχουν πλήξει σοβαρά την φήμη και το διεθνές κύρος των ηγετών της Σαουδικής Αραβίας³⁴³. Συνεπώς, ο Μοχάμεντ μπιν Σαλμάν προσπαθεί να εξέλθει από το αδιέξοδο με τρόπο, όμως, που να μπορεί να το παρουσιάσει ως νίκη ή τουλάχιστον να μην κατηγορηθεί για την αρχική του απόφαση να εμπλακεί στρατιωτικά στην Υεμένη³⁴⁴.

Έτσι, διανύοντας τον έβδομο χρόνο του αιματηρού πολέμου³⁴⁵ φαίνεται πλέον ξεκάθαρα ότι η Σαουδική Αραβία έχει αποτύχει πλήρως όχι μόνο στην αντιμετώπιση των Ζαΐντι πολιτοφυλακών, αλλά και σε κάθε άλλη προσπάθεια να εξισορροπήσει την περιφερειακή ισχύ του Ιράν³⁴⁶. Η κλιμάκωση, όμως, των βομβιστικών επιθέσεων από πλευράς των Χούθις κατά το τρέχον έτος έχει προκαλέσει τον επαναπροσδιορισμό των θέσεων της κυβέρνησης Μπάιντεν έναντι του συνασπισμού, σε σημείο μάλιστα, που να επανεξετάζεται ακόμα και ο επαναχαρακτηρισμός των ανταρτών Χούθις ως τρομοκράτες³⁴⁷.

³⁴¹ Οι στρατιωτικές δαπάνες αποτελούν τεράστιο οικονομικό βάρος για το σαουδαραβικό βασίλειο, αφού σύμφωνα με το Διεθνές Ινστιτούτο Έρευνών για την Ειρήνη της Στοκχόλμης μόνο για το έτος 2015 οι εξοπλιστικές δαπάνες έχουν ανέλθει στο ποσό των 87,2 δισεκατομμυρίων δολαρίων, γεγονός που το καθιστά το τρίτο μεγαλύτερο αμυντικό κράτος στον πλανήτη μετά τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Κίνα. Βλ. Riedel Bruce, *Kings and Presidents Saudi Arabia and the United States since FDR*, σπ. π. p. 213.

³⁴² Juneau Thomas, *How War in Yemen Transformed the Iran-Houthi Partnership*, σπ. π. p. 15 και Brehony Noel, *War in Yemen: No End in Sight as the State Disintegrates*. In *Asian Affairs*, Vol. 51, No. 3, 17 September 2020 p. 524. Retrieved 12 March 2022 from: <https://doi.org/10.1080/03068374.2020.1812263>.

³⁴³ Sharp M. Jeremy, *Yemen Civil War and Regional Intervention*, σπ. π. p. 12.

³⁴⁴ Brehony Noel, *War in Yemen: No End in Sight as the State Disintegrates*, σπ. π. p. 525.

³⁴⁵ Για το πως έχει διαμορφωθεί η κατάσταση στην Υεμένη βλ. Χάρτη 5.

³⁴⁶ Riedel Bruce, *Order from Chaos: Yemen War Turns Seven*. *Brookings*, 24 March 2022. Retrieved 28 March 2022 from: <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2022/03/24/yemen-war-turns-seven/> και Gause III F. Gregory, *Ideologies, Alignments and Underbalancing in the New Middle East Cold War*, σπ. π. p. 672. Οι Υποστηρικτές του Θεού ελέγχουν την πρωτεύουσα Σαναά, το μεγαλύτερο μέρος της Βόρειας Υεμένης και το 80% του εγχώριου πληθυσμού. Βλ. Riedel Bruce, *Order from Chaos: Yemen War Turns Seven*, σπ. π..

³⁴⁷ Far Sepehri Tara, *Biden Doubles Down on a Failed Yemen Policy*. *The Hill*, 14 February 2022. Retrieved 15 March 2022 from: <https://thehill.com/opinion/international/593816-biden-doubles-down-on-a-failed-yemen-policy/>.

Ωστόσο, η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία επισπεύδει τις εξελίξεις στην πολύπαθη Υεμένη, αφού εκτός των άλλων η εκτίναξη των τιμών στις παγκόσμιες αγορές εμπορευμάτων έχει πλήξει σοβαρά τις ήδη επιβαρυνμένες οικονομίες τόσο των κυβερνητικών, όσο και των ελεγχόμενων από τους Χούθις περιοχών³⁴⁸. Έτσι, τις πρώτες πρωινές ώρες της 7^{ης} Απριλίου του 2022, η χώρα βιώνει μια δραματική πολιτική αλλαγή, καθώς ο πρόεδρος Χάντι αποπέμπει τον αντιπρόεδρο Αλί Μοχσέν και στη συνέχεια παραδίδει την εκτελεστική του εξουσία σε ένα προεδρικό συμβούλιο³⁴⁹. Αν και κατά την συγγραφή της παρούσας εργασίας δεν έχει ακόμα αποφασηθεί το γιατί ο Πρόεδρος Χάντι επιλέγει να αποχωρήσει μετά από τις πολυετείς του προσπάθειες να διατηρηθεί στην εξουσία, εντούτοις θεωρείται ευρέως αποδεκτό ότι εγκατέλειψε την εξουσία λόγω σαουδαραβικών πιέσεων³⁵⁰.

Φαίνεται ότι οι αξιωματούχοι του σαουδαραβικού βασιλείου έχοντας αναγνωρίσει από καιρό ότι καμία λύση δεν θα είναι εφικτή με τον Πρόεδρο Χάντι στην εξουσία προωθούν τον σχηματισμό του προεδρικού συμβουλίου, προκειμένου έμμεσα να αναδείξουν την επιθυμία τους να διαπραγματευτούν για τον τερματισμό του πολέμου³⁵¹. Από την μεριά τους οι Χούθις απορρίπτουν το νέο αυτό θεσμό ως ένα ελεγχόμενο από το Ριάντ όργανο, χωρίς, όμως, να είναι απόλυτα αντίθετοι σε μια νέα ειρηνευτική πρόταση, καθώς ανησυχούν για μια πιθανή εις βάρος τους συμφωνία από μέρους του Ιράν στο πλαίσιο των συνομιλιών της Βιέννης για την αναβίωση του Κοινού Ολοκληρωμένου Σχεδίου Δράσης³⁵². Έτσι, μένει να απαντηθεί το αν η νέα πολιτική αρχή της χώρας έχει συγκροτηθεί με γνώμονα την εξυπηρέτηση της σαουδαραβικής πολιτικής ή αν τελικά πρόκειται για ένα πρώτο βήμα προς την αποκλιμάκωση της κρίσης στην Υεμένη³⁵³.

³⁴⁸ Salisbury Peter, Behind the Yemen Truce and Presidential Council Announcements. *International Crisis Group*, 8 April 2022. Retrieved 8 April 2022 from: <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/yemen/behind-yemen-truce-and-presidential-council-announcements> .

³⁴⁹ Al-Madhaji Maged - Al-Deen Shuja Maysaa - Al-Iryani Abdulghani, Hadi Out, Presidential Council Takes Over. *Analysis*, 8 April 2022. Retrieved 8 April 2022 from: [Hadi Out, Presidential Council Takes Over - Sana'a Center For Strategic Studies \(sanaacenter.org\)](https://sanaacenter.org/hadi-out-presidential-council-takes-over) .

³⁵⁰ Salisbury Peter, Behind the Yemen Truce and Presidential Council Announcements, οπ. π..

³⁵¹ Οπ. π..

³⁵² Al-Madhaji Maged - Al-Deen Shuja Maysaa - Al-Iryani Abdulghani, Hadi Out, Presidential Council Takes Over, οπ. π. και Salisbury Peter, Behind the Yemen Truce and Presidential Council Announcements, οπ. π..

³⁵³ Salisbury Peter, Behind the Yemen Truce and Presidential Council Announcements, οπ. π..

Συμπεράσματα

Η έναρξη του πολέμου στην Υεμένη το 2015 δεν αποτελεί ένα μονοσήμαντο γεγονός, καθώς πολλές από τις αιτίες που οδήγησαν εκεί υπήρχαν εδώ και χρόνια. Μέσα από ένα αδιαφανές πολιτικό σύστημα, το οποίο κινητοποιείται αποκλειστικά και μόνο για την εξυπηρέτηση των ιδιοτελών του συμφερόντων, δημιουργούνται τεράστιες κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες, που με τη σειρά τους επιφέρουν όχι μόνο τον εσωτερικό διχασμό, αλλά και ένοπλες συγκρούσεις μεταξύ των διάφορων ανταγωνιστικών κοινωνικών ομάδων της χώρας. Επομένως, οι διαχρονικές προσπάθειες του Αλί Σάλεχ και των συμμάχων του για τον περιορισμό και την υποβάθμιση της Ζαϊντικής κοινότητας δημιουργούν όλες εκείνες τις προϋποθέσεις για την μετεξέλιξη του κινήματος των Χούθις σε μία υπολογίσιμη στρατιωτική και πολιτική δύναμη.

Έτσι, όταν ξεσπά η κρίση στην Υεμένη η Σαουδική Αραβία τίθεται σε επιφυλακή, καθώς η ύπαρξη μιας τόσο ετοιμοπόλεμης σιιτικής οργάνωσης στο μαλακό της υπογάστριο δημιουργεί μια σειρά από σοβαρές απειλές ακόμα και για την μακροήμερευση του ίδιου της του καθεστώτος. Από τη μία πλευρά υπάρχει πάντα ο κίνδυνος ανακίνησης του σιιτικού ζητήματος εντός των σαουδαραβικών συνόρων, ενώ από την άλλη οι αξιωματούχοι του Βασιλείου θεωρούν ότι η αναταραχή αυτή μπορεί να προκαλέσει την περαιτέρω όξυνση της περιφερειακής αστάθειας και να επιφέρει την απώλεια της επιρροής του Ριάντ στη γειτονική χώρα αλλά και σε ολόκληρο το υποσύστημα του Κόλπου.

Ωστόσο, ο σημαντικότερος παράγοντας, που ώθησε την Σαουδική Αραβία σε στρατιωτική εμπλοκή στην Υεμένη, αποτελεί το γεγονός ότι η ενδεχόμενη νίκη των Υποστηρικτών του Θεού θα σημάνει απευθείας την ενίσχυση της ιρανικής ισχύος στην περιοχή. Κατ' αυτό τον τρόπο, χρησιμοποιείται εκτενώς μια αντι-ιρανική ρητορική προκειμένου να συσπειρωθούν τα σουνιτικά κράτη απέναντι στον σιιτικό κίνδυνο, που απειλεί ευθέως τη βιωσιμότητά τους.

Παρά τους όποιους ισχυρισμούς της Σαουδικής Αραβίας, όμως, το Ιράν δεν είχε κάποια ιδιαίτερη παρουσία στην περιοχή, μέχρις ότου οι Χούθις να αρχίσουν να σημειώνουν επιτυχίες στο πεδίο της μάχης και να προκαλούν μεγαλύτερη ανασφάλεια στους περιφερειακούς του αντιπάλους. Έκτοτε, σύμφωνα πάντα με τα στοιχεία των Ηνωμένων Εθνών και των ανεξάρτητων ερευνητικών οργανισμών, ξεκινούν να στηρίζουν εξοπλιστικά και διπλωματικά την Ζαϊντική οργάνωση προκειμένου να εξυπηρετούν τα δικά τους ιδεολογικο-πολιτικά συμφέροντα. Αν και η εξελισσόμενη αυτή σχέση ενισχύει το περιφερειακό προφίλ της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν, εντούτοις η Τεχεράνη δεν δύναται να ελέγξει τις αποφάσεις ή τις στρατηγικές του κινήματος των Υποστηρικτών του Θεού.

Κατά συνέπεια, είναι προφανές ότι η κρίση στην Υεμένη ξεκινά ως μια εμφύλια διαμάχη λόγω των διογκούμενων προβλημάτων της χώρας, αλλά σταδιακά εξελίσσεται και σε

ένα από τα πεδία αντιπαράθεσης μεταξύ των δύο ισχυρών περιφερειακών δρώντων, δηλαδή της Σαουδικής Αραβίας και του Ιράν. Προκειμένου να κινητοποιηθούν οι μάζες και να δικαιολογηθούν οι βαρβαρότητες και από τις δύο αντιμαχόμενες πλευρές εργαλειοποιείται το θρησκευτικό συναίσθημα του πληθυσμού μέσα από την αναβίωση των σεχταριστικών ανταγωνισμών ανάμεσα στον σιιτικό και σουνιτικό κλάδο του Ισλάμ.

Ωστόσο, το γεγονός αυτό δεν αποτρέπει τους εγχώριους πολιτικούς παράγοντες από το να επιδιώξουν να αποκομίσουν πολιτικά ή άλλου είδους οφέλη από τον πόλεμο. Έτσι, μέχρι ο πρόεδρος Χάντι να παραδώσει «οικειοθελώς» την εκτελεστική του εξουσία σε μια επιτροπή, όχι μόνο απορρίπτει κάθε ειρηνευτική προσπάθεια, που δεν τον περιλαμβάνει στο προεδρικό αξίωμα της χώρας, αλλά συγχρόνως δεν διστάζει να αφήσει τους πολιτικούς τους εταίρους έρμαιο στα χέρια των αντιπάλων του προκειμένου να ενισχύσει την θέση του. Κατά τον ίδιο περίπου τρόπο, οι Ζαΐντι αξιωματούχοι προωθούν τους δικούς τους πολιτικούς στόχους, οι οποίοι μάλιστα δεν συγκλίνουν πάντοτε με τις επιλογές του ισχυρού τους συμμάχου. Επομένως, φαίνεται ξεκάθαρα ότι οι Χούθις θέλουν πλέον να διαδραματίσουν κάποιο περιφερειακό ρόλο στο πλευρό της Τεχεράνης, χωρίς όμως να απωλέσουν την ανεξαρτησία τους.

Ως εκ τούτου, κάθε διπλωματική προσπάθεια για την επίλυση της κρίσης στην Υεμένη θα πρέπει να λάβει σοβαρά υπόψιν τις ιδιαιτερότητες της χώρας και του πολιτικού της συστήματος, καθώς και τις ξεχωριστές επιδιώξεις όλων των αντιμαχόμενων μερών. Μέχρι ο κάθε εσωτερικός και εξωτερικός παράγοντας να ικανοποιήσει τους στόχους του ο πόλεμος θα συνεχίζεται. Αυτό θα συμβεί ακόμα και αν οι υπάρχουσες συνθήκες ευνοήσουν την σύναψη μιας ειρηνευτικής συμφωνίας, η οποία θα στηρίζεται αποκλειστικά σε διαπραγματεύσεις μεταξύ των δύο ισχυρών περιφερειακών δυνάμεων του υποσυστήματος του Κόλπου. Κατ' αυτό τον τρόπο, όχι μόνο δεν θα εξυπηρετεί τους εγχώριους δρώντες, αλλά όπως και σε προγενέστερες περιόδους θα είναι εφήμερη, αφού ουσιαστικά δεν θα καταφέρει να αντιμετωπίσει τις βαθύτερες αιτίες των συγκρούσεων.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Halliday Fred, *Η Μέση Ανατολή στις Διεθνείς Σχέσεις: Ισχύς, Πολιτική και Ιδεολογία*, Ξιφαράς Εκδόσεις, Αθήνα, 2010.

Hourani Albert, *Η Ιστορία του Αραβικού Κόσμου*, Εκδόσεις Ψυχογιός Α. Ε., Αθήνα, 2017.

Kepel Gilles, *Συμμαχίες και Ρήξεις: Από τη Μέση Ανατολή έως τις Ευρωπαϊκές Συνοικίες*, Κλειδάριθμος, Αθήνα, 2021.

Κεφαλά Βιβή, *Βόρεια Αφρική: Εσωτερική Πολιτική, Περιφερειακές και Διεθνείς Σχέσεις*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2015.

Κεφαλά Βιβή, *Διεθνής Πολιτική στη Μέση Ανατολή και Ανεπίλυτες Συγκρούσεις: Παλαιστίνη, Λίβανος, Συρία, Ιράκ*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2021.

Κεφαλά Βιβή - Τσαρδανίδης Χαράλαμπος (επιμ.), *Ιράν: Πολιτική, Οικονομία, Διεθνείς και Περιφερειακές Σχέσεις*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2014.

Σταματόπουλος Δημήτρης – Τσιμπιρίδου Φωτεινή (επιμ.), *Πέρα από τον Οριενταλισμό: Οθωμανικά Βαλκάνια στη Σύγχρονη Μέση Ανατολή*, Εκδόσεις Κριτική ΑΕ, Αθήνα, 2008.

Ξενόγλωσση

Amour O. Philipp (ed), *The Regional Order in the Gulf Region and the Middle East: Regional Rivalries and Security Alliances*, Palgrave Macmillan, Cham, 2020.

Blumi Isa, *Destroying Yemen: What Chaos in Arabia Tells Us About the World*, University of California Press, Oakland, 2018.

Buzan Barry - Waeaver Ole, *Regions and Power: The Structures of International Security*, Cambridge University Press, New York, 2003.

Clark Victoria, *Yemen: Dancing on the Heads of Snakes*, Yale University Press, New Haven and London, 2010.

Day W Stephen - Brehony Noel (eds), *Global, Regional and Local Dynamics in the Yemen Crisis*, Palgrave Macmillan, Cham, 2020.

Federal Foreign Office, *National Dialogue Handbook: A Guide for Practitioners*, Berghof Foundation Operations GmbH, Berlin, 2017.

Fraihat Ibrahim, *Unfinished Revolutions: Yemen, Libya and Tunisia after the Arab Spring*, Yale University Press, New Haven, 2016.

Gardner Hall, *World War Trump: The Risks of America's New Nationalism*, Prometheus Books, New York, 2018.

Gerges A. Fawaz, *Making the Arab World: Nasser, Qutb and the Clash that Shaped the Middle East*, Princeton University Press, New Jersey, 2018.

Goldschmidt Jr Arthur - Boum Aomar, *A Concise History of the Middle East*, Westview Press, Los Angeles, 2016.

Hill Ginny, *Yemen Endures: Civil War, Saudi Adventurism and the Future of Arabia*, Oxford University Press, New York, 2017.

Hiro Dilip, *Cold War in the Islamic World: Saudi Arabia, Iran and the Struggle for Supremacy*, Oxford University Press, New York, 2018.

Jawad A. Haifaa (ed), *The Middle East in the New World Order*, Palgrave, London, 2001.

Kamrava Mehran (ed), *Beyond the Arab Spring: The Evolving Ruling Bargain in the Middle East*, Oxford University Press, New York, 2014.

Kamrava Mehran, *The Modern Middle East: A Political History Since the First World War*, University of California Press, Berkeley and Los Angeles, 2005.

Kepel Gilles, *Away from the Chaos: The Middle East and the Challenge to the West*, Columbia University Press, New York, 2020.

Kerr Malcom, *The Arab Cold War 1958-1967: A Study of Ideology in Politics*, Oxford University Press, New York, 1967.

Lackner Helen, *Yemen in Crisis: Autocracy, Neo-Liberalism and the Disintegration of a state*, Saqi Books, London, 2017.

Murray Elizabeth - Stigant Susan (eds), *National Dialogues in Peacebuilding and Transitions: Creativity and Adaptive Thinking*, United States Institute of Peace, Washington, 2021.

Prifti Bledar, *US Foreign Policy in The Middle East: The Case for Continuity*, Palgrave Macmillan, Cham, 2017.

Potter G. Lawrence - Sick G. Gary (eds), *Security in the Persian Gulf: Origins, Obstacles, and the Search for Consensus*, Palgrave, New York, 2002.

Pradhan Kumar Prasanta, *Arab Spring and Sectarian Faultlines in West Asia: Bahrain, Yemen and Syria*, IDSA & Pentagon Press, New Delhi, 2017.

Rezaei Farhad, *Iran's Foreign Policy After the Nuclear Agreement: Politics of Normalizers and Traditionalists*, Palgrave Macmillan, 2019.

Riedel Bruce, *Kings and Presidents Saudi Arabia and the United States since FDR*, Brookings Institution Press, Washington, D.C., 2018.

Saikal Amin, *Iran Rising: The Survival and Future of the Islamic Republic*, Princeton University Press, New Jersey, 2019.

Sanjay Singh (ed), *West Asia in Transition*, Delhi Policy Group-IDSA-Pentagon Press, New Delhi, 2018.

Schwedler Jillian - Gerner J. Deborah (eds), *Understanding the Contemporary Middle East*, Lynne Rienner, Boulder, 2020.

Shayan Fatemeh, *Security in the Persian Gulf Region*, Palgrave Macmillan, London, 2017.

Tabatabai M. Ariane, *No. Conquest, No. Defeat, Iran's National Security Strategy*, Oxford University Press, New York, 2020.

Ξενογλώσσα Άρθρα

Abdo Geneive, The new Sectarianism: The Arab Uprisings and the Rebirth of the Shia-Sunni Divide. In *The Saban Center for Middle East Policy at Brookings*, No. 29, April 2013, pp. 1-73.

Al-Alkim Hamdan Hassan, U.S. President Joe Biden's Foreign Policy towards the Gulf. In *Open Journal of Political Science*, 11, 7 June 2021, pp. 378-401.

Al-Dawsari Nadwa, Tribal Governance and Stability in Yemen. In *The Carnegie Papers*, April 2012, pp. 1-21.

Al-Jamal Abdulrazzaq, Al-Qaeda's Decline in Yemen: An Abandonment of Ideology Amid A Crisis Of Leadership. In *Sana'a Center for Strategic Studies*, 25 September 2021, pp. 1-26.

Al-Kahwati Ashi, Peace in Yemen. In *The Swedish Institute of International Affairs*, May 2019, pp. 1-18.

Brehony No.el, War in Yemen: No. End in Sight as the State Disintegrates. In *Asian Affairs*, Vol. 51, No. 3, 17 September 2020, pp. 510-527.

Burrowes D. Robert, Prelude to Unification: The Yemen Arab Republic, 1962 – 1990. In *International Journal of Middle East Studies*, Vol. 23, No. 4, November 1991, pp. 483-506.

Clausen Maria-Louise, Understanding the Crisis in Yemen: Evaluating Competing Narratives. In *The International Spectator*, Vol. 50, No. 3, 2015, pp. 16-29.

Conflict Armament Research, *Frontline Perspective: Iranian Technology transfers To Yemen: 'Kamikaze' Drones Used by Houthi Forces to Attack Coalition Missile Defence Systems*, March 2017, pp. 1-10.

Day Stephen, The Political Challenge of Yemen's Southern Movement. In *Carnegie Papers*, No. 108, March 2010, pp. 1-21.

Darwich May, The Saudi Intervention in Yemen: Struggling for Status. In *Insight Turkey*, Vol. 20, No. 2, Spring 2018, pp. 125-142.

Durac Vincent, The Joint Meeting Parties and the Politics of Opposition in Yemen. In *British Journal of Middle Eastern Studies*, December 2011, pp. 1-35.

Durac Vincent, Yemen's Arab Spring - Democratic Opening or Regime Maintenance? In *Mediterranean Politics*, July 2012, pp. 1-21.

Emami Reza Amir and Zare Fatemeh, Iran and Yemen; Study the Reflection of the Islamic Revolution of Iran On Yemen and its Results. In *Journal of Advanced Research in Social Sciences*, Vol. 3, No. 3, 2020, pp. 33-47.

Gause III F. Gregory, Beyond Sectarianism: The New Middle East Cold War. In *Brookings Doha Center Analysis Paper*, No. 11, July 2014, pp. 1-29.

Gause III F. Gregory, Ideologies, Alignments and Underbalancing in the New Middle East Cold War. In *PS: Political Science and Politics*, Vol. 50, No. 3, July 2017, pp. 672-675.

Ghoble T. Vrushal, Saudi Arabia–Iran Contention and the Role of Foreign Actors. In *Strategic Analysis*, Vol. 43, No. 1, 2019, pp. 42-53.

Hazbun Waleed, Regional Powers and the Production of Insecurity in the Middle East. In *MENARA Working Papers*, No. 11, September 2018, pp. 1-19.

Hamzawy Amr, Between Government and Opposition: The Case of Yemeni Congregation for Reform. In *Carnegie Papers*, No. 18, November 2009, pp. 1-32.

Heistein Ari, Yemen: Stalemated, Unstable and Potential Game Changers. In *Institute for National Security Studies*, No. 1433, 1 February 2021, pp. 1-4.

International Crisis Group, Saving the Stockholm Agreement and Averting a Regional Conflagration in Yemen. In *Crisis Group Middle East Report*, No. 203, 18 July 2019, pp. 2-4.

Johnsen D. Gregory, *Foreign Actors in Yemen: The History, the Politics and the Future*. In *Sana'a Center for Strategic Studies*, 31 January 2021, pp. 1-52.

Juneau Thomas, How War in Yemen Transformed the Iran-Houthi Partnership. In *Studies in Conflict & Terrorism*, July 2021, pp. 1-23.

Juneau Thomas, Iran's Policy Towards the Houthis in Yemen: A Limited Return on a Modest Investment. In *International Affairs*, Vol. 92, No. 3, 2016, pp. 647–663.

Lewis Alexandra, Unpacking Terrorism, Revolution and Insurgency in Yemen: Real and Imagined Threats to Regional Security. In *Perspectives on Terrorism*, Vol. 7, No. 5 October, 2013, pp. 77-92.

Lu Lingyu - Thies G. Cameron, War, Rivalry and State Building in the Middle East. In *Political Research Quarterly*, June 2013, Vol. 66, No. 2, June 2013, pp. 239-253.

Mugahed Rim, Tribes and the State in Yemen. In *Sana'a Center for Strategic Studies*, 21 January 2021, pp. 1-71.

Salisbury Peter, Yemen and the Saudi–Iranian ‘Cold War’. In *Chatham House-the Royal Institute of International Affairs*, February 2015, pp. 1-14.

Salisbury Peter, In Yemen, 2018 Looks Like it Will Be Another Grim Year. In *The Project on Middle East Political Science* 29, January 2018, pp. 15-16.

Sharp M. Jeremy, Yemen Civil War and Regional Intervention. In *CRS Report*, R43960, 12 March 2021, pp. 1-13.

Smith Keith, Realist Foreign Policy Analysis with a Twist: The Persian Gulf Security Complex and the Rise and Fall of Dual Containment. In *Foreign Policy Analysis* Vol. 0, 2014, pp. 1-19.

Vakil Sanam, Iran on the Brink: Challenges & Opportunities for Washington. In *Hoover Institution*, 2018, pp. 1-16.

Valbjørn Morten & Bank Andre, The New Arab Cold War: Rediscovering the Arab Dimension of Middle East Regional Politics. *Review of International Studies*, Vol. 38, No. 1, January 2012, pp. 3-24.

Διαδικτυακές Πηγές

Alamer Sultan, Biden and the War in Yemen: The Larger Context of the Shifts in the American Position. *Sada Middle East Analysis*, 14 April 2021.

Al Iryani Abdulghani, An Unneighborly Rapport: How Yemeni-Saudi Relations Went Astray. *Analysis*, 24 December 2021.

Al Jazeera, Yemen's Riyadh Agreement: An overview. *Al Jazeera*, 29 July 2020.

Alley Longley April, Collapse of the Houthi-Saleh Alliance and the Future of Yemen's War. *International Crisis Group*, 11 January 2018.

Alley Longley April, Yemen's Houthi Takeover. *Middle East Institute*, 22 December 2014.

Al-Madhaji Maged - Al-Deen Shuja Maysaa - Al-Iryani Abdulghani, Hadi Out, Presidential Council Takes Over. *Analysis*, 8 April 2022.

Almahfali Mohammed - Root James, How Iran's Islamic Revolution Does, Does Not, Influence Houthi Rule in Northern Yemen. *Analysis*, 13 February 2020.

Chappell Bill, Trump Administration Moves to Brand Houthis in Yemen a Terrorist Group. *NPR*, 11 January 2021.

Charbonneau Louis, Iran submits four-point Yemen peace plan to United Nations. *Reuters*, 17 April 2015.

Far Sepelri Tara, Biden Doubles Down on a Failed Yemen Policy. *The Hill*, 14 February 2022.

Fraihat Ibrahim, From Protests to Politics, a New Way Forward for Yemen. *Brookings*, 16 March 2012.

Fraihat Ibrahim, Will Saudi Arabia's "Operation Decisive Storm" Restore Order in Yemen? *Brookings*, 28 March 2015.

Gasim Gamal, Ali Abdullah Saleh's Assassination and Yemen's Tribes: Did Ali Abdullah Saleh's Tribal Games Lead to his Tragic End. *Opinion*, 18 January 2018.

Haykel Bernard, The Houthis, Saudi Arabia and the War in Yemen. *Hoover Institution*, Issue 2131, 15 June 2021.

Jalal Ibrahim, Yemen's Stockholm Agreement One Year On: Imaginary Progress? *MEI@75*, 22 January 2020.

Landry Carole, Iran Arming Yemen's Houthi Rebels since 2009: UN Report. *Middle East Eye*, 1 May 2015.

MacAskill Ewen, UN Report Into Saudi-led strikes in Yemen Raises Questions Over UK Role. *The Guardian*, 27 January 2016.

Mubaraz Ahmed, What You Should Know About ISIS in Yemen. *Tony Blair Institute for Global Change*, 3 November 2015.

Naar Ismaeel and Elkatouri Omar, Full text of Saudi Arabia's New Peace Initiative to End Yemen War. *Al Arabiya News*, 23 March 2021.

Radman Hussam, The Riyadh Agreement One Year On. *Analysis*, 13 November 2020.

Reuters Staff, Yemen President Slams U.N. Envoy's Handling of War in Letter to Secretary-General. *Reuters*, 24 May 2019.

Reuters Staff, Yemen's Saleh Says Ready for 'New Page' With Saudi-led Coalition. *Reuters*, 2 December 2017.

Riedel Bruce, Order from Chaos: Yemen War Turns Seven. *Brookings*, 24 March 2022.

Riedel Bruce, Who are the Houthis, and Why are we at War With Them. *Brookings*, 18 December 2017.

Salisbury Peter, Behind the Yemen Truce and Presidential Council Announcements. *International Crisis Group*, 8 April 2022.

Sheline R. Anelle - Riedel Bruce, Order from Chaos: Biden's Broken Promise on Yemen. *Brookings*, 16 September 2021.

Taylor Letta, Yemen's Hijacked Revolution: New Protests Pushed Aside by Old Rivalries in Sanaa. *Human Rights Watch*, 26 September 2001.

The Sana'a Center Editorial, Delusions of Victory Laid to Rest. *The Yemen Review*, 4 March 2022.

Transfeld Mareike, Houthis on the Rise in Yemen. *Sada Middle East Analysis*, 31 October 2014.

Wamsley Laurel, Yemen: Saudi Arabia Proposes a Peace Deal, But Houthis Say it's Not Enough. *NPR*, 22 March 2021.

Yemen Data Project.

Κείμενα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών

United Nations Peacemaker, *Agreement on the implementation mechanism for the transition process in Yemen in accordance with the initiative of the Gulf Cooperation Council (GCC)*, 5 December 2011.

United Nations Security Council, *Resolution 2014 (2011)*, 21 October 2011.

United Nations Security Council, *Resolution 2051 (2012)*, 12 June 2012.

United Nations, *Security Council: 6878th Meeting*, New York, 4 December 2012.

United Nations Peacemaker, *The Peace and National Partnership Agreement*, 21 September 2014.

United Nations Security Council, *Resolution 2016 (2015)*, 14 April 2015.

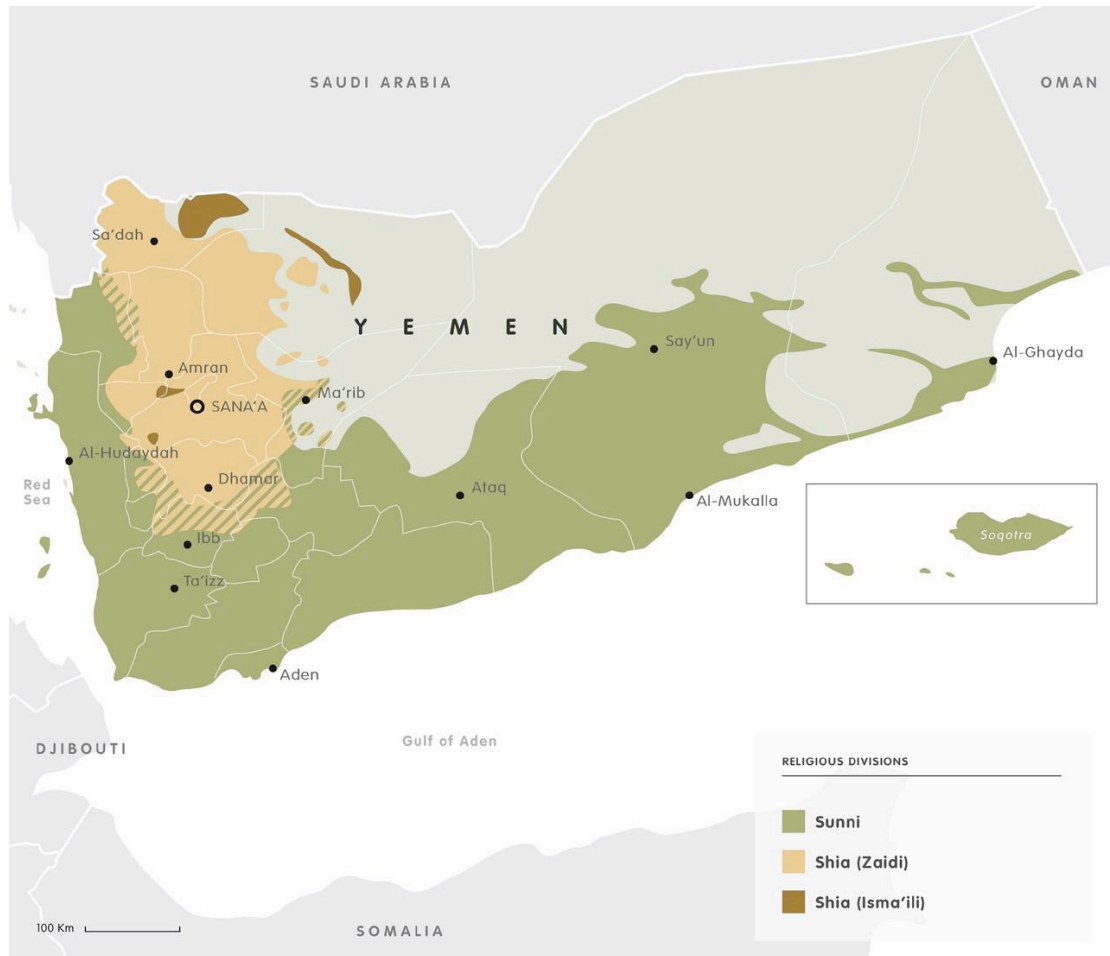
United Nations Security Council, *Letter dated 22 January 2016 from the Panel of Experts on Yemen established pursuant to Security Council resolution 2140 (2014) addressed to the President of the Security Council*, 26 January 2016.

United Nations Security Council, *Letter dated 26 January 2018 from the Panel of Experts on Yemen mandated by Security Council resolution 2342 (2017) addressed to the President of the Security Council*, 26 January 2018.

United Nations, *Full text of the Stockholm agreement*, December 2018.

Χάρτες

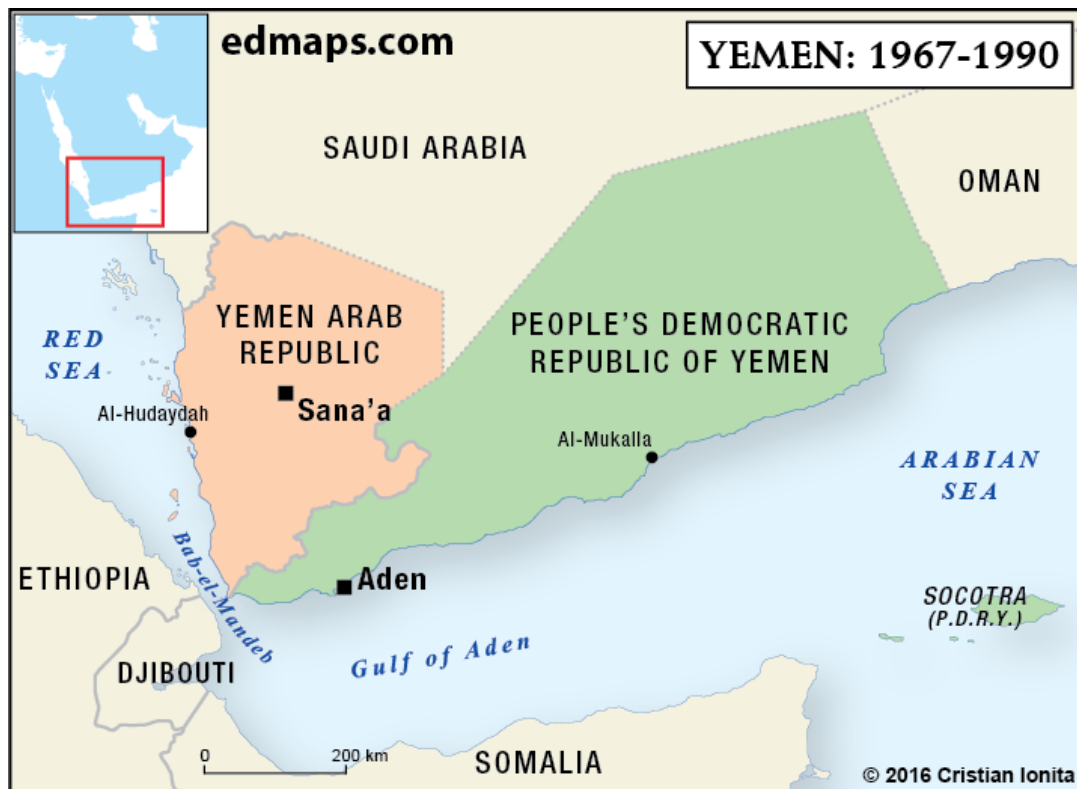
Χάρτης 1

Στον Χάρτη 1 αποτυπώνεται η θρησκευτική διαίρεση του πληθυσμού ανά την επικράτεια της Υεμένης.

Πηγή: Baron Adam, Mapping the Yemen Conflict: A Multimedia Exploration of Yemen's Multi-faceted Civil War. *Ecfre.Eu*, 19 October 2015. Retrieved 16 April 2022 from: <https://ecfr.eu/special/yemen/#cap3> .

Χάρτης 2

Στον Χάρτη 2 σκιαγραφείται ο εδαφικός διαχωρισμός της Υεμένης ύστερα από την εγκαθίδρυση των δύο ιδεολογικά αντίθετων κρατών της Βόρειας και της Νότιας Υεμένης.

Πηγή: Ionita Cristian, Yemen: From the Independence Day to the Houthi Insurgency. *Edmaps.com*, 2016. Retrieved 16 April 2022 from: https://www.edmaps.com/html/yemen_crisis_in_five_maps.html.

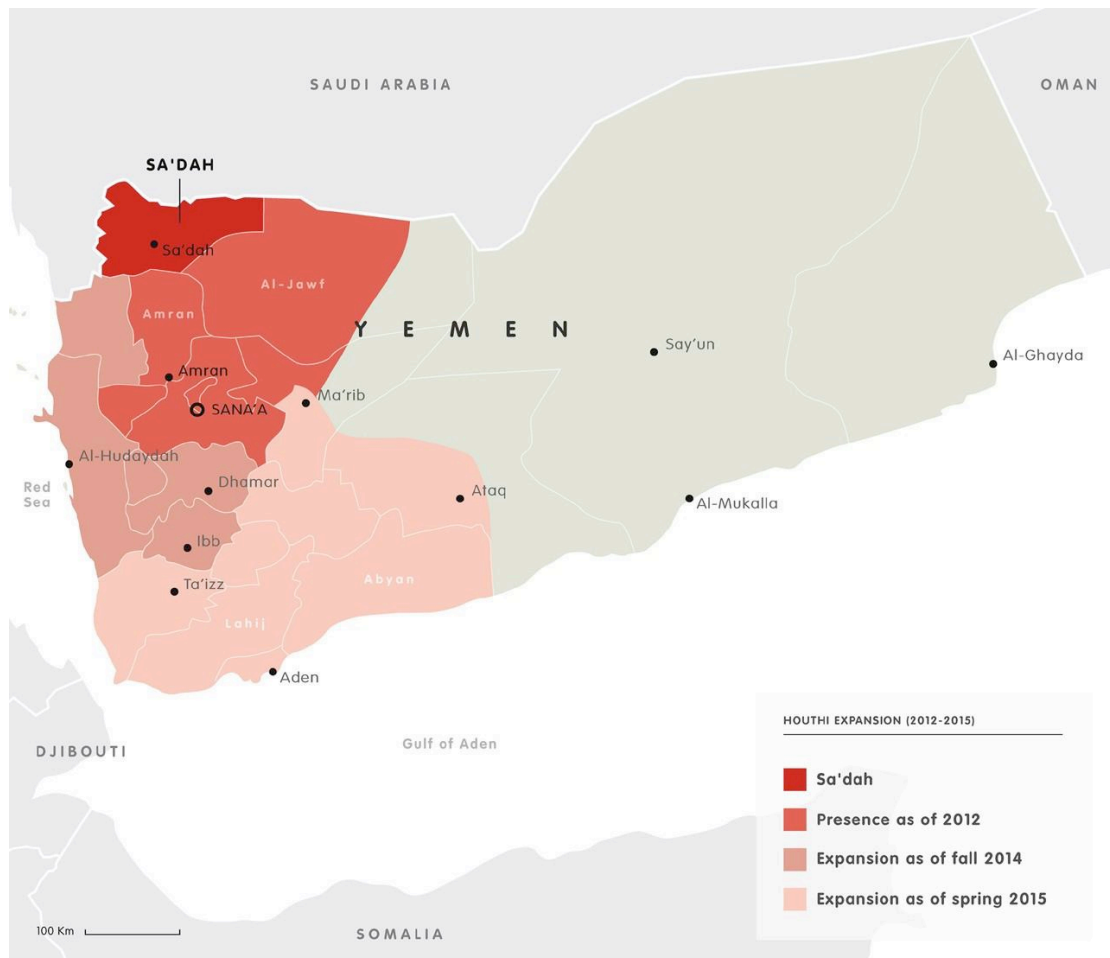
Χάρτης 3

Στον Χάρτη 3 αποτυπώνεται η εδαφική επικράτεια της Υεμένης από την ενοποίησή της μέχρι και την έναρξη του πολέμου το 2015.

Πηγή: Ionita Cristian, Yemen: From the Independence Day to the Houthi Insurgency, σπ. π..

Χάρτης 4

Στον Χάρτη 4 παρουσιάζεται η επέκταση της εδαφικής κυριαρχίας του κινήματος των Χούθις από το 2012 έως και το ξέσπασμα του πολέμου το 2015.

Πηγή: Baron Adam, Mapping the Yemen Conflict: A Multimedia Exploration of Yemen's Multi-faceted Civil War, οπ. π..

Χάρτης 5

YEMEN

Key players in the conflict

In March 2015, a **Saudi-led coalition** – backed by the **US** – intervened militarily in Yemen in a bid to **fight the Houthis, restore Hadi's government**, and reverse what they say is growing **Iranian influence in the region**.

Στον Χάρτη 5 παρουσιάζονται οι βασικοί δρώντες του πολέμου στην Υεμένη.

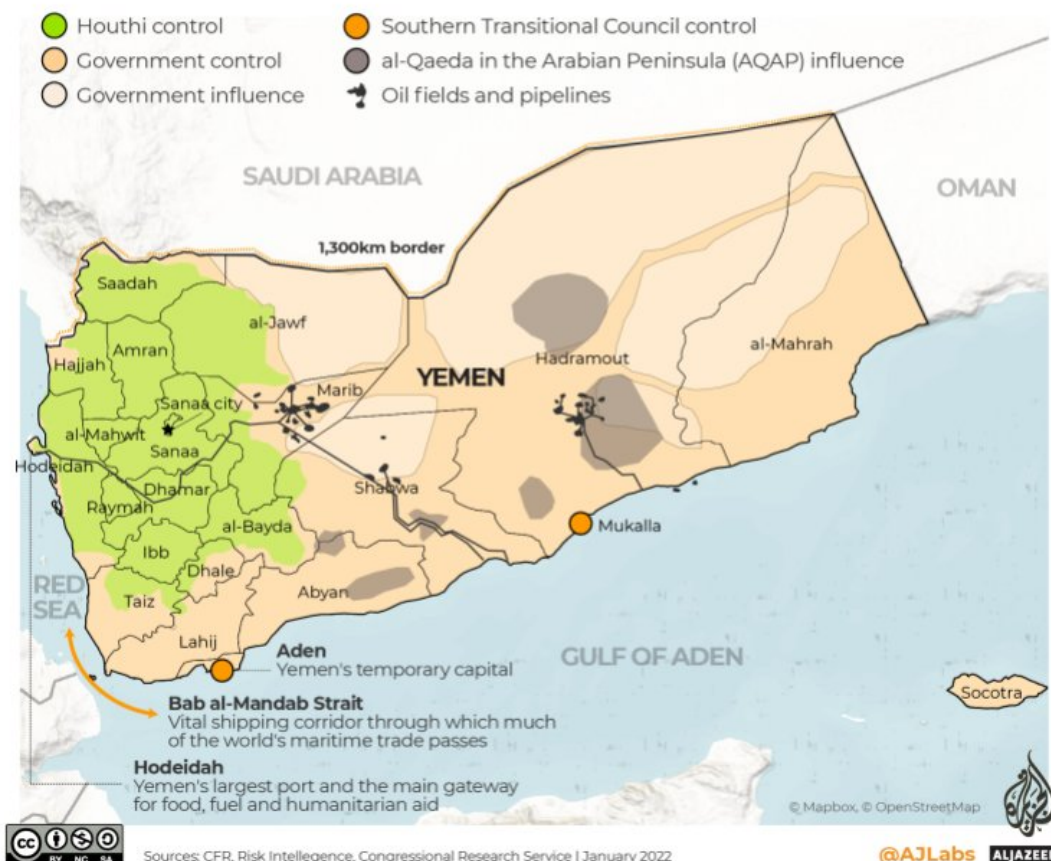
Πηγή: Haddad Mohammed, Infographic: Yemen's War Explained in Maps and Charts: How Strong are The Houthis? And How Have Seven Years of War Affected Yemen? Key Questions Answered, in Seven Graphics. *Al Jazeera*, 9 February 2022. Retrieved 30 March 2022 from: <https://www.aljazeera.com/news/2022/2/9/yemens-war-explained-in-maps-and-charts-interactive> .

Χάρτης 6

YEMEN

Who controls what

Seven years since the launch of the Saudi-led campaign, the bulk of Yemen's northern highlands, as well as the **capital city of Sanaa**, remain under the control of Houthi rebels.

Ο Χάρτης 5 αποτυπώνει το πώς έχει διαμορφωθεί η κατάσταση στην Υεμένη ύστερα από επτά συνεχόμενη έτη πολεμικών συγκρούσεων.

Πηγή: Haddad Mohammed, Infographic: Yemen's War Explained in Maps and Charts: How Strong are The Houthis? And How Have Seven Years of War Affected Yemen? Key Questions Answered, in Seven Graphics, σπ. π..